This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

27252,53

Bd. Sept., 1881.

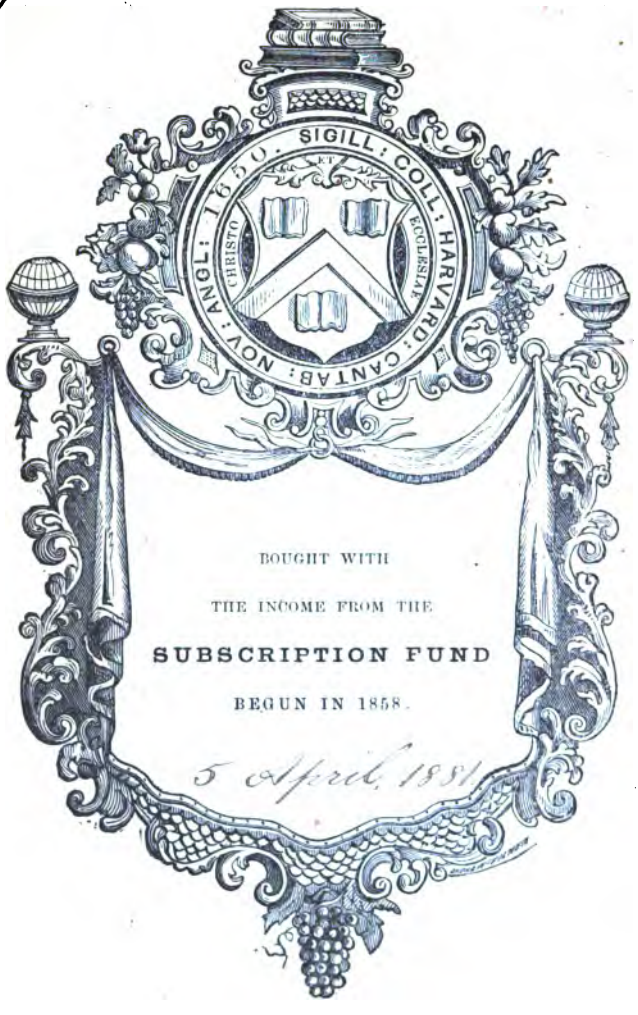

BOUGHT WITH

THE INCOME FROM THE

SUBSCRIPTION FUND

BEGUN IN 1858.

5 April, 1881

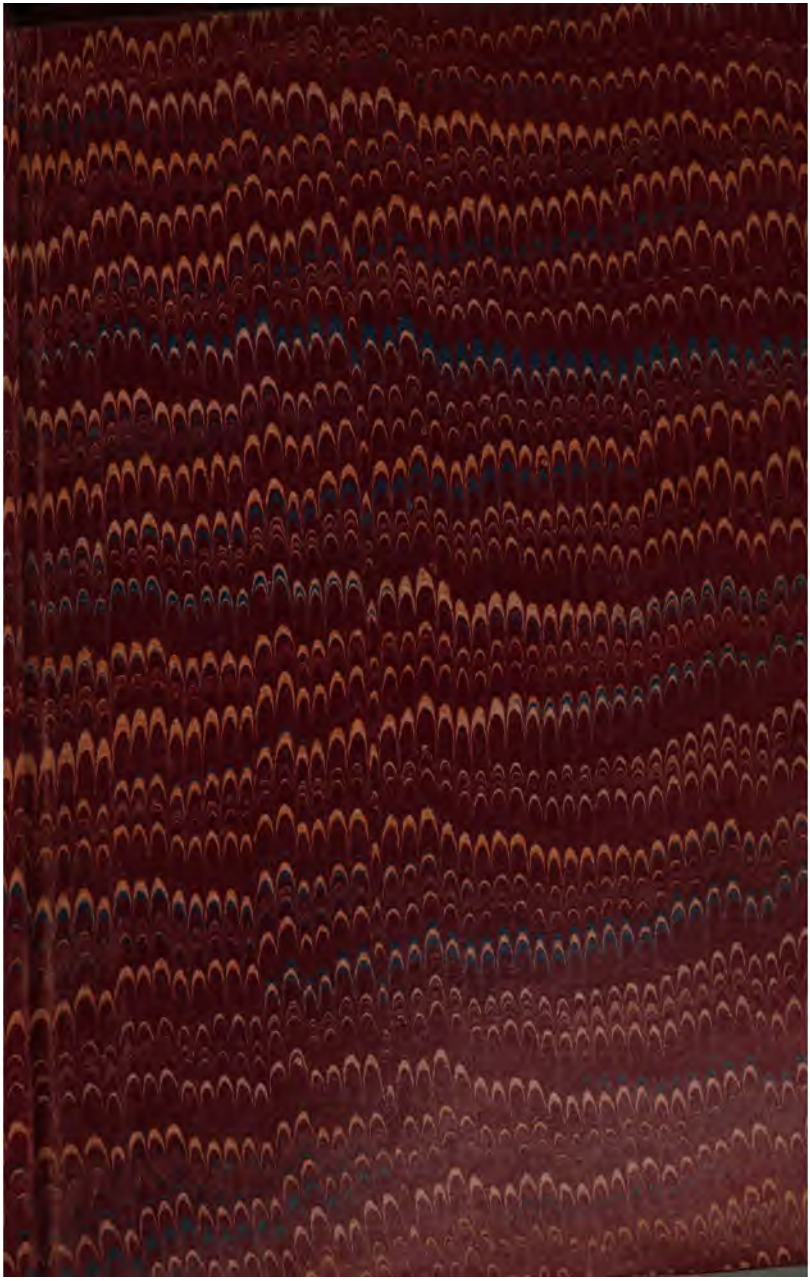

Bd. Sept. 1881
27252, 53

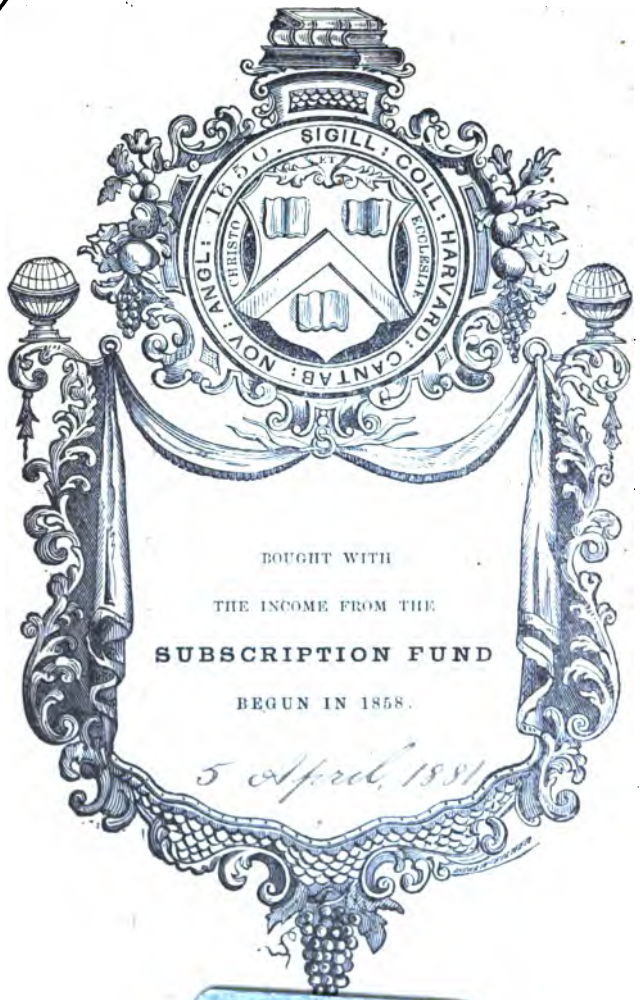

BOUGHT WITH
THE INCOME FROM THE
SUBSCRIPTION FUND
BEGUN IN 1858.
5 April, 1881

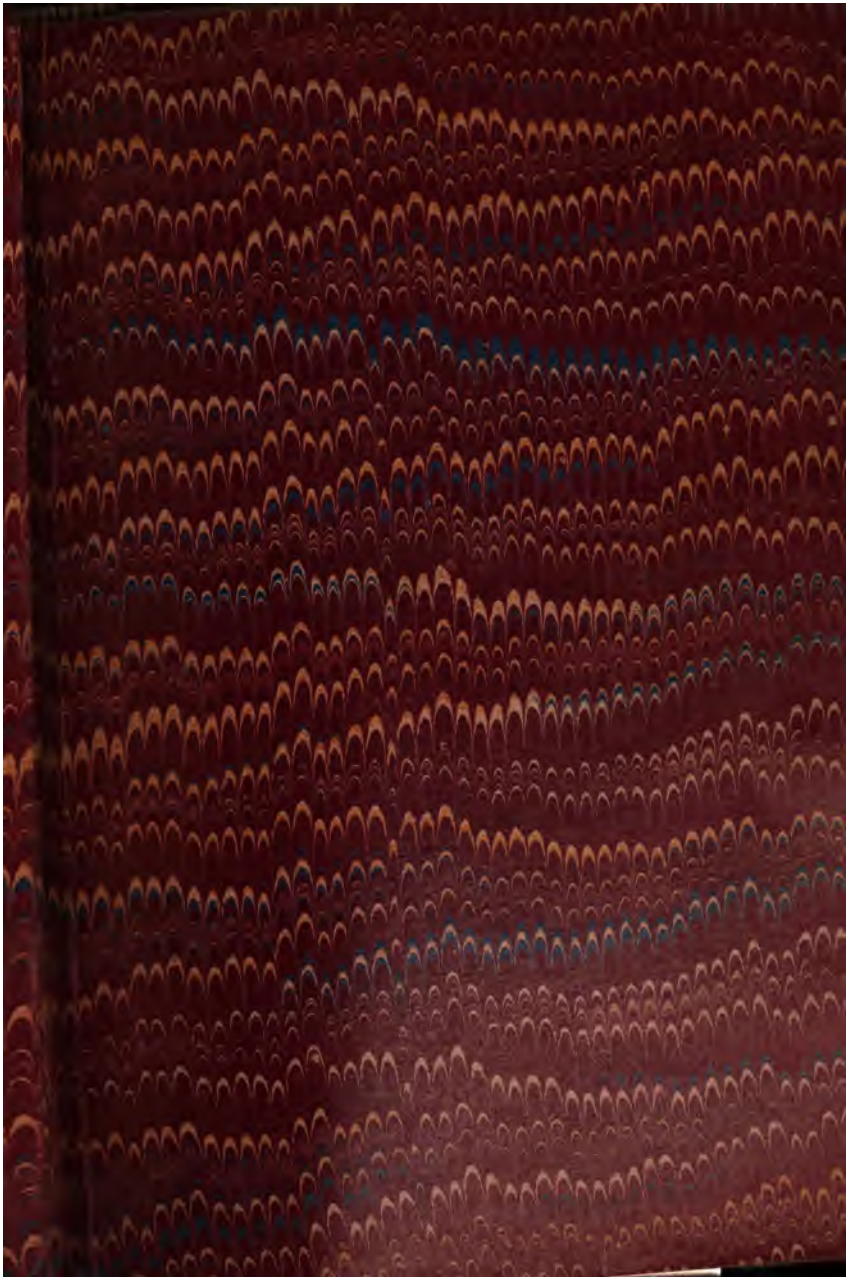

27252,53

RÉGI MAGYAR

VITÉZI ÉNEKEK

ÉS

ELEGYES DALOK.

XVI-IK, XVII-IK ÉS XVIII-IK SZÁZADBELI
EREDETI KÉZIRATOKBÓL
ÉS
RÉGI SZÉTSZÓRT NYOMTATVÁNYOKBÓL

EGYBEGYŰJTÉ S JEGYZETEKKEL ELLÁTTA

THALY KÁLMÁN.

TOLDALÉK: A BUJDOSÓ BALASSA BÁLINTNAK KÉT EDDIGELÉ ISMERETLEN KÖLTEMÉNYE.

MÁSODIK KÖTET.

PEST, 1864.
KIADJA LAUFFER VILMOS.

VITÉZI ÉNEKEK

ÉS

ELEGYES DALOK.

ÖSSZEGYŰJTÉ

THALY KÁLMÁN.

KÉT KÖTETBEN.

RÉGI MAGYAR

VITÉZI ÉNEKEK

ÉS

ELEGYES DALOK.

XVI-IK, XVII-IK ÉS XVIII-IK SZÁZADBELI
EREDETI KÉZIRATOKBÓL

ÉS

RÉGI SZÉTSZÓRT NYOMTATVÁNYOKBÓL

EGYBEGYŰJTÉ S JEGYZETEKKEL ELLÁTTA

THALY KÁLMÁN.

TOLDALÉK: A BUJDOSÓ BALASSA BÁLINTNAK KÉT
EDDIGELÉ ISMERETLEN KÖLTEMÉNYE.

MÁSODIK KÖTET.

II

PEST, 1864.
KIADJA LAUFFER VILMOS.

27252.53

1881, April 5.
Subscription fund
of 1880.

MÉLTÓSÁGOS

ZÁDOR GYÖRGY

KIR. HÉTSZEMÉLYNÖK URNAK,
A MAGY. TUD. AKADÉMIA RENDES TAGJÁNAK, MINT A RÉGI
MAGYAR IRODALOM EGYIK MÉLY TUDOMÁNYU BÚVÁRÁNAK

HÁLÁS TISZTELETE JELÉÜL

AJÁNLJA A

SZERKESZTŐ.

Bd. Sept. 1881

27252, 53

BOUGHT WITH

THE INCOME FROM THE

SUBSCRIPTION FUND

BEGUN IN 1858.

5 April 1881

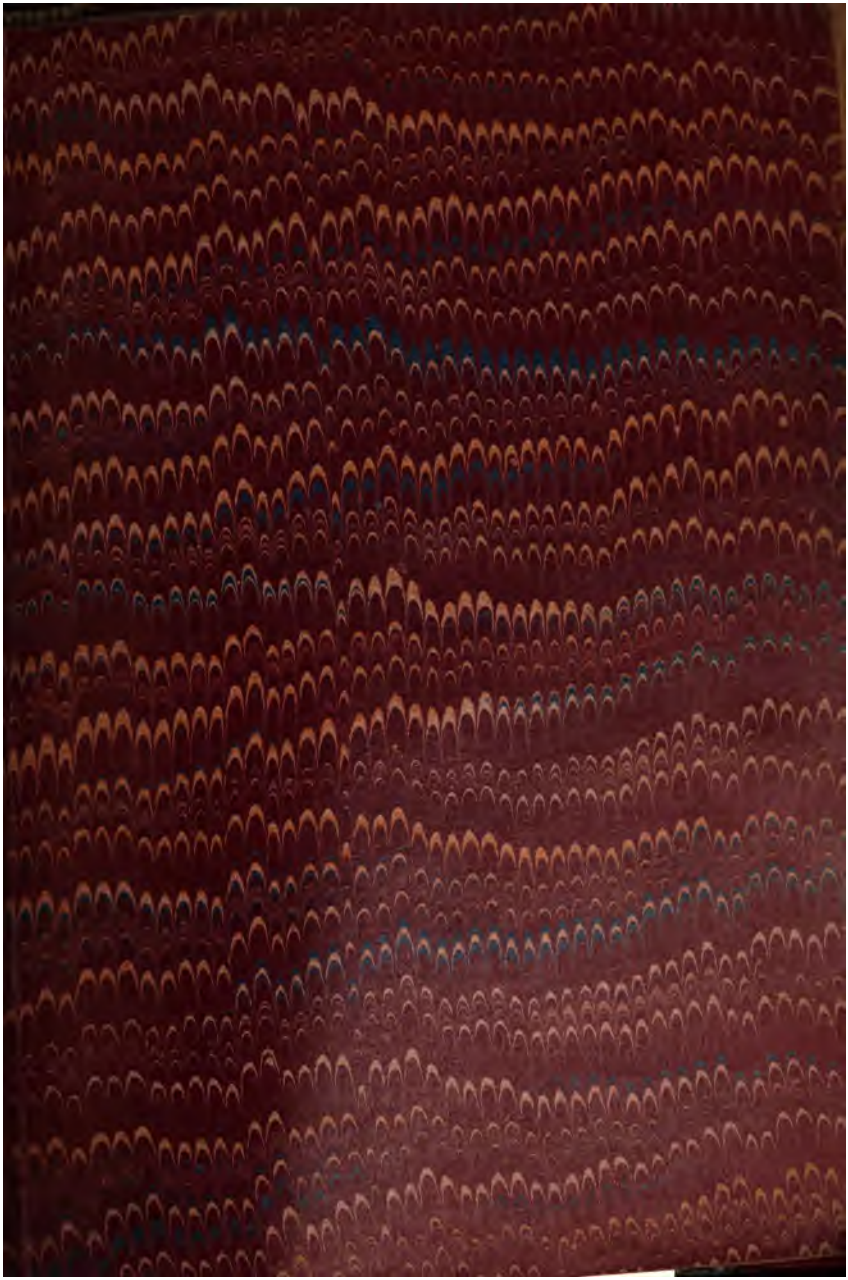

Szabad urat ők nem válogatnak,
Czeremóniával nem gondolnak,
Csak leülnek ha asztalra hoznak,
Mézes lére nem igen szaggatnak.

Tót nem finnyás, mindenben belékap,
Szőrös málében nagyokat harap,
Hajdinára hogyha ő akadhat:
Addig eszik míg egyet nem rúghat.

Pogácsában ők nem válogatnak,
Kenyérbül is magyarra szorulnak,
Az savóért igen vonakoznak,
Két dióért kertet ugrándoznak.

Kiterjesztéd híredet nevedet:
Mert megverték sokszor az fejedet,
Üstökben is kaptál az szerdékért,
Sokszor verték orrodat téjfölért.

Az nyúlhúsra nem igen szaggatnak,
Igen örülnek az pohánkának
Melylyel azok hogyha jól lakhatnak:
Ollyan hasok — mint az ebihalnak.

Szép kövér húst az tót nem szereti,
Mert fél, hogy ha gatyáját megfösti,
Melyet hogyha az orra megérzi,
Napestig is elunja bűzölni.

Innendtova majd lesz uraságban:
Mert bőven van az vöröshajmában,
Válogathat mastan az kaszában
Mely után kap az kőtés-czipóban.

Néki mindenkor helyén van dolga:
Ha szert tehet egy rosz pár kecskére;
Ha búzája terem egy kepécske:
Félen úgy áll az hajlott süvege.

Ha van néki egy rosz koszos lova:
Ő nemesnek mindjárt magát tartja;
Bátor turós légyen annak háta —
De azt tudja: nincsen annak mása!

Ez tótoknak minden gazdagságok
Ha van nekik két riskó marhájok,
Hajdinának ha egy holdot szánnak:
Ugy örülnek mint egy hold buzának.

Az tót rátart az nagy uraságra
Ha van néki egy rosz kabillája;
Noha rosz légyen az ő gatyája —
Mégis szert tesz karmazsin-csizmára.

Még akkor is úri ember az tót:
Ha vagyon az nadrágján nyolczszáz fót,
Azon sem szokott hordozni zsinórt;
Ott is megtetszik, hogy csak egy rosz tót.

Vége légyen már az uraságnak!
Magunkat adjuk az kaszállásnak,
Ha nem tetszik vagy az aratásnak;
Ha bor tetszik: kapjunk kapállásnak.

Az ezerhatszázban ezt szerzettem;
Az tótok közt én igen éheztem,
Zabkenyérre keservesen néztem,
Az savót is jó üzűven ettem.

* * *

Szencsey György dalkönyvéből. „Vonakosnak“ = huzakodnak; „Kötés“ = költés, buzacsirából készült eledel. T. K.

CSÚFOS GAJD A TÓTRÓL.

— Hegedős-ének a XVII. századból. —

Magyar vitézek, hogyha tetszenék:
Egy énekecskét néktek mondanék;
Én elhiszem, énekemnek ha örülnétek,
Nevetnétek, — örülnétek, sőt eldülnétek.

Valjon nincsen-é tót közöttetek?
Hogyha penig van: megjelentsétek!
Mert ha volna: nem tarthatnám azt jövevénnek,
Félre dülnék, — sőt elülnék, inkább hallgatnék.

— Mikor szent Péter e földön jára
Egy fáradt lósz.. t előtalála,
Ugy felrugá, hogy előtte hármat fordula:
Aha csunya — büdös pára, czo fel, légy tóttá!

Hamar felugra, talpára álla,
A haját portul meg sem is rázza;

Éhen-szomjan szent Péternek szalad utána
Azt kiáltja: Daj mi gleba! Daj pano Petra!

Itt a szegény tót nem tud mit tenni,
Sir keservesen, nem tud mit enni;
Jobb volt — ugymond — lóoldalban és csontmalomban,
Zab-szuszékban, setét boltban mint Liptovában.

Egy kenyéren van tót a lovával:
Mert zabot eszik tyúk, lúd, disznával;
Tótnak vadalma: figéje, és a gégéje
Istrához termett, született, kit meg is illet.

Meghallottátok mi légyen a tót?
És most micsoda, tégy két T-ét, egy Ó-t:
Már áll a tót, két nagy T-bül egy nagy akasztót,
Tedd közé az Ó-t: immár a tót, — nincs oda jobb fót.

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. quart. 173. II. Ugy látszik valami kóbor hegedős éneklé a magyar vitézek mulattatására. A kurucz tábori dalok versalakjában van irva. T. K.

HÁZADBAN BELÉPNÉK...

— A XVII. századból. —

Házadban belépnék, ha engem megszánnál,
Egy szót szólnék szerelmem, hallgatnál —
Valami szót szememre nem hánnál!

‚Mint az minap, talán azt akarnád:
Hogy magadat énvelem mulatnád,
Mások előtt is azt kimondanád.

Nem telik most bizony abban kedved:
Mert előttem az minapi vétked —
Mellybül megtetszik hozzám hűséged!‘

Nehéz higyjed az szerelem-iga:
Valaki azt igazán nem vonsza —
Van annak ez világon nagy kinja.

‚Jőjj bé immár szintén megszántalak,
Mert tégedet tovább nem kinozlak —
Ezután is szivemnek tartalak!‘

* * *

Mátray-codex.

JAJ ÉN REMÉNTELEN...

— A XVII-dik zázadból. —

Jaj én reméntelen
Igen szerencsétlen,
Szegény árva életem;
Hol van régi kedvem?
Elmult már én tőlem,
Hűl szivem és kesereg.
Mi hasznom e világban élnem?
Ha csak a bú emészt éngem.

Nincsen panaszimat
Keserves sok búmat
Kinek kelljen számlálnom;
Mert szük *) az igaz sziv
Ki csak egyedül hiv —
Mi haszna mondanom?

*) Ritka. T. K.

Azért szegény fejem,
Csak magamban tartom
Keserves panaszom.

Elűzéd szolgádat,
Bujdosó árvádat
Szabad szállást keresni,
Az ő menetelét,
Az ő szerencséjét
Szabad neki próbálni.
Avvagy büntől mert félek
Hogyha mind így élek:
Itélje meg bár ki-ki.

Az igaz szeretet
Nem tekint uri vért —
Hanem kivel megnyugszik
Azt akarja légyen, —
Noha szegény légyen:
Azzal megelégeszik.
Ezen szeretetet
Semminémü dolgok
Tőle el nem veszik.

Csak egy gerliczécske
Ártatlan férgecske
Társától ha megvál —
Jaj mit nem cselekszik?!
Mód nélkül bánkódik
Zöld ágra nem is száll,
Vizet felzavarja —
Úgy marad szomjúva —
Gyakran követi halál.

Soha nagy titkodat
Titkos tanácsodat
Ki ne jelentsd senkinek;
Mihelyt kijelented
Azonnal megölöd
Szabadságát éltednek.
Lészesz annak rabja
Ki titkodat tudja,
Kell kedvének szolgálnod. —

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74.

FRISS ÉKES TERMETŰ...

— A XVII-ik századból. —

Friss ékes termetű kedves virágszálom,
Vénus kertében nőtt aranyalma-ágom,
Kiért mult sok álmom — nem enyhődik kinom,
Csak öregbül fájdalmom.

Az te szépségedért ki sok bút szenvedtem
Noha kinaimat meg nem jelentettem,
Szivemben viseltem — mikor reád néztem
Sebessen égni kezdtem.

Fogadásod tartja, hogy igazán szeretsz,
Senki szépségéért kedvedbül ki nem vetsz,
Miért hát nem ölelgetsz — csókjaiddal nem értetsz,
Szerelmeddel nem illetsz?

Feltetszett napocskám homályban borula,
Szelid galambocskám tűlem elvadula,

Kin szivem jajdula — ugyan elájula,
Hogy Vénus elárula.

Pártot ütött látom az Vénus ellenem:
Nem hagyja virágnak gyümölcsét megszednem;
Hozzája kell mennem — kedvét kell keresnem;
Csak hagyja hasznát vennem!

Szállj kezemre immár édes galambocskám,
Fogadj bé kedvedben gyengén nőtt rózsácskám;
Szánj meg madaracskám — gyönyörű sólymocskám,
Éltető friss szajkócskám.

Láthassam általad szerencsém jobb kedvét,
Hogy vezérljen engem, tegye rám jobb kezét;
Mert szivem alig van már, — gondban, sok búban jár:
Láthassam személyedet!

* * *

Mátray-codex. — A harmadik sor középrímelése mindenütt szabatosan meg van tartva. T. K.

„ÉNEK BŰN BOCSÁNATJÁÉRT.“

— 1616. —

Ifjuságom vétke gyakran jut eszemben,
Mely bánatot indít, s siralmat szivemben,
Hogy tőlem álnokul megbántatott Isten —
Várom büntetését fejemre véletlen.

Nincsen bátorsága nyomorult fejemnek,
Rettegése pedig nagy vagyon szivemnek;
Mint az tenger habja ellene révésznek:
Ugy én vétkeim is keserves lelkemnek.

Napról napra árad s nevelkedik kinom,
Bűnnek terhe alatt nincs semmi oszlopom,
Lelkem esméreti újítja fájdalmom —
Halálra méltónak itél gondolatom.

Nem hiszem, tengerben hogy számosabb légyen
Fenekére szállott föveny bővebb légyen,
Avvagy több madarat a kék ég viseljen:
Mint én bűneimnek soksága éltemben.

Mindezekben engem táplál csak reménség,
Noha félelmet szór lelkemre a kétség;
Jól tudom, Atyámnál vagyon kegyelmesség
Ki engem megőriz — ne ártson az vétség.

Azért szómat hozzád fölemelem mennyben
Óh irgalmasságnak kútfeje: jó Isten!
Hallgasd meg kérésem, ne bocsáss üressen,
Fohászkodó szolgád utadra hadd térjen!

Bocsánatot kérek tőled mindenekrül
Mellyekkel sértettem neved hitetlenül;
Emlékezzél Uram régi kegyelmedrül
Mely által kivitted szentid sérelmekbül.

Mert ha Uram velem mint szolgáddal pörlesz,
Igazságod szerént esetimről itélsz:
Nem állhat meg fejem mint az erős vitéz —
Nálánál erőssebb hadban ha reá néz.

Nem volt e világban senki vétek nélkül
Ki az természetnek lött rendelésébül,
Ki nem vétett volna erőtlenségébül —
De gyógyulást is vött csak tőled, Istentül.

Amaz álnok kígyó megcsalá Ádámot,
Fényes palotából lehozá Dávidot,
Bünre ösztönözé bölcs, eszes Salamont —
Te engedelmedből mindennek árthatott.

De kik Szent Fiadnak halálát jó kedvvel
Magokhoz kapcsolták érdemét örömmel:
Szabadulások lett kegyes tekintettel —
Mert őket értetted jó gyógyító irrel.

Áldd meg Uram kérlek, Fiad által lelkem,
Vigasztald Igéddel kétséges életem,
Szomorú felhőkben ne maradjon fényem,
Indítsad örömre keseredett szívem!

Például adj engem minden nyomorultnak
Kik bűnnek jutalmát érzik nagy-súlyosnak,
Penitentiára hogy utat magoknak
Keressenek, voltát látván irgalmadnak!

— Illy könyörgésemmel untattam Atyámot
Bűnömnek sokasága mikoron bánatot
S keserves fájdalmot én szivemre hozott —
Légyen áldott neve, mert már meggyógyitott!

Mint halász rút viztül megszáradván — szépül,
Nyereségét látván vígan beszél, s örül:
Így szivem vígsága bűnt hagyván öregbül,
Lelkem esméreti minden nap könnyebbül.

Ezer felett hatszáz tizenhatod idő
Minden részeiben szépen kedveskedő
Ezeket hogy irám feltetszett esztendő
Volt nékem örömmel bánatot is szerző.

* * *

A Mátray-codexből; megvan egyébiránt Balassa Bálint és Rimay János együtt kiadott énekeinek toldalékában is, példd. lásd a debreczeni 1744-iki kiadás 243-ik lapját. T. K.

„INTŐ ÉS OKTATÓ ÉNEK AZ ASSZONYOKNAK TISZTEKRÜL.“

— 1622. —

Asszonynépek vegyétek eszetekben
Az kik éltek szent házasság rendiben,
Uratoknak mint legyetek kedvekben —
És mindenek előtt szép dicséretben.

Az jó asszony diszi az ő urának:
Mint az szép hold az égen járó napnak;
De az kik az hámfán kivül tapodnak
Azok tűlem ím igyen taníttatnak:

Asszony-ember forogjon ez előtted —
Hogy jámbor uradat nem pénzen vetted,
Szállott várban, sem ustromon nem nyerted,
Summa ez: hogy űtet te nem kerested!

Légyen azért urad az elöljáró,
Te olyan légy mint kézhez-kötött ráró;

Légy minden dolgodban uradtul váró,
Kérlek ne légy visszavonyó, s akaró. *)

Az mit urad akar: minden az legyen,
Urad ellen szád morogni ne merjen;
Oly kötélben szabados nyelved légyen: **)
Hogy uradon soha szégyent ne tégyen.

Oly rút az hol Simon biró jár elöl — ***)
Az mint mast is hallom némelyek felöl,
Hogy az nyerget rakták hátokon följül —
Szegény barátimnak házok ég belöl.

Takargassad uradnak keresményét
Kiért sokszor föltörte az tenyerét,
Bort nem ivott, vizzel öntözte inyét —
Titkon azzal te se vásárolj dinnyét.

*) Akaratos.

**) Azaz: oly kötve legyen tartva.

***) Vonatkozás valamely ó példabeszédre; régi énekekben gyakori, például a XVI-ik század első felében irott „Adhortatio mulierum“ czimü énekben: (l. Toldynál).

„Ifjak kik látják csak megcsufolnak:
Tégödet mondnak a Simon birónak.“ T. K.

Nem mindenkor sokalj az gyümölcs-szerben
Ámbár bőven egyél az cseresnyében;
Csak két pénzt is beszoríts az erszényben —
Másszor azon bort vehetsz az eczetben.

Tiszta légy te fejér-öltözetedben:
Ne gyászoljad uradat még éltében;
Homlokodat ne ránczoljad gerezdben,
Ne légy komor, mint farkas az veremben.

Ha pénzecskét ad urad az kezedben,
Megőrizzed, ne rakd örök szökrényben,
Ne helyheztesd feneketlen edényben —
Mikor kéri, add elő szükségében.

Jámbor vendég ha mégyen házatokhoz
— Mert néha az Isten kedves embert hoz —
Tisztességet mutass édes uradhoz:
Jó étket főzz, gyakorta nyúlj az csaphoz.

Tiszta légyen minden tálod, tányérod,
Ne heverjen az hamuban kalánod;
Magyar-módra fejér légyen abroszod,
Menten leülj hogy az étket föladod.

Szemérmes légy, keveset szólj asztalnál —
Mikor néked szólnak: bár ne hallgatnál;
Soha ne légy eszesb jámbor uradnál:
Jó magadviselés jobb az aranynál.

Ha mit költesz reád urad pénzében: *)
Annak száma légyen türhető rendben,
Sokat ne tékozolj helytelen, helyben:
Urad veritékje ne menjen füstben!

Itt jól meglásd szemedet kire vessed, **)
Vigyázásban légyen te tekénteted,
Leggyakrabban uradra légyen szemed —
Hogy meg ne itéljen eszes vendéged.

Ha mit urad költ ***) az jámbor vendéggel:
Ne morogj érette, ne sirasd reggel,
Szegény urad ne emészsze méreggel:
Ő kereste, hadd költse békességgel!

---

*) Pénzéből helyett, régies, igen gyakran előjön.

**) Az asztalnál.

***) Elköltː azaz megeszik, iszik.

T. K.

Mikor urad lészen elindulásban
—Minthogy az férfiú nem ül csak házban —
Környüle légy, forgolódjál akkorban:
Töltött tyúkot sütve tégy az iszákban.

Kikésérjed, ne ragadj az tüzhelyhez,
Mert esküszöm az én egy Istenemhez:
Kapanyéllel köll ütni az illyenhez —
Ki urához ugy lát mint egy semmihez.

Utczát ne rójj az ő távullétében:
Házi dolgaidat végezd elsőben,
Ha tudsz hozzá: vedd az varrót kezedben —
Hogy az szomszéd ne vádoljon semmiben.

Ifju legényekkel kártyát ne játszál,
Borral és rátottal *) ne kufárkodjál:
Mert az gonosz hirnév ha nyakadra száll
Nem rázhatd le az mig ez világ fönnáll.

Az gazdagság hirtelen elmúlandó,
Egészséged betegségre hajlandó,

*) Rántottával. T. K.

Szép természet hamar elváltozandó:
Az rosz hirnév veled megmaradandó!

Jámbor urad ha haza jön fáradva:
Küszöb előtt légy te is talpon állva,
Hozzá siess, az kupa légyen nyujtva,
Édes szókkal ajakad légyen rakva.

Kerüld el hát mind egész életedben,
Tisztán élj uradnak távullétiben,
Igyenesen menj együgyü *) erkölcsben,
Hátra ne mászsz, mint az rák az fövenyben.

Gyermekidet ékes erkölcsre tanítsd,
Tűztül őrizd, az patakra ne taszítsd,
Szeresd őket, ruhájokat megtisztítsd,
Kérlek, az fejeket meg ne koszosítsd.

Meg ne szidjad: pogány, kurva fiának!
Ne mondd: ebtül szakadt ördög magvának!
Szénát adnék enni az oly asszonynak
Ki így beszél szerelmes magzatinak.

---

*) Egyszerü. T. K.

Fiaidat jártasd az oskolába —
Ne félj, azzal nem törik ki az lába!
Leányidat küld el az varróházba:
Nem tészen kárt az tű gyönge újjában!

Mert ha fölnő gyermeked tudatlanul,
Semmi mivet, semmi munkát nem tanul:
Az mit hová nem tett, elvészi mástul —
Soha meg nem óhatd akasztófától!

Ne éhezzél, ne költs igen bőven is:
Jó az kenyér néha csak az sajttal is;
Nem törik el az palaczk üressen is,
Meg nem halsz — igyál belőle vizet is!

Tudni köll ezt emberséges embernek:
Vessző helye bűnéért az gyermeknek,
Haragodban ne igérd az ördögnek —
Mert félő, hogy téged előbb elvisznek.

— Asszonyember, uradat ha szereted;
Ez verseket szivedbe helyhezteted,

Mert ha hivatalodat *) elfelejted,
Tudom hogy az hátodat megvereted!

Ezt tinektek barátságtokért adtam,
Ezer hatszáz huszonkettőben irtam;
Minden asszony tiszta légyen azt hagytam —
Hogy az hátát meg ne üssék miattam.

* * *

Szencsey György daloskönyve, a nemz. muz. kézirattárában, hung. oct. 70.

*) Kötelességedet, hivatásodat. T. K.

AZ TENGER FÖVÉNYE...

— 1636. —

Az tenger fövénye ki sok:
Bokros búk igaz ollyanok;
Fölyhőben ragyogó napok —
Ollyak mint habok.

Az mit mutogat az világ:
Ollyan mint magyaró-virág;
Mellyet fejsze hamar levág
Megszárad az ág.

Ez nagy földre az mi letér
Egy szép liliomot nem ér
Mellyet megcsap az őszi dér —
Mindjárt veszni tér.

Fáradtságra születettünk,
Sok búban forog életünk,

Gyakran ágy fenekén nyögünk
Sirba míg megyünk.

Sok bánat mi fejünkre száll
Sokszor búban fejünk is áll,
Sokszor sok szidalom talál —
Végre az halál.

Dicsősége világnak oly:
Hol nincs maradandó zsámoly
Gyakran köllő napunk elfoly
Mint az gyönge moly. (?!)

Nincs bölcs, nincs uraság sohult,
Nézd: mindent az halál ledült *)
Mint őszszel liliom borult,
Minden rend lehullt.

Apró gyermekek és ifjak
Ország oszlopi, vén urak,
Tisztes nemzetes urfiak
Sirban hullanak.

---

*) Ledönt. T. K.

Te is mikor József valál
Mint rózsa csak ifju valál,
Sok gyászt nemzetiden hagyál...
Jaj meghervadál!

Ezer és hatszáz elfuta
Harmincz és hatodik juta:
Minden téged akkor szána,
Könnyet hullata.

Atyád holta után esél
Ágyadban, betegeskedél,
Harminczöt heteket töltél
Kiben csak nyögél.

Gyorsan tölt rövid életed,
Óh béhunva te két szemed,
Jajgat te kegyes özvegyed —
Nem szólhat veled.

Macskássy nemes Ilonád
Óhajt, hogy hamar elhagyád,
Talpig gyászban szegényt hagyád —
Nem szólhat te szád.

Özvegységre hamar juta,
Búval lölke megárada,
Jajszóval szive fárada,
Árván marada.

Ím nemzetedet elhagyád,
Ennek gyámola volt atyád;
Immár az vala csak reád —
Árvául hagyád.

Elmultak te kevés napid,
Meghültek nemes tagaid;
Úgy gyültek ide nemzetid, —
Sirnak hugaid.

Szánják ím rövid életed
Ifjui . . . . . .
(A többi ki van szakadva.)

* * *

Szencsey György dalkönyvéből. Ugy látszik, e vers bucsuztatóféle volt. T. K.

ÚJ HIRT MONDOK . . .

— Lakodalmi gajd 1636-ból. —

Új hirt mondok, minden reá hallgasson,
Illik beszédemnek hogy hitelt adjon,
Az italnak bátor mast békét hagyjon —
Azután meglehet bár itton-igyon.

Hozok elő mastan egy históriát
Hogyha meglölhetném annak nótáját,
És ha megtudhatnám rövid summáját:
Azért kiki hagyja mast boritalát!

Egy szegény emberrül lészen beszédem —
Ha szóm jól szolgálna mastan énnékem,
De száraz az torkom, azért nincs kedvem,
Köszönd reám az bort, ne tilts(d) meg tűlem!

Egy vén ember ilyen panaszt indíta:
Három felesége nékie vala,
Az szerencse neki így szolgált vala,
Örömöt éltében mindennek hagya.

Az első ilyen jó és szelid vala:
Csakhogy dirrel durral mindennek szóla,
Háza — míg élhete — csinosan álla:
Hat hónapban egyszer kisöpri vala.

Az kenyeret szépen megtudta sütni:
De sót elfelejtett beléje tenni,
Sületlen találta mindenkor hagyni —
Igy szokott volt szegény engem tartani!

Ily természeti volt néki szegénynek:
Az dolog nem köllött soha kedvének,
Az szemétben lába megbotlott ennek,
Savát nem érzettem soha étkének.

Mikor szóltam néki: engedelmes volt:
Csakhogy mindenekben ellenem szólott,
El is tékozlotta az mi javam volt, —
Az jólakás után ollyan volt mint holt.

Meghala azonban szegény nyavalyás:
Kiért reám szálla minden busulás,
Bánat, keserűség, és nagy óhajtás, *)
Sok jajgatás után méltó kárvallás.

De azonban ismét megjöve kedvem:
Mert lőn harmadnapra más feleségem,
Az megvidámítá bánatos szivem —
Kinek az jóvoltát nem felejthetem.

Ez mindenre jó volt az mire köllött:
Csak az szövés, fonás néki nem köllött;
Az hol czégért látott oda sietött:
Akárki itta meg — de ő fizetött.

Sőt mikor szegénynek pénze elfogyott:
Az kontyát béitta — mégis jóllakott,
Néha négykézláb is el-haza mászott,
Nagylustán ágyamban énmellém csúszott.

Nagykegyesen akkor csókkal imádott,
Sok nyálat orczámon gyakorta hagyott,

*) Sóhajtás. T. K.

Néha nyakamon is által okádott —
Kebelem is akkor teli rakodott.

Ugyan az korcsomán szegény meghala,
Nékem nagy bánatot és sok bút hagya,
Könnyem nem hullhata soha utána —
Hogy eszemben juta ő állapotja.

Harmadikat elvém én feleségül
Kinek az én szivem fölötte örül,
Örömömben hajam csak meg nem őszül, —
Gyakorta rám teként rajtam könyörül.

Vala az nagy kegyes magaviselő
Minden dolgaiban jó dologtevő:
Csakhogy télben nyárban vala henyélő,
Őszszel és tavaszszal veszteg-heverő.

Gyors volt mindenekben, fölkölt jó reggel:
Mikor tik *) szeméten vakarcsál széjjel —
Még akkor sem látott jól szemeivel,
Csipáját törlötte alsó üngivel.

---

*) Tyúk, túl a dunaiasan. T. K.

Nem elég volt néki délig aludni:
Hanem mindenkoron szokott szunnyadni;
Mikor fölébredett: tudott koslatni,
Az egyik szomszédtul másikhoz futni.

— Engedjünk már nótát az hegedűsnek
Hadd vonjon szép nótát az nász népének;
Bánom hogy ennyi tál étket elvisznek —
Énnekem nem adnak benne *) szegénynek.

Azért ránts(d) keresztül rosz hegedűdet
Hüvelyedben tegyed rozsdás késedet,
Ne áztasd jó borral hitvány tüdődet —
Hogy ne vedd hiában fizetésedet!

Hogyha jámbor volna az jó vőlegény, —
Nékem innom adna, ne lenne fösvény;
Ha nem ád: szálljon rá az száraz köszvény!...
Ne légy hát barátom énhozzám kemény!

Agg-eb volna a ki ezt megmásolná:
Hogy az énekesnek ő pénzt nem adna;

*) Belőle, régiesen. T. K.

Mert lám ő is szegény sokat kiálta:
Az szegény deák *) is csak pénzt kivánna.

Az ezerhatszázban és harminczhatban
Karácson havában, aratás tájban
Egy jámbor ő társát minden dolgában
Ekképen dicséré az malomházban.

* * *

Szencsey György dalkönyve.

---

*) A hegedősöket nevezték deákoknak is.
T. K.

A HÁZASSÁGRÓL.

(De matrimonio.)

— 1640. —

Istenemtül mit én szivem szerént
Kértem sokszor hivatalom szerént:
Hogy szerzése szerént
Nékem kedvem szerént
Való társat adjon világ szerént;

Szent szerzését rajtam bizonyítja
Könyörgésem nékem meghallgatja,
Mert im megmutatta
Előmben állotta
Házastársul téged nékem ada.

Tartson azért — kérjük ő Fölségét —
Édes társom, minket egészségben,
Kivánt csöndességben
Egymás szerelmében —
Fegyhetetlen tiszta szent életben.

Uram Jézus segélj minket erre,
Szivünk szerint mint mast esedezve
Kérünk könyörögve,
Térdünkre leesve:
Hogy élhessünk mi üdvösségünkre!

Áldd meg Uram mi házasságinkat,
Szaporítsad két kézi munkánkat,
Adj jó magzatokat
Néked szolgálókat —
Velünk együtt szent neved áldókat.

Ne engedjed Uram az sátánnak
Ki rontója volt első atyánknak:
Nekem és társamnak
Gyönge juhocskámnak —
Hogy árthasson mi házasságinknak!

De sőt Uram, légy erős oltalmunk,
Édes Jézus légy kegyes hadnagyunk,
Mindenben gyámolunk,
Őrizö pásztorunk,
Ördög ellen hatalmas bajvivónk.

Életünknek minden idejében,
Hogy élhessünk szép egyenességben,
Kivánt csöndességben,
Tiszta szent életben,
És egymáshoz való szeretetben.

Áldott Jézus erősíts(d) szivünket,
Szent Lölköddel gyámolíts(d) hitünket,
És egymással minket,
Elégíts(d) kedvünket —
Hogy senkire ne vessük szemünket!

Kit engedjen nekünk Szent Háromság
Földön mennyen lakozó méltóság,
Erős hatalmasság,
Tündöklő uraság,
Mennyországra életút, igazság.

— Ezerhatszáz negyven esztendőben
Augustusnak szintén közepében
Ímigyen versekben
Egy helyben létemben
Szerzé kinek neve versfejekben.

* * *

Szencsey György dalkönyve. A versfejekből e név olvasható ki: „István deák.“ E jelen vers tárgya azonos, és kezdő strópháj a nagyon hasonlít a Toldy Ferencz által közlött „Házasok éneki“ (Magy. költészet kézi könyve I. 59. l.) czimü 1548-ban irott vers első strópháj ához, — talám belőle származott reminiscentia. Nevezetes azonban, hogy a Toldy által közlött vers fejeiből is István név jő ki. („Stephanus Nilas“). Lehet tán, hogy a két vers szerzője ugyanegy, s a mi „István deák“-unk azonos Toldy Nyilas István-jával, csakhogy ez esetben azt kellene föltennünk, hogy Szencsey hibásan irta a maga századát 1640-et 1540 helyett, — a mi már csak tollhibából is igen könnyen megtörténhetett. Ez esetben a jelen költemény a XVI-ik századból való volna. — Különben az itt elmondottak csak tapogatózások, s nem döntő érvek akarnak lenni.

T. K.

TUDOD RÉGEN ÓHAJTÁLAK...

— Zsolnán, 1659. —

Tudod, régen ohajtálak,
Szivem szerént kívántalak,
Mindenkoron kedveltelek
És kedvesen kedveltelek.

Végre együtt mulatoztunk
Kedves csókokat váltottunk,
Nem volt nékünk olly bánatunk
Kit egymásért el nem hagytunk.

Kedves voltál kedvesednek,
Kedves voltam kedvesemnek,
Örültél mint kegyesednek —
Én is néked kegyesemnek.

Jaj melly árvául maradtam
Az órában hogy elváltam,
Szép szeretőmtül bucsuztam —
Duna felé vándorlottam.

Téged hagyálak bánatban
Magam is estem nagy búban,
Mindenfelől busulásban,
Gyakran forgok nagy kinokban.

Gyakran hűségünknek lángja
Gyönyörűségünknek sarja (?)
Szivemet méltán hervasztja,
Szivemet méltán hervasztja.

Óh vajha még hűségünket
Újíthatnánk szerelmünket,
Szerelmesen életünket
Tölthetnénk kedves időnket.

Nem gyötrene annyi bánat
Bú s keserüség, gondolat.
Éjjel is szörnyü kínokat
Nem látnék csuda álmokat.

De jaj csak magam maradtam,
Kedvesemtül már elváltam,
Vág vize mellé bujdostam —
Nincs ki szánakozzon rajtam.

Nosza ti sötétes völgyek,
Erdők, mezők, magas hegyek
Szánjatok meg folyóvizek —
Azokban kik kedven élnek.

Ezeket félben szakasztám
Tehozzád Isten folyamám, *)
Csak te légy én bátoritóm
Bánatimban vigasztalóm!

Ez verseket busultomban,
Győri Gyurkó, bánatomban
Mondám Zsolna városában
Mulatván földim házában.

Az ezerhatszáz ötvenben
És azonfeljül kilenczben,
Kűszög **) felől beszédközben —
Jutván szeretőm eszemben.

* * *

Mátray-codex.

*) Folyamodám.
**) Kőszeg, dunántúliasan ejtve. T. K.

ELNYERTEM AZ PÁLYÁT...

— A XVII-ik századból. —

Elnyertem az pályát, vigan örvendek,
Soha én ezután bút nem szenvedek,
Ékes énekemmel előtted zöngök,
Ékes énekemmel előtted zöngök.

Ezt várta s kivánta régi bús szivem,
Már eljött, rám röpült régi jó kedvem —
Már el sem veheti senki éntőlem,
Már el sem veheti senki éntőlem.

Ugy élek mint Páris szép mátkájával
Kedvessen nevezett Helénájával,
Phillis sem hagyta meg gyenge csókjával,
Phillis sem hagyta meg gyenge csókjával.

Hajda! most megfogtam szivem sólymomat!
Addig igazgattam vetett hálómat:
Megékesítettem friss kalitkámat,
Megékesitettem friss kalitkámat.

Ezután nem hagyom magam busulni
Mert látom sólymomat már megszelödni, *)
Hiszem hogy ő fog én ölembe ülni,
Hiszem hogy ő fog én ölembe ülni.

. . . . . .

Csak járok, tánczolok friss palotámban
Sólymomat keresem vetett hálómban —
Titius csak kaczagjon az nagy lángban,
Titius csak kaczagjon az nagy lángban!

* * *

Mátray-codex.

*) Szelidülni. T. K.

„CANTIO DE AMORE."

— Szebenben, 1660. —

Égő lángban forog szivem, higyjed éretted
Mert mikor eszembe jutnak beszélgetésid,
Kedvesen vélem eltölt szép mulatságid,
Nagy-gyakorta orczámra hányt szép gyönge csókid.

Természetek az darvaknak: őszszel elmennek,
De tavaszszal az jó időn ismét megjőnek,
Az mezőben ő társokkal szépen örvendnek:
Akkor sem lész' vigassága szegény fejemnek!

Mint társától elhagyatott sólyom — olly vagyok,
Az nagy kinban — siralomban lám, csak óhajtok,
Szabadságra — vigasságra jó szót sem adok:
Mig kedvesem vélem nem lesz — meg nem újulok!

Vajha valaha mégegyszer olly időt érnék
Mellyben te szép személyeddel szemben lehetnék!

Iszonyu fekete gyászom megfejérednék —
Tűlöm elmult vigasságom még megadatnék!

Te szép gyönge csöcsöcskédet tapogathatnám,
Két szép fehér mellyecskédet kikapcsolhatnám,
Rózsaszinü szép orczádat ápolgathatnám,
Kláris-szinü ajakidat csókolgathatnám.

Mennyi csillag van az égen széjjel étczakán:
Annyi jókkal áldjon Isten, szép piros rózsám!
Mennyi fövény vagyon széjjel tengernek partján:
Annyi jókkal áldjon Isten, gyönyörű rózsám!

Piros rózsám elhagylak már nékem megbocsáss
Hogyha ez néhány versekben van fogyatkozás;
De lám ez néhány versekben rólad nem irás —
Hozzádvaló szeretetem vett erre, nem más! *)

*) Azaz: nem az irás szeretete, hiusága: de a te szereteted. T. K.

Nem maradhat sok irigytül én árva fejem:
Bujdosásra énmagamat hanem ha vetem;
Sok helyeket bébujdosván vadul köll élnem —
Mert elválék már én tűlöm az én édesem.

Vajha az én kegyesemnek ő szép személyét
Láthatnám, avvagy hallhatnám ékes beszédét,
Foghatnám kezeimben két szép fejér csöcsét,
Csókolhatnám ajakimmal angyali képét.

Sebes lángja égő lángnak mikor megszünik:
Szivemtül is az sok bánat akkor eloszlik;
Nagy szélvésztül tenger habja ha csendesedik:
Bús szivem is talám akkor megvidámodik.

Hogy igy járjak — erre jussak meg sem gondoltam,
Szerencsének változását mert még nem tudtam,
Jaj de im magam kárára mint megpróbáltam —
Állhatatlan, csalárd voltát megtapasztaltam.

Gonosz szerencse mit örülsz veszedelmemnek?
Hogy nem szánod könyhullását két szép szememnek!

Valjon így kell-é elmulni az én éltemnek?
Óh Ur Isten — ha lesz vége én gyötrölmemnek!...

Hangos szavu filemile kedves szólását,
Szép kertemben, cyprusfámon hangicsálását
Nem kivánom — csak óhajtom nyelved
szólását,
Láthatnám szép ajakidnak rám mosoly-
gását!

Sok étczakák álom nélkül mulnak el tőlem,
Ha történnék aluvásom, akkor is nékem
Ugy tetszik, hogy téged látlak csókollak szivem...
Ha felserkenek — hát senki nincsen mellettem!

— Authorát ez verseknek mostan meg nem mondom,
De kirül van: versfejekben el nem hallgatom,
Sőtinkábblan szép rendessen előszámlálom:
Ezerhatszáz és hatvanban az kinek irom.

Szintén Kisasszony havának ideje tájban
Személyedtül elválásom keserü búban
Irám ez nehány verseket Szeben-várában,
Személyedet óhajtottam iszonyú lángban.

* * *

Ez igen becses költeményt a Mátray-codex tartotta fenn. — A versfőkben, daczára az utolsóelőtti versszak állitásának, értelem nem rejlik. — Szeben vára alatt valószinüleg az erdélyi Nagy-Szeben értendő, mivel ez birt hajdan jelentékeny várral.

T. K.

FÁRSÁNGI DAL A RÉSZEGES ASSZONYRUL.

— 1666. —

Az minap egy asszony az többi között
Ki lakozik vala két utcza között
Ily csudát indíta borital között —
Eb egyék benne *) hacsak bélt főzött!

Asszonybarátim, jer ugymond, igyunk!
Az urunk vesztéért mast vigan lakjunk,
Két három rosz pénzzel ne is gondoljunk —
Holnap égett-borra meg' ide hajtsunk.

Jobb kezét azonban szájában ölti:
Az mit előbb ivott — az előltölti,
. . . . . .
. . . . . .

Az bornak ő szagát hogy elfujthassa:
Foghajmát — vagy tormát igen hapsolja,
Noha torkát, gyomrát az igen rágja —
De jó, hogy az urát elámíthatja!

*) Belőle, régies. T. K.

Mint az tátosok, ugy megvivának,
Nem régen urával vonyakodának,
Efféle dolgáért harczolódának, —
Mind az egész éjjel harczot tartának.

Urának szakállát marokkal tépi,
Beste-lélek fiának őtet nevezi,
Nem vala oly szitok kivel nem jegyzi:
Megöllek az éjjel! — Azzal ijeszti.

Noha mindezek megkezdtek lenni
Akará urával elfelejtetni,
Torkon vervén, mindezt el kölle nyelni:
Vert farkasnak köllött rókát hordozni.

Ura otthonn létekor az ágyot őrzi,
Bugyogós korsóját párnában röjti
Ha ura nem látja akkor hörpenti,
Bortul lobbant torkát azzal enyhíti.

Ha ura néki szól: erőssen morog,
Ha torka böfög is! hasa korog...
Ugy tetszik nékie: az ház is forog,
Szivében vetve van álnok horog.

Ura mások előtt igen esküszik
Hogy az bor nékie semmit sem tetszik —
Maga *) ha tekénted: torkáig iszik,
Megköszönd az vizben ha meg is mosdik!

Óh bezzeg utálá az bornak szagát,
Ugyan utálá meginnia az borát;
Mint koldús szégyenli az más garassát:
Mégis fölhajtá ivós korsóját.

Mely igen beteges mig nem ihatik!
Hidegen, melegen csak az mit iszik,
Rágatlan az bor is tűle nyeletik —
Jaj mint szánom szegént hogy igy kinlódik!

Isten oltalmazzon illyen vendégtül!
Minden jó férfiat illy feleségtül!
De hogy megóhassuk magunkat ettül:
Kérjük az Ur Istent teljes szivünkbül!

Hej hogyha látnád ezeknek dolgát —
Ötöd magával nagy-víg lakását

---

*) Értsd: noha, régies. T. K.

„Tartozál jó Örzsék...“ *) dudolván mondják,
Bugyogós korsóját tánczban taszíták.

Az kibül hajdina darab szalonna
Tudja az korcsomát az pósta szolga;
Kakas bévakarja, jércze kirugja:
Ura keresményét gyakorta szórja.

Jaj szegény asszonnak megszáradt torka
Mint perecz-sütőnek ..... tája;
Ha meg nem könnyebbszik mint lészen dolga:
Tudom Tantalusnak bővül meg kádja.

Az ezerhatszázban és hatvanhatban
Az kedves fársángnak közepi tájban
Az keserves asszon iszik buvában.
. . . . . .

* * *

Szencsey György dalkönyvéből. — A kipontozott helyeket az erkölcsiség tiltja közlen·ı

*) Hivatkozás valamely most már ismeretlen bordalra. T. K.

KESERŐSÉG MIATT...

— A kriváni kastélyban, 1666, decz. 10-kén. —

Keserőség miatt majd megemésztetem:
Mert távul van tűlem az ki szeret engem;
Gyakran lángol bennem megemésztő tüzem,
Álmamban is tűled gyakran rettegtetem.

Óh minden egy.... *) már ugy tart ez világ,
Csak próbál, visel, s nem kell semmi vigasság,
Azért én életem csak méreg, boszuság, —
Cupidó Vénussal fiát elárulták.

Mint társától megvált szép gerlicze-madár
Szomorkodván szegény bolyog, alá s föl jár:
Igy szegény fejem is csak szomoruvan jár —
Mert szeretőjétül eltávozott immár.

Legordulván **) hullnak szememből könnyeim
Keserőség miatt nyögnek én ajakim,

*) Olvashatlan.
**) Legördülvén. T. K.

Szivembül újulnak gyakor óhajtásim,
És édesem helyett énnekem könnyeim.

Óh gyönyörüséges édes szép asszonykám —
Nyelved szép zöngését vajha hallgathatnám!
Rózsaszin orczádat én csókolgathatnám,
Kézben derekadat hozzám kapcsolhatnám!

Siralmas gyászomat rólam mind elhánynám:
Te szép személyeddel ha szemben juthatnám,
Minden búbánattul én megfosztattatnám —
Szomoruságimban megvigasztaltatnám.

Édes szivem higyjed, rövidnap megtérek,
Hozzád szeretőmhez azonnal sietek,
Virágos kertedben rózsát szedegetek:
Piros két orczádon gyenge csókot tészek.

Ezerhatszáz fölött és az hatvanhatban
Karácsonhavának tizedik napjában
Szerzém ez verseket kriványi kastélyban
Nevemet feljegyzém az versek számában.

* * *

Mátray-codex. A versfők „Komlós“ nevet rejtenek. T. K.

KEDVEMET ÚJÍTÓ.

— A XVII-ik századból. —

Kedvemet újító
Öröm, bátorító
Nympháknak szép asszonya,
Im elődbe mégyen
Ajándékot viszen
Vénus szegény szolgája;
Fogadod jó szivvel,
Szűbéli örömmel —
Kedves hived ezt várja.

Alázatossággal
Noha bátorsággal
Ez követséget mondja;
Vénus izenetit
Kedves szép verseit
Most elődben számlálja.
Meglássad s meghányjad
Szivedben megszánjad —
Jó válaszszal bocsássad!

Te szép termetedet,
Gyönyörű képedet
Én mihelten megláttam:
Régi személyedet
Hozzám hűségedet
Én magamnak ajánlám.
Most légy egészséggel
Neved rövid szóval
Versfejében béfogtam.

Az kinek nevére
Gyöngyvirág levélre
Ez nehány verset irám:
Régi szerelméért,
Hozzám hűségéért
Azt ő neki ajánlám;
Hogyha megolvasod:
Ottan megtalálod,
Ki légyen — megtudhatod.

* * *

Mátray-codex. A versfőkben: „Kata“ név olvasható.

NINCSEN AZ ÉG ALATT...

— 1672. —

Nincsen az ég alatt kedvesb az gyémántnál,
Hozzá meg hasonló az finom aranynál:
Istenasszonyok közt nincsen szebb Vénusnál,
Földi asszonyok közt nincsen szebb — Jutkámnál!

Édes személyedet noha ritkán látom:
Kedves ábrázatod gyakorta óhajtom!
Szerelmes beszédim szivemben titkolom...
Jaj, ki nagy bánatom! hogy szivem hervasztom.

Kegyetlen, havasban-lakó fenevadak,
Noha hajlott testem már régen prédának:
Számtalan bánatim naponkint fárasztnak
Édes Júliámért aggasztnak, s fonnyasztnak.

Életem újulást gyenge szerelmeddel
Őzd *) el bánatimat ennyi kérésemmel,

*) Üzd.

Biztassad szivemet szerelmed tüzével —
Hogy veled élhessek szép örvendezéssel.

Didónak példája jusson jól eszedben
Az ki Aeneásért szenvedvén szivében:
Megölé ő magát keserőségében —
Hogy szép szeretője lőn elmenetelben.

Ez szomorú hirrel szép Lacedonia
Az ki szeretőjét elmenésben látta —
Gyenge szép két szeme sirásba fordula,
Királyi ruháját gyászra fordította.

Didalus magának szárnyat csináltata:
Szép szeretőjével hogy szembe juthatna,
Azonba a szárnya ottan elolvada
Csuda nagy veszélylyel az tengerbe hala.

Ezképpen történnék nekem is halálom:
Csakhogy egyszer lenne veled mulatásom!
Bátor *) vadak között lenne én lakásom:
Csakhogy kitölthetném kedves kivánságom!

---

*) Bár helyett, régies.

Szárnyat csináltatnék, ha azzal használnék:
Csakhogy szerelmedben én részesülhetnék!
Didalus módjára halált is nem szánnék —
Csakhogy édesemmel gyakran beszélhetnék!

Jutnának eszedben régi ajánlásid,
Mások előtt is tött édes igéretid,
Gyászszomorusága szivemnek csak addig:
Mig csókot nem vesznek orczámrul ajakid.

Ujabb egészségben tartson meg az Isten,
Igaz szerelmedért lásson kegyelmesen;
Engem is éltessen veled egyetemben —
Élhessünk kedvünkre jövendőben szépen!

Tudom irígyimnek fenekedéseket
Noha ritkán tartjuk, titkon szerelmünket: *)
Mindazáltal mégis igen berzenkednek —
Ne féljünk semmit is, higyjünk Istenünket!

Kedves szerelmedért ez verseket irám;
Kérlek édes szivem, gyakran tekints reám,

---

*) Azaz szerelmi összejöveteleiket. T. K.

Igéreted szerint fordulj szemben hozzám —
Tégy részt szerelmedben édes szép cyprusfám!

Áldjon meg az Isten minden jó kedvébül
Az ki ránk nézdegél az magas mennyekbül,
Tartson már magának minket mindenestül —
Hogy véle élhessünk örökké — vég nélkül!

Mosolygó virágos Pünkösd innepében
Az ezerhatszázban és hetvenkettőben
Édessemrül irám ez verseket épen:
Keresd föl az nevét verseknek fejében.

* * *

E szép ének is a Mátray-codexből való. A versfők tartalma: „Néked édes Jutkám!“

NEM RÉGENTEN VALA...

— 1676. —

Nem régenten vala nekem vigasságom,
Vigadván gyakorta való mulatságom,
Mulatságom után kevés busulásom:
Busulok mast immár, mert van sok aggságom!

Aggódván elmúlik tűlem ifjuságom —
Ifjuság idejét folynia mert látom;
Látván ellenségim én ártatlanságom:
Ártalmasnak mégis kiáltják világom.

Világomat élém, világon világom:
Virágoznék midőn kedves ifjuságom;
Ifjuságom után gátolja fogságom,
Fogságomat mikor uri, szabadságom.

Életem panaszban; éltem is semmiben
Igazságtalanúl hiremben-nevemben

Mocskolván, hogy ők is magokhoz hasonlíthassanak:
Hasonlitásokkal rágalmazhassanak. *)

Ilyen mindez világ-fia átaljában,
Az ki torkig merül az nagy álnokságban;
Másra keni vétkét, gyors az vádolásban:
Csak lehessen mentség az maga dolgában.

Óh fölséges Isten! óhajtásom értsed,
Értvén, bús szivemet sokkal ne késértsed —
Késérteted inkább fejemrül térítsed:
Hogy irgalmas voltod hozzám megjelentsed.

Mellemet szaggatja, erőmet fogyasztja,
Fogyatván: busulás velőmet szárasztja,
Szárasztván: szivemet éppen elhervasztja,
Hervasztván: testemet sirban bészállítja.

Óh fonnyadt virágszál — ki minap virágzál,
Virágos kertemben kedvem szerént játszál,
Játszadozván: de mast száraz ágra szállál —
Mi lehet az oka hogy így nyavalyodál?

*) E versszak zavart; ugy látszik két versszak zagyvalékából áll. T. K.

Nem egyéb: irígyem rám fordult méreggel,
Szivemben béhatott mérges kézivével,
Reám hazug nyelvvel költött beszédével —
De megveri Isten fogván üstökénél!

No többet nem szólok, elhagyván sok panaszt,
Panaszom mert látom senkit nem hervaszthat,
Meghervadott szemem inkább könnyet áraszt —
Vegyenek irígyim Istentül bőv választ!

— Ezerhatszáz hetven és hat esztendőben
Mikor már gabona sárgudnék mezőben
Szent-Jakab havának elsődik hetiben
Ezeket ugy irám bús szivvel versekben.

* * *

Szencsey György dalkönyvéből. Figyelmeztetjük az olvasót e költeménynek azon sajátságára, hogy a sorok végén álló szó a következő sor elején más alakban ismételtetik; e költői szójáték csak az 5-ik, a 9-ik, és az utolsó versszakoknál nem fordul elő.

T. K.

MEGUNT ENGEM AZ EN URAM...

— Debreczenben, 1688. —

Megunt engem az én uram czafrangos voltomért;
Nem adnék én egy deákot hatvan katonáért,
Az deákot derekáért — teste állásáért
Ugy szeretem az lölkömet frissen járásáért.

Nem ér vele egy dologbul hatvan parasztember,
Az udvari levesek (?) is mint megázott kender,
Csak olyanok mint ó boron megrészegült hengér, *)
Avvagy az rab, az ki mellett szüntelen az csincsér.**)

Szomorúan nézi mert ő fogságban tartatik,
Az udvari leveseknek csak forgója fémlik:
De az deák alkalmatos, őmaga is hízik
Mikor Vénus csatáján jár — igen vitézkedik.

Az szép asszony ugyan vigad ha deákot láthat —
Annálinkább ha ő véle kedvére mulathat,

---

*) Tán Henker azaz hóhér.
**) Sintér, bakó. T. K.

Mert gyönyörü szép csókokat orczája ott kaphat,
És patyolathoz hasonló testet tapogathat.

Dé ellenben az deák is jó szivvel mulathat:
Rózsaszinü szép orczákat mert szája csókolhat,
Két szép gyönge aranyalmát gyakran tapogathat —
Mézzel folyó édes szókat szép Vénustul hallhat.

Azért gyönyörű szép karok őtet ölelgetik,
És ő néki minden csontja örömmel bételik,
Fejér hattyu-lábaival lába nyomattatik,
Szerelemnek csókjaival szive terhesedik.

Mindenféle ajándékot ő tűle megnyerhetsz,
Akar oldalt, akar hasmánt mind megcselekedhetsz;
Vitézmódra szép Vénussal szegény megütközhetsz
Szép árvája szerelmivel hitelében lehetsz.

Elég légyen az én versem, mert mind az két részrül
Talám többet irnék másszor asszony szerelmérül
Az ki azért meggyőzetett deák szerelmétül —
Ilyen szókra fakadhat ki szerelem tüzétül:

Bár éntűlem mind az étel, mind az ita messze
Eltávoznék, csak egy deák szeretőm lehetne,

Minden testem és tetemem vigan örvendezne —
Szép Vénussal az én testem innepet szentölne.

Azt akarnám: minden füszál egy deákot szülne,
Minden uton és utfélen egy-egy deák ülne,
Az hol tűle az én szivem örömmel bételne —
Minervának táborára tudom hogy készülne.

Áldott bizony az a magzat ki deákra talál:
Mert szerelem az deáknál ugyan parázson áll;
Ha szép nyelvet kiván: aztat csak deáknál talál —
Az hol bátor sziv kölletik: ott mindenkor megáll.

Bezzeg én is komámasszony megfogtam volt egyet,
Ha világon szerelmes volt: az volt az, elhigyjed;
Bárcsak mastan két fejünkre találhatnék egyet —
Megújulna *) sok bánatunk — bizonynyal elhigyjed!

Nem beszélem én már tovább deákok szerelmét,
Ki nem bolond, ihon megvan! nézze meg személyét
Hogyha látja — megkivánja ékes tekéntetét —
Még éjjel is nem felejti az ő szép termetét.

---

*) Azaz megvidulna. T. K.

Nem kérdem én már senkitül deákok szerelmét:
Mert jól tudom, próbáltam is ő szerelmességét;
Járd el bátor *) ez világnak hosszát szélességét:
Nem hiszem hogy találhatnál te nagyobb szerelmet!

Scholában tanult elmémet gyötreni nem szánom,
Elmémbéli fáradságom semmire sem bánom,
Gyönge elmémtül mint lehet hiven tatarozom:
Az deáknak pennájokat meg is koronázom!

Nem ér véle az képiró ő borostyájával: **)
Mert az deák följül mulja pennacsinálással;
Nem ér véle barbélylegény ő sétálásával:
Mert ebben is megelőzi deák bölcs szavával.

Szabólegény az kovácscsal jobb hogy csak hallgasso
Mert ha varr is, kovácsol is: igen késő haszon;
Vargalegény az tobakkal ***) bocskában †) gázoljon,
Az udvarban nőtt nyalka is jobb csak tálat mosson

Hogy nyitod föl csipás szemed hitvány molnárlegény,
Ki olyan vagy mint az tüznél elszáradott héring;

*) Bár. **) Ecset; túl a Dunán ma is él e szó.
***) Timár, cserző. †) Kád, hordó. T. K.

Azt tudod csipás szemeddel, hogy már az nap is téj—
Jobb hogy csak veszteg fekügyél, alugyál az tüznél!

Csizmazia, csiszlér*), pintér**) csak megcsöndesedjél:
Az deáknak egy szavára engedelmeskedjél;
Szép asszonynyal semmimódon ne szerelmeskedjél,
Mert ti nagyon zörögnétek, bár jól mesterkedjél.

Jaj az szegény korongrúgó gerencsér-legényke —
Jóllehet hogy fazokaddal vagy te igen hötyke:
De az vitéz deák előtt vagy olyan mint pille,
Ha akarná egy bennetek tizet is elvinne!

Hát te szurkos és mogorva, goromba lakatos —
Jóllehet az te munkád is olykor igen hasznos:
De gyakorta menyecskéknek igen-igen káros, —
Az deáki sereg előtt vagy te igen csúfos.

Látd-é édes komámasszony mely drága az deák!
Olyan ritka mint az mezőn basilicum-virág,
Olyan kedves mindeneknél mint az zöld pálma ág —
Szintén olyan kellemetes mint az olajfa-ág.

*) Tislér = asztalos.
**) Binder = kádár. T. K.

Az könyvtartód gyémántkűbül légyen kifaragva
Minden része spichinárral, rúzsával megrakva;
Pennatartód majoránna, ékes mint viola —
Szaporodjék minden kincsed mint az borostyánfa!

Mendikásod szófogadó légyen mint Párisé,
Ne lehessen olyan ravasz, mint az Argyílusé,
Hanem légyen oly hivséges mint Alexsándoré:
Igy lészen ő köllemetes elhigyjed, mindennél!

Kérem Istent tiszta szivbül, hogy minden dolgodat
Áldja, szaporítsa neked két kézi munkádat;
Az hol jársz-kelsz, bujdosol is — minden szándékodat
Áldja meg Isten mindenkor jó kivánságodat!

— Ezerhatszáz nyolczvannyolczban mikoron irnának,
Haiszler gyenerál *) tábora városra jutának
Debreczenben hogy kvártélyra mind elosztatának:
Akkor mondta egy szép asszony czifra katonának.

* * *

Szencsey György dalkönyvéből.

*) Az, kit később Tököli Zernyestnél tönkre vert és elfogott. T. K.

MEGMONDÁM TŰZÉGETTE...

— 1692. —

Megmondám, tüzégette,
Hogy meg ne házasodjál:
Mert egy szem buzád sincsen —
A mellett pénzed sincsen.

— Hadd járjon édes néném!
Eltart az én Istenem!
Vadkörtvélyt is aszaljunk:
Ugyan mégse koplaljunk.

Noha nincsen Rácz bátyám:
De vagyon kukoriczám
Eltartom magam azzal
Szépen, másodmagammal.

Ha elmegy az aratás:
Télben érik az csipke
Kimenjünk az mezőre,
Szedjünk mi szükségünkre.

Vadalmát, körtvélyt szedjünk, —
Sárga-tököt szerezzünk,
Pénzen ilyet ne vegyünk:
Ugyancsak is megegyünk.

Gelegonyát is bőven,
Kökény s magyaró lészen,
Kukoriczát is pénzen
Még más is tűlünk vészen.

Ha az télben belépünk
Másoknak gyapjat tépünk,
Hejában ne deleljünk —
Ugyancsak kiteleljünk.

Hej dudoljunk, dudoljunk!
Vadkörtvélyt is aszaljunk;
Abbul fonalat fonjunk, —
Nyakunkba ruhát vonjunk.

Ha megzöldül az haraszt:
Ümögben jár az paraszt,
Mikor mivel kapálást —
Akkor nem köll az palást.

Aztán Szen-György nap táján
Jutunk fogyatkozásban:
Kimenjünk az sóskára —
Meghizunk nem sokára.

Ha eljön az aratás:
Én is dolgozom mint más,
Itthon marad az padlás —
Bizonyság lész az Balázs.

De ki nyárban nem keres:
Télben az hasa üres,
Még az kenyér is kedves
Noha nincs gyakran leves.

Nám Bencze bátyádnak is
Nem volt még csak rozsa is:
Megházasodott mégis —
Nem szégyen hát nékem is!

— Ugyde Beneze bátyádnak
Frissebb társa volt annak;
Nem mordul az orsónak —
Télben is pénzt találnak.

Ne nézz Bencze bátyádra,
Ne légyen gondod arra;
Találá ő társára —
Mint az tót az kására.

Mikor ő hasa jól lakik:
Akkor az tied nem telik,
Üresen morgolódik —
Ételkrül gondolkodik.

— Ne pirongass jó néném!
Más volnál: nem szenvedném;
De méltán megbüntetném,
Házambul is kiverném.

Majd kinyilik az idő
Én sem lészek heverő,
De méltán dologtevő —
Mindenre gondviselő.

Ez verseket hogy irám
Kilenczven kettőrül szólván,
Költenek Nyitra táján
Egy plebánus konyháján.

* * *

(Szencsey dalkönyvéből).

HALLOD-E IFJU...

— A XVII-ik századból. —

Hallod-e ifju, jőjj te egy szómra
Nem mondok gonoszt, sőt intlek jóra,
Nem sokat tészen egy fertály óra —
Nem sokat tészen egy fertály óra.

Tudod-e mastan elődben jöttem?
Avvagy nem veszed azt is eszedben
Hogy ma napestig fáradtam ebben —
Hogy ma napestig fáradtam ebben.

Nagy siralmasan téged kereslek,
Minden utakon téged lestelek,
Igen akarom hogy föllöltelek —
Igen akarom hogy föllöltelek!

Mondjátok mastan nagy hamisséggal
Bétöltöm minden fogadásimat,

Megadom minden adósságimat —
Megadom minden adósságimat.

Szép nyoszolyámat is megvetettem,
Selyem paplanynyal béteritettem,
Szép szőnyegekkel béfödöztettem —
Szép szőnyegekkel béfödöztettem.

Mast jöjj el vélem, arra feküg yünk,
Ketten, kedvesen szerelmeskedjünk
Szép játékokkal megelégedjünk —
Szép játékokkal megelégedjünk.

Nincs uram itthonn, elment nagymessze,
Tudom mikor lesz hazajövése,
Csak tegnap ment el, nem köll félnie,
Csak tegnap ment el, nem köll félnie.

Utravalő pénzt is eleget vitt,
Aranynyal tölté meg az erszényit; —
Mast legyünk vígan, elvitte az kint,
Mast legyünk vígan, elvitte az kint.

Kezedben vagyok, szabad légy velem,
Te se kéméljed magad éntűlem,
Járulj közelebb, ölelj meg szivem —
Járulj közelebb, ölelj meg szivem!

Ifjuságodat ne tölts(d) hejában,
Mert mast vagy virág szép illatjában,
Fáj az te szived kivánságában —
Fáj az te szived kivánságában.

Hiszem nem lehet ördög az ember,
Kinek ura van oly asszonyember:
Hogy meg ne unja ha itthonn hever —
Hogy meg ne unja ha itthonn hever!

Sem testemnek sem lölkömnek nem köll,
Csak téged lölköm óhajtlak szivvel —
Soha tetűled nem is állok el —
Soha tetűled nem is állok el.

Kérlek, te engem hogy meg ne útálj,
Mig uram megjön: addig nálom hálj,
Együtt légy vélem, tűlem el ne válj —
Együtt légy vélem, tűlem el ne válj.

De csak veszne el az kurafia
Másszor lennék én akkor világra — *)
Óh hogy meg nem tud rólam halnia —
Óh hogy meg nem tud rólam halnia!

Majd reám vészem kamuka-szoknyám,
Lábomban vonszom karmazsin-csizmám,
Ékesen járok, nézz bár én reám —
Ékesen járok, nézz bár én reám.

Pentölöm gyolcsa két forint árra,
Az fölhajtása kilencz pénz árra,
Minden munkája hat arany árra —
Minden munkája hat arany árra.

De csak jönne el az sokadalom
Az vásárfiát néked megadom,
Csak vegyed tűlem jóakaratom —
Csak vegyed tűlem jóakaratom.

Csak te kedvedért ékesen járok —
Nem ugy, mint egyéb tunya asszonyok;

*) Másodszor lennék a világra: azaz, újjá születném. T. K.

De derekamban csak meg sem hajlok —
De derekamban csak meg sem hajlok.

Hogyha kivánod, majd hegedűlök,
Avvagy cziterát vervén örűlök,
Lantot pöndítek, öledben űlök —
Gyönge orczádra szép csókot tészek.

* * *

Szencsey dalkönyve.

FENÉKKEL FÖLFORDULT...

— Mendikás-ének a XVII-ik századból. —

Fenékkel fölfordult már ez széles világ,
Megholt Mátyás király elkölt az igazság;
Ki azelőtt rosz volt: azé az uraság —
T....s mendikás is mast asztalfére hág.

Az ki igazat szól betörik az feje,
De ki hazudni tud: ül az asztalfére
Nagy kevélyen kandál az ezüst-sellégre *)
Könyekig jár keze az fekete lébe.

Ha Vitambergában oly oskolát tudnék
Melyben hazugságot egy tökkel kaphatnék,
Csak sánta lovon is — mégis oda mennék:
Tudom, ha megjőnék asztalfére állnék.

Miulta nem kezdék hazugságot szólni:
Az szám is nem kezde tormás csukát enni;

*) Kandikál az ezüstserlegre. T. K.

Csak kezdék azután kemenczét fütteti,
Rongyollott nadrágboz zifát mendikálni.

. . . . . .

Én vagyok a hires „date victum“ várban...
Hogyha mastan volna nálam darab túró
Vagy tokaji borral teli mázos korsó:
Úgy jutna az számra amaz constructio.

Abban az országban az melyben én voltam
Egy tudatlan gyermek ökörré vált, láttam;
Hogy ott ökör nem volt azelőtt nem tudtam,
Hogy bolhán szántottak akkor én ott voltam.

Láttam oly szunyogot melynek lába, szárnya:
Dunát által érte annak hosszusága;
Hidnak tették azt ott Duna két partjára
Az sok kereskedő emberek számára.

Láttam oly halat is az melynek gyomrában
Eg y kegyetlen erdő vala, tágasságban
Hogy háromszáz ember paripán jártában
Eleget nyulászott benne hamarjában.

Láttam oly ökröt is melynek ő döreka
Az hegyeket érte annak hosszusága;
Hogy tizenkét hegyrül az füvet lerágta —
Mellyen csudálkozik az ki azt nem látta.

Láttam oly tikot is melynek ő tojása
Rettenetes nagy volt annak hosszusága,
Hogy huszonkét falut elmosott az árja —
Ugy felhánta magát mint az tenger habja.

. . . . . .

Most ollyat hazudok, kit magam sem hiszek
Talám az urak is egy polturát vetnek,
Vagy az asztalfére engemet ültetnek —
Avvagy az ajtón is ebrudon kivetnek.

Láttam az Dunát is hogy egyszer megégett, *)
Másutt ismét láttam ollyan embereket

*) Ilyféle egy gyűjteményemben meglévő, valószinüleg 1706-ban irt kuruczdalban is előfordul:
„Pest és Buda közt a Duna már egyszer megégett."
T. K.

Kik szélnél egyebet sohasem ettenek,
Egymásra köszönték az levegő-eget!

— De uramnak látom — régen ide hátra
Lencsét csépöl igen szeme karimája,
Arrul gondolkodik: mint van háza tája,
Balaton felé van minden gondolatja.

— Az ki ez éneket többé nem hallotta
Avvagy az éneklőt üresen bocsátja,
Ki volna ne jutna illyen állapotra
Az leányok közé kalefaktorságra.

* * *

Szencsey dalkönyve. E versből obscenussága miatt több helyet ki kelle hagynom. Az eléforduló „Zifa" valami kelme neve. „Asztalfére" = asztalfőre.

T. K.

KÖNNYEM CSORDUL...

Könnyem csordul
Kedvem mordul,
Mint hegyestőr
Szivemre tör;
Gondolatimban ha beszállok
Képzelődésemben ha megállok:
Végemet érem
Jaj mert foly vérem...
Setétek nékem az egek!

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. quart. 173. III. Ezen mint látszik, töredékes dal igen régi lehet; hegyes törnek azon hosszu egyenes háromélü kardot nevezték őseink, a mellyet a magyar lovasság a nyereg alatt jobbrul, paripa-hosszant fektetve viselt, mig balról a széles görbe kard csörgött. E hegyestőrök még Tököli kuruczainak is igen kedves fegyverei voltak, s egész a karlóczi béke idejéig, sőt még II. Rákóczi Ferencz korában is divatozának. T. K.

BOKROS BÚ HABJAI...

— A XVII-ik századból. —

Bokros bú habjai reám tódulának,
Minden örömemtül engem megfosztának;
Irigyek nyelvei reám szállottanak:
Ezek főokai én bujdosásomnak.

El kell menni, noha nehéz szivemnek,
Nincs is maradása árva fejemnek;
Mindenek ok nélkül én reám törnek
És végit akarják vetni éltemnek.

Ezen nyavalyámon igen busulok,
Nincs itt maradásom, talpamon állok;
Sokáig egy helyben nem maradhatok —
Keseredett szivvel utra indulok.

Hol lesz maradásom: csak Isten tudja!
Keseredett szívem meg nem mondhatja,

Mely sziget lészen, vagy föld határa
Istentül rendelt én lakásomra.

Orczámon gyakorta folynak le könyjeim,
Meg nem is szünnek sirástul szemeim,
Keserves jajszókat zengnek ajakaim,
Jaj megemésztenek én számos vétkeim!

Gyötrő bánatomnak sűrü zokogása
Ott már szaporodik én gondolatomra;
Hogyan járhatnék én végső órámra:
Én szegény lelkemnek kimulására?!

Tudom is jobb volna holtom mint éltem,
Hogy koporsóba tennék én holttestem;
Ottan megnyugodnék minden tetemem,
Bánat sem tusakodnék úgy én ellenem.

Azért valamerre lépnek lábaim,
Soha meg nem szünnek sirástul szemeim;
Bánattal teljesek minden óráim —
Jaj megemésztenek titkos vétkeim. *)

*) Vagy: „Már homályban ülnek én fényes csillagim". (Szencsey).

Árváknak tútora édes Istenem
Elégöld meg kérlek esedezésem,
Elég immár bujdosni énnékem,
Nyugoszd meg mennyégben én szegény lölköm.

* * *

Nemz. muz. kézir. quart. 173. VIII. Hogy e régi ének már a XVII-ik században is létezett, bizonyítja azon körülmény, miszerint a XVII-ik századi Szencsey György-féle dalkönyvben is benne volt, mint a tartalomjegyzék mutatja; azonban ez ének Szencseyből több levéllel együtt kiszakadt, kivévén az utolsó strópha előtti sort s az utolsó stróphát, a mely csak Szencseyben van meg. T. K.

BOKROS BÚ HABJAI...

— A XVII-ik századból. —

Bokros bú habjai rám tódultanak,
Minden örömemtől már megfosztanak;
Hegyes mérges nyelvek én reám szólnak:
Ezek főokai bujdosásomnak.

El kell menni, noha nehéz szivęmnek,
Nincsen nyugodalma árva fejemnek,
Bús orczámon csorog könyje szememnek,
Mély bánatba merült kedve elmémnek.

Érzem nyavalyámat, igen busulok,
Sokáig ez helyben nem maradhatok;
Kengyelben a lábom, úgy abrakolok —
Keseredett szivvel utnak indulok.

Könnyeznek füvek fák bujdosásomon,
Sirnak az vadak is sok sirásomon,

Kősziklák repednek jajgatásomon, —
Irígyim örülnek bujdosásomon.

* * *

Az előbbi dalnak ime variatióját egy dalfüzetkében találtam, mellyet boldogult édes apám Thaly Lajos, 1807. april 13-án irt egybe; ebből látszik, hogy e XVII-ik századi dal még a jelen század elején is élt.

T. K.

IFFIUSÁG MINT SÓLYOMMADÁR...

— A XVII-ik századból. —

Iffiuság mint sólyommadár
Akkor víg ha szabadon jár;
De jaj nekem szegénynek már,
Vigasztalást szivem nem vár.

Mert elkölt már szabadságom,
Elrejtözött örömnapom,
Fölvirradását nem várom,
Míg föl nem jön kivánt napom.

Mint ősszel kis fülemüle
Kinek énekelő nyelve,
Ki be van szegény rekesztve,
Lehajtván bánkódik feje.

Hol mások járnak kettesen
Mint egy Apolló kedvesen

Fejem lehajtván könnyesen —
Nézek csak nagy keservesen.

Mennék én is ha mehetnék,
Szárnyamra ha fölkelhetnék;
Így magánosan nem élnék,
Mint madár társat keresnék.

De meg vagyok határozva,
Szabad fejem bé van zárva,
Olyan vagyok mint az árva
Nagy bánatban elfáradva.

Óh én keseredett fogoly
Kinek szabadsága nem foly,
Vagyok mint félig megholt, oly,
Majd megemészt a bú mint moly.

Meghervadott bennem a szű
Mint az gyenge lekaszált fű,
Reménségem is majd meghül,
Mert kivánt napom fel nem jün.

Mely boldogok lám az vadak
Kiknek a zöld erdő házok,
Mert ők senkitűl nem várnak,
Ott sétálnak, hol akarnak.

Környül vett már az sok kétség,
Isten egyedül reménség,
Kitül van minden erősség, —
Tűlem is ő tiszteltessék.

Óh én kegyelmes Istenem
Így kell-é szegénynek élnem?
Hogy nem folyhat az reményem
Felviradván napom, fényem.

Fogság után hadd örüljek,
Mint madár szabadon éljek,
Hogy ő meg ne keserednék,
És sirván reád ne nézzek.

Mert elváltam kedvesemtül
Mint gerlicze ő társától;
Igen távul vagyok attul
Reméntelen szívem busul.

Adja Isten, hogy lehessek,
Valaha veled élhessek;
Ezt ohajtja ez a lélek
A kié ez a kis ének.

* * *

Szencsey, és a Mátray-codex, úgy nems. műz. kézir. hung. oct. 74. V. de hiányosan. T. K.

ISTEN ÁLDJON MEG...

— A XVII-ik századból. —

Isten áldjon meg édes barátom,
Jó hitvöstársom szivbül kivánom
Az házasságra van gondod látom
Azért ez rendet tarts(d) meg javallom:

Lába nyomáért vadat ne kergess,
Kecskét gyapjáért soha ne fizess,
Üres tarisznyával lovat ne kergess:
Nyősző legénynek ez az rend helyes.

Arany ezüstért, czifra ruháért,
Leányt el ne végy koszorujáért,
Előtted való szép járásáért —
Inkább szeressed jámborságáért.

Hasonlót keress tennen-magadhoz
Ki hasonló lesz állapotodhoz:

Egyenlő légyen szegény korodhoz:
Ne hányja semmit nem hoz házadhoz!

Jóllehet hogy ezt én nem próbáltam:
De jó barátom házánál láttam;
Az asszony dolgát ott megtanúltam,
Urához ilyen szavát hallottam.

Mond az urának: egyél ha hoztál!
Hogy megkészítsem: mondd meg, mit adtál?
Üres konyhára mért házasodtál?!
Egyél kenyeret — nincs egyéb annál.

Az szegény férfi nem tud mit tenni.
Szégyenletében az vizet veszi
Száraz kenyerét azzal öntözi,
Az asszony szavát sirván könnyezi.

Koporsójáig jász *) dolga annak
Kinek szemére effélét hánynak;
Csak rozs-kása is kit szivbül adnak
Mézes mácsiknál jobbízü annak.

---

*) Gyász. T. K.

Régi beszédben igaz közmondás:
Tanulj másokrúl, hogy sok bút ne lássz;
Az igazmondás nem emberszólás:
De az rosz asszony holtig való jász.

Azért barátom adom tudtodra,
Köllő tanácsom ne vessed hátra:
Körmötlen lévén ne hágj nagy fára —
Hogy vissza ne dülj fejed lágyára.

Mely nehéz dolog az erőtlennek
Nagy fát levágni az csonka kéznek,
Gazdag lányt kérni szegénylegénynek:
Csufolják őtet szemtelen légynek.

— Isten engedjen néked is egyet
Kivel holtig élj, egy tiszta szűzet,
Mint szelid bárányt egyűgyü *) jegyest —
Istenért kérlek: ne végy kevélyet!

Ruháson azért soha ne kapjál
Ki után aztán ne pásztorkodjál;

---

*) Egyszerü. T. K.

Nagy kincsért pályát soha ne fussál:
Végre Dunáról szomjan ne jussál.

* * *

Meg van Szencsey György XVII-ik századi dalkönyvében, a muz. kézirattárában is (hung. oct. 74. IX.) egy hihető 1792-ben kiadott ponyvairodalmi nyomtatványon. Egyiket a másikból egészitém ki. Különben eme nyomtatvány kiadója még egy végversszakot biggyeszt oda, melyben magát ezen nálánál legalább egy századdal idősebb dal szerzőjének hazudja:

„Az ezerhétszáz kilenczvenkettőben
Augustusnak első hetében
Rendszerént irtam Váczon versekben —
Nem hogy valakit csúfolnék ebben."

Bizony nem másokat: maga-magát tette csúffá e toldalék-vers által. Ugyan e költemény megvan az oct. 74. XVIII-ban is, ott meg azt fogja rá kiadó, hogy e verset ő 1789-ben irta; látszik hogy egyik sem igaz. Ugyan e szép költemény él még ma is töredékesen a székely nép ajkain. (L. Kríza „Vadrózsák" czím alatt összegyüjtött székely népdalait I. k. 260. l.)

T. K.

BOLONDSÁG VOLT...

— A XVII-dik századból. —

Bolondság volt nádhoz bizni
Ki szépen föl szokott nőni:
De mihelt az szél kezd fújni —
Mindenfelé kezd hajlani.

Én is biztam egy nádszálhoz,
Ki elhagyott, hajlott máshoz;
Kiért immár végórámhoz
Közel vagyok halálomhoz.

Nagy örömöm siralomra
Régi kedvem óhajtásra,
Fordult bennem jajgatásra —
Kit nem felejt szivem soha.

Én te reád nem haragszom
Én édes szép virágszálom,
Noha tűled meg köll válnom —
Ennek oka más, jól tudom.

Fekete jászban jár szivem,
Mert nincs immár semmi kedvem,
Hogy elhagyott szép szerelmem
Akkor érte búban estem.

Ily kedves jóakarómat,
Kézhez kötött madarkámat
Ki kivánta nagy sok jómat —
Elszalasztám szép sólymomat.

Immár bárcsak néha-néha
Lépnél az én szállásomra,
Hogy láthatnálak valaha
Az irígyek boszujára.

Az mit szivem nem reméllett
Mast szerencse abban ejtett,
Kiben szivem dicsekedett:
Rólam szive feledkezett.

Nincs oly öröm ki végtére
Ne fordulna keserűre;
Ne örüljön senki szíve:
Míg madara nincs kezébe.

Oly nehéz madarat fogni:
Mint sebes szél után futni;
Vagy szerencsét hátul kapni
Az kit meg nem foghat senki. *)

De már bárcsak valahára
Repülnél az ablakomra:
Tudod sokszor galamb-módra
Csókot adtam ajakidra.

Siratnálak hogyha szánnál.
Megfognálak, ha megvárnál;
Eddig szivem enyém voltál:
Nyugszik szived immár másnál.

— Nem óhajtok **) csak hallgatok
Mert azzal sem használhatok;

---

*) A régiek a szerencsét hátul tar fejűnek, s csak elől üstökén megragadhatónak képzelték; így kurucz dalgyűjteményem egyik énekében Tökölit biztatják, hogy üstökénél ragadja a szerencsét, mert hátul nincs haja, nem birja markába kapni.

**) Sóhajtok helyett régiesen.

T. K.

Másoknak én példa vagyok —
Kérlek rólam tanuljatok!

* * *

Szencsey György daloskönyve, megvan egyébiránt egy régi vásári nyomtatványban is, (nemz. muz. hung. oct. 74. II.) a kettőt egybevetém s egymásból egészítém ki. E költeményből nehány töredékes versszak ma is él a homoród-melléki székely nép ajkain. (L. a Kríza által „Vadrózsák" czím alatt kiadott székely népdalokat, I. k. 97. l.) T. K.

SZOMORÚ MÁR NÉKEM...

— A XVII-ik századból. —

Szomorú már nékem járásom, kelésem,
Talán ez világban nem lészen örömem:
Mert az én édesem eltávozott tőlem,
Kiért elbágyadott, s szomorodott szívem.

Látom a tavasznak mindenek örülnek,
Gyenge violákból koszorúkat kötnek:
De az én bánatim mind csak öregbülnek —
Mert nehéz gyötrelmek szivemen nem szünnek.

Zengedez az erdő sok szép énekszókkal
Tündöklik a mező sok szép virágokkal,
De én szegény fejem csak búval bánattal,
Világbul kimúlok iszonyú kinokkal.

Látd mely csudálatos a szerelem dolga!
Nincsen ez világon őnekie mássa;
Nincs oly erős bástya ki őtet megtartsa —
Mert a kővárat is meg meri hágnia.

Áldjon meg az Isten téged édes rózsám —
Ha már nem lehet is veled mulatásom;
Kérlek édes szívem vegyed ez irásom
Jó szivvel-lélekkel, kedves tulipánom.

Akarnám megtudni szivednek szándékát,
Én szivemhez való szived ajánlását,
Kiért az Istennek várjad ő áldását:
Mert megszegted szivem szavad fogadását!

Ne csalogass kérlek, mondd meg akaratod,
Hogy mint bizzam hozzád, mutasd meg szándékod,
Ha igaz légyen-e a te ajánlásod,
Hogy a mit mondottál azt meg nem másítod.

Kérlek édes szivem, kérlek hogy tudósíts,
Hogy az én szivem már több búba ne merítsd;
Eleget kinzottad elbágyadott szivem —
A kit meg nem mondhat te előtted nyelvem.

Talán azt gondolod: hazudok előtted;
De biz édes szivem — majd meghalok érted;
Ugyannyira lettem elbusúlt szivemben:
Az jártoni erő sincsen már testemben.

Olyan vagyok, higyjed, mint szélvészben madár
Kit a záporeső ugy ellankasztott már —
Szárnyai nem birják, nem is járhat immár,
Mindenfelől szegény fejére vesztet vár.

Olyan vagyok én már, mint útfélen az ág
Kit valaki levág — mindenik reá hág,
Minden utonjáró reá tapod és hág,
Minden utonjáró reá tapod és hág.

Azért immár nékem a koporsó készen —
Kiben már énnekem temetésem lészen;
Az fejem fölött is egynehány vers légyen
Mely emlékezetet énrólam is tégyen:

Itt fekszik egy árva, itt eltemettetett,
Kinek már éltében a bú véget vetett;
Nyúgodjon ő szegény, birja az egeket:
Mert éltében egyért ő sokat szenvedett.

* * *

(Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XXXVI-ik és több füzetekben.) E régi éneket én ódon szójárásaiból következtetve XVII-ik századbelinek tartom, bár ugy látszik, hogy itt-ott a mult századi kiadó toldozott benne. Erdélyi is közli három első versszakát.

T. K.

SZEGÉNYLEGÉNY DALA.

— A XVII. századból. —

Szegénylegény dolga
És keserves gondja,
Sok búbánat, keserűség
Mindenfelől éri inség
Az szegénylegényt.

Bujdosik ő sokszor —
Törődik olyankor
Búdosásban, fáradságban
Sokat busul járásában
Az szegénylegény.

Életét rendölni
Mely felé hajtani
Nem tudhatja mért fogyasztja
Eszét, kedvét csak forgatja
Az szegénylegény.

Oskolát elhagyván
Társaitul válván

Már nem tudja: mellyik utra
Magát adja nagy bujába
Az szegénylegény.

Bujdosásra menne
Nagy-idegen földre:
De szerencse ha nem szolgál —
Bánatjában csaknem meghal
Az szegénylegény.

Házasodni nem mér
Mert sok költséget kér,
Hogy személyét kötelezze
Magát adja bánatjában
Az szegénylegény.

Az katonakenyér
Kit szegény karddal nyér:
Nem szokhatná, mert koplalna
Soha penig jól sem lakna
Az szegénylegény.

Mesterséghez fogni?
Nehéz már tanulni,

Mert az munkát, pirongatást
Nem tűrheti inaskodást
Az szegénylegény.

Hogyha kanczellista,
Avvagy patvarista
Ő akarna lenni: módja
Nincsen hozzá, csak nyavalya
Szegénylegénynek.

Urak prevendájok
Nehéz szolgálatjok,
Éjjel-nappal nem nyughatik
Az uraktul csak szidatik
Az szegénylegény.

Hogy szemesnek való
Az játék, ajánló;
Ott az czifrák és az nyalkák
Pirongatják és hurítják
Az szegénylegényt.

Tányért sem akarna
Udvarban nyalnia:

Mert ily nótát, ily regulát
Régen hallott ilyen sróphát
Az szegénylegény.

Hogyha volna kedve
Az barátéletre:
Sanyarúság most élete
Ott is lenne szenvedése
Szegénylegénynek.

Csép, kasza: nyavalya,
Sulyos annak gondja —
Mert föltöri az tenyerét,
Elfogyasztja kis erejét
Szegénylegénynek.

Sima tenta, penna;
Még azt is megunja;
Az kapának az ő éle
Vastag látszik az ő nyele
Szegénylegénynek.

Béres, szolga ha lész
Szokatlan ahhoz lész,

Ez fölvészi baját
Minden sulyos gondját,
Fölémeli még valaha
Csak őt el ne hagyja soha
Az szegénylegény!.

— Ki ezt szerzette volt:
Az sokat próbált volt,
Sok inségben, bujdosásban
Életében az országban
Ez szegénylegény.

* * *

Szencsey dalkönyvéből.

MENYEKZŐBEN.

— A XVII-ik századból. —

Hallod-é pendíts(d) az lantot!
Hadd oszszam szépen az tánczot;
Leány fogd az aranylánczot —
Ne tégyen az köztünk gáncsot.

Szépítesd gazda az házat,
Hordass ki tányért és tálat,
Vitesd ki az hosszu asztalt,
Rendelj helyt, tánczot és tágast.

Az ki nem akar mulatni
Vagy pohár bort elköszönni
Idején mondjuk: menjen ki
Rendeljük más szállást neki.

Erre gazda jól is vigyázz
Ifjakat mikor tánczba látsz
Ollyankor vigan azt kiálts(d):
Hegedős! három most a tánczl

Tánczközben töltsed az bort is
Ne légyen panasz abból is,
Vigyázz az asszonyokat is
Ne hagyjad szomjan őket is.

Állj félre az ki bánkódol,
Itt bizony nem morgolódol!
Vagy igyál, vagy penig tánczolj —
Egyébkint köztünk nem lakol.

Vőlegény, megkéméljd magad
Az borral gyomrod ne bántsad
Tánczban lábod meg ne fáraszd,
Virradtig hogy meg ne unjad.

Lesz neked még más dolgod is
Munka köll higyjed ahhoz is;
Bement már a menyasszony is —
Menj utánna sirva te is.

És az elmédben forogjon:
Most rövid éjszaka vagyon;
Az álom rajtad ne fogjon:
Az párta kontytyá változzon!

* * *

Mátray-codex.

A BOR, MAJD A VIZ DICSÉRETI.

— Töredék a XVII-ik század második feléből. —

Bachus.

„. . . . . nagy az én értékem,
. . . . . szőllőhegyek jószágim énnékem;

Nohát hiveimnek serege jőjj elő!
Az kiknek gégéje boromat lenyelő.

Miles. (Szegszárdy, hadnagy).

Én az mint látjátok vitéz ember vagyok:
Az hires kopányi lobonczok hadnagyjok;
Az bor dicséreti énnálom is nagyok —
Az kik ezt gyalázzák: meggorombult agyok.

Az hideg félsz miatt néha majd megfagyok,
Az röttögés miatt földre majd lerogyok,
Lölkömben, testemben majd csak el nem fogyok:
De csak igyam jól bort — félelmet elhagyok.

Első tekintettel ugy félek mint a nyúl
Hallván hogy ellenség hozzánk közel dul-fúl;
Már sok jó legény is halálbul majd kimúl —
Az pihegés miatt immár csak meg nem fúl.

Sok az g.....ában csaknem hányat rezet:
Mikor fülünkben csöng a török nevezet,
Mikor generális minket harczra vezet,
És majd ellenséggel szükség fognom kezet.

De ha kettőt-hármat borban jót köppentünk, *)
Ámbár egyelsőben igen megdöbbentünk:
De Bachus zsirjával hogyha gégét kentünk —
Ellenség köziben bátorsággal mentünk.

Egy két ital bortul az sziv leszen bátor,
Nem fél ha felvonva van sok török sátor,
Tudom cserben nem hagy majd engem a bátor —
Kinek lakodalom köll és nem hitván tor.

Musttul bátorodnak az félelmes szivek,
Hogy vetik sok nyilat bár ránk ott kézivek:

*) Hörpentünk értelemben; Tinódynál is előjön: Vénszakálu hopmesterek ha jól köppentnek: Az jó bortul szökellenek, igen ivöltnek. (Emlékezetből.) T. K.

Sok törököt vágunk, kikkel laknak nyivek —
Az boritalt azért keressék az hivek!

Mi lehet szebb virtus, mint az szép bátorság?
Melylyel együtt járhat az szeléd jámborság;
De meg azt nem mondom, hogy jó az latorság,
Félelem peniglen merő azon kórság.

Méltó hát dicsérni illy nagy jónak okát;
Ki bort bőven iszik: ereszt kövér tokát,
Noha az ki iszsza az fölötte sokát:
Néha homlokukon ütik csákán fokát.

Kántor.

Az mint vitéz hadnagy Szegszárdy uram mond —
Egészen rá hagyom...

Csak alig dudolok hogyha borom nincsen
Mellyet én nem adnék semmi drága kincsen.

Az fazék üresen telesnél jobban kong:
Kántor ha jó borral megtelik jobban dong.
Fazekas ha herpent: jól forog az korong —
Ha így nincs, bár érje hátomat nagy dorong.

Poéta.

Igaz; kántor torka az bortul megzendül —
Úgy, hogy az hiveknek fülök is megcsendül;
Kántorral poéta szint' egy huron pendül:
Tapsolnak mindketten mikor szőlő zsendül!

Bor nélkül elmének lassan futhat lova,
Olly tompa s ostoba, kemény mint a kova;
Hányjaveti magát széjjel ide s tova:
'De mégsem csinálhat futó verset soha.

Minap egy patronus szegény voltom szánta:
Borral megitata — elmém azt nem bánta,
Mert a sok szép verset csak úgy szórta hánta:
Akkor én poémám ugrott, s nem volt sánta.

Ha penig hasamban töltök csak hóvizet:
Akkor a poézis nékem karcsún fizet,
Alig irok verset kilenczet vagy tizet —
Az is penig nem ad semmi kedves izet.

De ha borkát iszom: verset irni merek.
Mert bennem buzognak az versszerző erek.

Majd a papok beszélnek, s a bor dicséretére a Szent Irásból helyeket idéznek, péld. az

Első pap.

Mikor Christus rendelt új testámentomot
Szerzett végvacsorát, szent sákramentomot;
Ez dologban látunk illy fundamentomot:
Bor dicséretinek nagy argumentomot.

Ez borral, nem vizzel őket szolgáltatta
Bornak nemzetségét *) ezzel tudnunk adta;
Illy nagy méltóságra az bort méltóztatta:
Az szent vacsorában szent eszköznek hagyta.

Majd a kánai menyegzőt, a viznek Krisztus által lett borrá változtatását hozta elő, mire mond a

Második pap.

Be okossan szóllál tudós bölcs próféta —
Nem hijában fejér szakállad mint kréta, stb.

*) Nemességét értelemben. T. K.

Első pap.

Szintugy megérdemled az papi süveget
És az fejér lovat, s az boros üveget:
Mert most szád vanitást bizony nem csevegett!

Asszony.

Édes komámuram, míg én leány voltam:
Az bor szagátul is majd csak meg nem holtam;

De minekutánna aztán férjhez mentem:
Ez nagy irtózástul csak könnyen megmentem.

Addig kóstolgattam a bort lassan-lassan:
Megtanultam végre inni hatalmassan.

A boros üveget szintugy ápolgatom —
Mintegy kis gyermeket ölben hordozgatom.

Nemes ur. (Nobilis).

Megvalljuk jó asszony, jól szóltál nem rosszúl, —
Noha mint az hajad: elméd nem oly hosszú.

Én is szóllok egyet kedves jó feleim,
Nemes ember vagyok, mert grófok eleim,
Vagynak tömlöczeim, lánczaim, s kötelim,
Jus gladii-t hagytak rám nemes szüleim.

Uri voltom szerint uri asztalt tartok,
Oda eljöhettek...
De ha jól nem isztok: a nagy magas partok
Megütnek...

Bizony semmi volna a gazdag vacsora:
Hogyha az gazdának nem volna jó bora.

Vidám muzsikák is úgy nem pendülnének
Hegedű s czimbalom meg nem zöndülnének,
Fülek víg hang miatt meg nem csendülnének,
Tálak a táncz miatt meg nem rendülnének.

Hegedűs vonóját ha gyantával feni:
Semmi — ha csak borral torkát meg nem keni,
Jól iszik s a helyét ugyan megnyökkeni —
Nótáját jó kedvvel meg lehet érteni.

Nohát muzsikásim most is muzsikátok,
Pendüljön, mert már ma borral jól lakátok!

Vinczellér.

Mások háta megett sunyorgó zsellérnek
Talám szabad szólni szegény vinczellérnek!

Igy én is ha lehet majd a latban vetek,
Szóllok egyet-kettőt, valamit tehetek,
Bor dicséretében a meddig mehetek —
Mellynek gyalázója biz én sem lehetek.

Elmondja milly sok munkába, fáradságba kerül mig a szőllő megérik, s borrá lesz; elésorolja a szőllőtolvajok és seregélyek elleni fáradozásokat, s végzi:

Mindazt valamire nagy munkával jutunk
Méltó megböcsülni, mire néz ez utunk —
Nohát a pinczében légyen forráskutunk!

Neptunus.

Én vagyok Neptunus, vizeknek királya,
A nagy tengereket hatalmam megszállja:
Talám Bachus bennem mássát feltalálja!

Istenek egymással noha nem pörlődnek,
Egymásra fenéül nem köszörülődnek,

Mint az szilaj kosok ők nem türkölődnek,
Patvarbeszédekkel sem nem zörgölődnek...

Mindazáltal én is ha méltóságomat
Szépen declarálom hatalmasságomat:
Azzal megjelentem bölcs okosságomat.

Erre előszámlálja a tengereket s folyóvizeket a melyeken ő az úr, s ajánlja a szólottaknak, hogy vallják be a viznek jóságát és hasznosságát is. — Az idősb pap válaszol beszédére, s megadván a viznek is a magáét, a Szent Irásból is idézget szavai támogatására. Dicséri a vizet a philosoph is, mert ugymond: ha a föllegek vizet nem adnának, hát bor sem teremne. A kereskedő dicséri a vizeket mint a közlekedés csatornáit, az orvos a fürdés általi gyógyerejöket, sőt a poéta is megszóllal:

Nekem is fejemet ha bor megbódítja:
Versem nem jobbítja...

Majdnem rendre mind megszóllalnak újra, s dicsérik a vizet is, és a tulságos boritalt gyalázzák:

A tobzódók ollyak mint rút hitvány vázok,
Szinek: mint korsónak sárga, kormos mázok;

Hirtelen bémennek mélyére a sirnak —
De nagyobb az a mit a szent könyvek irnak...

s itt a következő — mint látszik utolsó — levél ki levén szakadva: a költeménynek vége. Az első levél is ki van szakadva, s a következő szintén roncsolt lapon a versek — gyanithatólag Bachus szavai — azon csonkán kezdődnek, mint a vers elején irám. Általában az egész kézirat igen gyarló állapotban van, és fölötte nehéz olvasatú; alig volt valaha nehezebb olvasatú kézirat kezemben a XVII-ik századból, kivéve Bethlen Gáborét. Meg kell jegyeznem, hogy a jelen költemény terjedelmes, és én csak az érdekesebb részeket szemeltem ki, az összefüggést a hol kell, jegyzetek által eszközölvén, a mint az olvasó láthatja. Ily módon mégis fogalmat nyerünk az egészről, a melynek csak hasznára válik az, hogy igen-igen gyenge, sőt ma már majdnem teljesen értéktelen részei elhagyattak. Létezik az eredeti kézirat a nemzeti múzeum kézirattárában, hung. oct. 39. Időkorát azért teszem a XVII-ik század második felébe, mert a „labancz“ szó 1672-ben vagy 73-ban keletkezett. T. K.

RÉGI FELKÖSZÖNTÉS.

— A XVII-ik századból. —

„A régi magyaroknak bortköszöntő szólások ily szavakkal végződött:“

Vivat sincera sincerorum sinceritas!

Kurv' az anyja rosz embernek, egy szó ugy mint száz!
A ki minket hátunk megett, nem szemben gyaláz.
Ollybá tartom rosz embernek reámszólását:
Mint szeméten gubás ebnek az ugatását.
Hadd koptassák a nyelveket haszontalanúl:
Engem sem hágy én Istenem gyámoltalanúl!
Ökör iszik kelve, ember barátságért.
Jó bor e' gazda
Jó szőlő hozta,
Az Ur Isten áldja meg
A ki ezt kapálta,
A ki ezt hozatta,
A ki ezt megiszsza.

Iszsza már! Iszsza már!
Kend isz-szamár!
Ez a pohár bujdosik —
Illyen a barátság!
Kézrül kézre adatik —
Illyen a barátság!
Nossza pajtás tölts innom —
Illyen a barátság!
Feljebb töltsed poharom —
Illyen a barátság!
Illyen, illyen, illyen az, illyen az barátság!
Egyet tojik a fürjecske — rirom, rárom, rárom!
Retye-rutya, szénám renden, rendem, rendem, rárom!
Sárga rigó — tarka turó — rezes kalapácsot,
Bükkfa-nadrág, tüdős hurka, mámoros kovácsot.
Komámasszony félre csapta paszamántos kontyát
Czigányasszony ölbe hordja visító porontyát.
Förödjünk meg komámasszony elég nagy a kádja,
Hagyma, répa, répa retek légyen kamarába!
Jaj be bolond ének, pajtás, se füle se farka!
Száz esztendős kanverébnek — száz esztendős kanverébnek
Hátul van a farka, hátul van a farka.

Veszszen el a világ, maradjon a szőlő:
Mely kapálás nélkül légyen mindíg termő;
Torkainkat nedvesítse
Az elménket ékesítse,
Hajts! hajts! hajts! egy itallal fel is hajts!
Nossza pajtás: te is hajts! —
Vagyon egy főváros, melynek neve Buda,
Buda mellett egy víz, melynek neve Duna,
A Dunában egy hal, melynek neve harcsa:
Egymás-szeretőket az Ur Isten tartsa!
Éljenek azok
A kik igazok!
A kik nem igazok:
Légyenek gazok!
Adjon Isten minden jót!
Tele légyen mind a pincze, mind a bót;
Ne légyen a ruhánkon semminémü fót,
Szolgáljon a magyarnak oláh és a tót!
Adjon Isten minden jót!
Bort, pecsenyét, olcsó sót,
A lengyelnek sok borsót —
A németnek koporsót!
Adjon Isten egészséget,
Magyarok közt egyességet

Bort, pecsenyét, békességet —
Szép, jó feleséget!

* * *

(Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. LXII.) Régi nyomtatvány. Több verse azonos a 130-ik lapon következő „Sokan szólnak...“ XVII-ik századbeli énekével. T. K.

FURCSA UTRAVALÓ.

— A XVII-ik századból. —

„A ki kapuſátul vett bucsút, annak ezt kivánták régi eleink:

Záporesső vezesse
A forgószél kergesse;
Minden lova rúgjon fel,
A rúd szege hulljon el,
Repedjen a gyeplő-szí —
Pinczetokja folyjon ki!“

* * *

Nems. muz. kézir. hung. oct. 74.

SOKAN SZÓLNAK...

— A XVII-ik századból. —

Sokan szólnak mast én reám nagy-ártatlanúl! —
Hadd koptassák ő nyelveket haszontalanúl,
Rám támadtak az irígyek, gyaláznak rutúl...
Engem sem hágy én Istenem gyámoltalanúl!

Nem jó magát az embernek hamar elhinni,
Jó-szerencsés állapotban fölfuvalkodni;
Sokan szoktak efféléért szégyent vallani —
Az Isten is illyeneket megszok alázni.

Kurv' az anyja rosz embernek, egy szó ugy mint száz,
Az ki engem hátom mögül, nem szemben gyaláz;
Az rosz ember eb módjára ugatással rág —
Kedve ellen őt kövesse szomorodott gyász.

Noha mastan kis hajócskám szélvész közt haboz,
Irigy nyelvek habjaitul gyakran akadoz,

Evezőm is én kezemben romlik s hasadoz:
Hiszem Istent, nem sokára az partra kihoz!

Nem gondolok rosz embernek rám szólásával —
Mint egy hitvány gubás ebnek ugatásával,
Nem illik már többet szólnom, megéri azzal —
Nem illik már többet szólnom, megéri azzal.

Nem árt nékem az irigynek reám szólása:
Mert van nékem vigasztalóm, szándékom tudja,
Hiszem Istent, előtt veszem, nem tűz el soha —
Hiszem Istent, előtt veszem, nem tűz el soha.

Félti magát én rám szóló gonosz irigyem,
Rosz emberré nem akarná ő magát tenni:
De mast immár csak ruháját annak viseli —
De mast immár csak ruháját annak viseli.

Zörgölődő s morgolódó gonosz irigyim
Mit használtok ti mast azzal gonosz emberim?
Irigy nyelvek ne öljétek azzal örömim!
Irigy nyelvek ne öljétek azzal örömim!

Mint vargának cseres kádban ő tipródása:
Igy tinéktek én rám való gerjedt haragja,
Gubás ebnek borzas szőri, rám tátva szája —
Gubás ebnek borzas szőri, rám tátva szája.

Kigyómódra küvet fújnak gyakran ellenem.
Ritkán esik ezek miatt jóizü étkem;
Hálót hánytak: de mégeddig mind elkerültem:
Boszújokra továbbra is megtart Istenem!

Jaj mely könnyü az ártatlant nyelvvel megölni —
Mint az sasnak az galambot könnyü leütni:
De jövendőben ezekrül számot köll adni,
De jövendőben ezekrül számot köll adni.

Elhagyattam mindenektül, vagyok mint árva,
Az kitül jót várhatnék is — hozzám mustoha,
Noha mastan szegény fejem mindennek szitka:
De bizonynyal nagy sokaknak lészek én példa!

Volna bizony mit szólanom, de hadd járjon már,
Türelemmel szegény fejem többet remél s vár;
Noha mast van irígy miatt kertemben sok kár:
De megzöldül még én fám is tavaszszal immár!

Elég nektek immár eddig mindez például —
Ha vészitek intésemet példaadásul,
Ezek után adom magam tinéktek társul,
Ezek után adom magam tinéktek társul.

Még errül is majd beszélek, ha nem értétek,
Akaratom és szándékom észben vegyétek;
De utóbban beszédembül jobban értitek —
De utóbban beszédembül jobban értitek.

Sok kiáltás — ebugatás égbe nem hallik:
Mint az nyulnak ő futása messzi nem hallik:
Rosz embernek hire neve nem nevelkedik —
Rosz embernek hire neve nem nevelkedik.

Ám lássátok ti dolgotok ha viselitek:
Rosz embernek hirét nevét rátok veszitek,
Holtig abban mindvégiglen már ti éljetek —
Holtig abban mindvégiglen már ti éljetek.

Csak az légyen jóakaróm az kit kivánok,
Holtig való szolgálatom néki ajánlom —
Istenemnek nagy jóvoltát sokképen látom:
Rosz embernek hogy kedvezzek meg sem gondolom.

Már el is jün az az idő, elhozza Isten:
Kiben nékem jó szerencsém meglátja minden,
Ellenségem megszégyenül, kárt vall sokképen —
Engem penig boszújokra nyertessé tészen!

* * *

Szencsey György dalkönyvéből; vesd össze a következő dallal, melyet a XVIII-ik században ezen versből compiláltak és variáltak. T. K.

SOKAN SZÓLNAK...

— A XVII-ik s XVIII-ik századból. —

Sokan szólnak most énreám nagy ártatlanúl:
Hadd koptassák ő nyelveket haszontalanúl!
Kurv' az anyja rosz embernek! egy szó úgy mint száz
A ki engem hátam megett, nem szemben gyaláz!

Nehéz ugyan ártatlanul rágalmaztatni,
Kivált egy giz-gaz embertől megpiszkoltatni;
De a finom jó aranyat rozsda nem fogja —
Jámborságom irígyimnek száját bedugja.

A skorpió a kit megmar maga gyógyítja:
Rosz ember is még szándékját jóra fordítja;
Mint pók mérget — a méh mézet szed egy virágról:
Úgy rosz roszról, de jó jóról itél igazról.

Példát vészen a' magáról a ki mást megszól:
Mert a gizgaz másokat is csak gaznak gondol.

Általuszta már a Dunát el nem merüle —
Rágalmazás habjai közt partra kiére.

Igaz ugyan ki szeretőt akar tartani
Kell annak is rágalmazást sokat szenvedni;
De mit hajtok egy rosz ember csaholására?
Épen annyit mint rosz ebnek ugatására!

Hadd szapuljanak, szóljanak, — szájokban nyelvek!
Mint gizgazok még valaha ők is bételnek.
Hadd szóljanak, szapuljanak haszontalanúl:
Engem sem hágy én Istenem gyámoltalanúl!

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. több füzetkében, példd. XXIII. Szencseyből variálva. T. K.

MEGJELENTEM PANASZOMAT...

— A XVII-ik századból. —

Megjelentem panaszomat
Előszámlálom boszumat,
Értsed méltó haragomat —
Igy kezdem el szavaimat:

Nem hittem volt ezt felőlled
Hogy álnokság légyen benned,
Szivemet igy keserítsed
Hűségemért ezt miveljed.

Mikor ismeretlen voltam,
Veled még sokat nem szóltam,
Éretted nem óhajtoztam:
Éjjel nappal megnyughattam...

Akkor köll vala így tenned,
Velem soha nem beszélned,
Szép szavadat kéméllened,
Szemeddel reám sem nézned.

Csalárdsággal megkötözél
Szerelmed rabjává tevél,
Mutatád mintha szeretnél
Engem inkább mindeneknél.

Békességben lehetsz tőlem!
Szerezhetsz mást én felőlem!
Noha ugyan fáj az szivem,
Hogy igy járjak mert nem hittem.

Fogadásodnak nem állál
Tűlem hamar elpártolál
Igen könnyen máshoz hajlál —
Engem penig megutálál.

Tűled ezt érdemlettem-e?
Igy elvetni nem szánál-e?
Avvagy az szived nem fáj-e?
Könynyel szemed nem fordúl-e?

No hadd járjék, nincs mit tegyek,
Megvettetett bár én legyek,
Mint az árva keseregjek:
Vége lesz valaha ennek!

Megbocsáss eddig-valórul:
Nem busítlak már ezentul,
Nem szeretlek: ne félj attul —
Megnyughatsz már tagaimtul!

Légy egészségben viola
Kit szájam gyakran csókola;
Nem átkozlak szivem, soha:
Csak óhajtlak *) mintegy árva.

Jóvoltodért jót kivánok:
De boszúért boszut állok,
Ha abban módot találok —
Érdemed szerént szolgálok.

Istenhozzád! Bucsut vészek
Többet véled nem beszélek;
Talám könnyebb lesz szivemnek:
Ha szemeid rám nem néznek!

Te lész oka penig ennek,
Ne tulajdonítsd senkinek;

*) Sóhajtlak. T. K.

Ne tarts engemet vétkesnek —
Immár ajánllak Istennek.

* * *

E mind tartalmilag, mind alakilag gyönyörű költemény Szencsey dalkönyvéből való. Belőle Udvarhelyszéken 8 versszak még ma is él, de összezilálva. (L. Kriza: Vadrózsák, székely népköltési gyüjtemény. I. k. 44. l.) T. K.

KI-KI AZ MIT SZERET...

— A XVII-ik századból. —

Ki-ki az mit szeret, kedves az annál —
Kedvesb ő mégannyi-nyomó aranynál,
Mert minden öröme, kedve abban áll:
Víg mikor vele van: mord mikor elvál.

Böcsülettel való egymásszeretés,
Senkit meg nem sértő tréfa, nevetés,
Barátságban álló hivság-követés...
Ki mondhat rám átkot, szememre-vetést?!

Ki az bün nélkül van: vessen rám követ;
Éva almájából valaki evett
Apró vétek nélkül senkisem lehet —
De nem érdemli meg az dühös nevet.

Talál az irigység — nem kétlem — okot:
Még az napfényben is keres ő mocskot;
Az sok hamis nyelvre ki vet lakatot?
Ugatni tartják az komondorokot!

Többire *) mind olyan: szemben jó veled
Azt tudnád, majd söpri leülő helyed,
Mihelyt megemészti darab kenyered:
Azonnal mocskolja ártatlan fejed.

Fölhörpenti nálad gyakran az levet:
Akkor hizelkedik, fújja az követ,
Mást gyaláz, azt mondja, hogy nem hágy téged —
Hazud, mert irigyli jó szerencsédet!

Éljenek mind azok az kik igazok,
Piruljanak az sok irigy hazugok;
El ne felejtsenek minket amazok,
Kiket mi szeretünk: minket is azok.

* * *

Megvan Szencseynél, s egy 1752-ki vásári nyomtatványon. (Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XXV.)

T. K.

*) Többnyire.

ÓH HITETŐ ÁLNOKSZIVÜ...

— A XVII-ik századból. —

Óh hitető álnokszivü Diánna!
Édesdeden beszélgető Heléna!
Vidám szivet szomorító szép nympha,
Vidám szivet szomorító szép nympha!

Nám ollyanok vagytok mint az tengerben
Syrenesek, mikoron az örvényben
Zöngedezvén énekölnek édesden,
Zöngedezvén énekölnek édesden.

Az tengeren evezőket szavokkal
Ő magokhoz hitegetik azonnal, —
Fizetni köll szegényeknek halállal,
Fizetni köll szegényeknek halállal.

Szökdécselő madarakat az tőrben
Az madarász el-békerít csak könnyen:
Énekölvén, zöngedezvén édesden,
Énekölvén, zöngedezvén édesden.

Énekölnek, zöngedeznek gyakorta
Az szép szüzek az ifjaknak károkra,
Igyekeznek szegényeknek bújokra,
Igyekeznek szegényeknek bújokra.

Te vagy, te vagy, ne titkoljad nevedet
Ki faggatod, búval ölöd szivemet, —
Meg nem szánod én keserves igyemet,
Meg nem szánod én keserves igyemet.

Valjon kérlek mit vétettem ellened
Hogy éntűlem ily hirtelen szerelmed
Megtagadtad, és megvontad víg kedved,
Megtagadtad, és megvontad víg kedved?!

Tudod szivem, hogy tégedet egyedül
Szerettelek mindenkoron szivembül:
De nem tudom mint esém ki kedvedbül,
De nem tudom mint esém ki kedvedbül!

Ám légyen úgy, ha megvetél engemet:
De mégis csak szeretlek én tégedet,
Bús szivembül ki nem törlöm nevedet,
Bús szivembül ki nem törlöm nevedet.

Tudod azt is, hogy éretted fejemet
Gyakran vetém nagy próbára éltemet:
Ime mégis árvául hagyaz engemet,
Ime mégis árvául hagyaz engemet!

Hogyha látnád szivem, az én szivemet:
Mely iszonyún szeret s óhajt tégedet —
Nem engednéd kesergeni így őtet,
Nem engednéd kesergeni így őtet.

Hogyha szintén messzi földre bujdosom:
Szép nevedet mégis velem hozdozom, —
Rózsaszinü szép orczádat sajnálom,
Rózsaszinü szép orczádat sajnálom.

Már elmegyek, többet veled nem szólok,
Sirván járok, mikor rólad gondolok, —
Szerelmedért higyjed, én meghervadok,
Szerelmedért higyjed, én meghervadok!

Istenhozzád! már megbocsáss édesem
Teellened ha valaha vétettem!
Szerelmednek vagy kedvére nem jártam,
Szerelmednek vagy kedvére nem jártam!

Nem láthatom immár többé szinedet:
Azért köllött megkövetnem tégedet —
Kérlek szivem, emlegess meg engemet,
Kérlek szivem, emlegess meg engemet!

Szerelmemtül hogy keserven bucsuzám:
Szomorodott és bús szivvel ezt irám,
Nagy bánatnak árva fejem bocsátám,
Nagy bánatnak árva fejem bocsátám.

* * *

E mély érzelemmel, valódi költői érrel, s gyönyörü rythmusban irt bucsudal Szencsey György dalkönyvében létezik. T. K.

ÓH MELY ÁLLHATATLAN...

(„Cantio de amore.“)

— A XVII-ik századból. —

Óh melly állhatatlan világnak öröme!
Változás alatt van röjtve szöröncséje;
Rajtam is fordula szerencse kereke,
Mely szokott simának lenni ő tengölye.

Kérlek azért téged csillagomnak fénye:
Szomorú szivemnek ne légy ő gyötrője,
De szivem árjának légy csöndesítője —
Mert bánatimnak már megvidult tengere.

Reménségem-kivül ugyan megutálál,
Melylyel én szivemnek szomorú hirt adál:
De ugy látom, megént kedvedbe fogadál —
Adja Isten, velem együtt hogy lakhassál!

Bárcsak két szememmel mastan láthatnálak,
Nyelvemmel tégedet megszólíthatnálak,

Két kezemmel gyakran tapogathatnálak:
Kedves beszédemre nymphák hajlanának!

Sok ideje immár hogy utánad járatsz,
Mi lehet az oka, hogy választot *) nem adsz?
Talám csak szivemnek biztatást mutogatsz —
Keserüségr' okot lölkömnek kivel adsz.

Sokszor jutnak nékem eszemben csókjaid:
Mikoron függöttek vállamon karjaid,
Orczámon, vállamon voltanak ajakid —
Gyakran hunyorgattak kökén két szemeid.

Kláris: gyönge ajkad, néked gyöngy az állad,
Rúzsához hasonló az te szép járásod,
Hattyuhoz illendő az te ruházatod,
Gyöngygyel vetekedik az te ábrázatod.

Bár csak éjjel hagynál már nekem nyugodnom;
Ha nappal éretted nyughatatlankodom:
Éjjel azonképpen veled álmadozom,
És nyughatatlanul én ágyomban nyugszom.

---

*) Választ, régiesen. T. K.

Vénusnak kertjében nyőtt fejér rúzsácskám:
Ne vess el előled én szerelmes rúzsám!
Piros hajnalkorban szóló galambocskám
Szánd meg már kinomat édes virágocskám!

Orczád mint szép rúzsa szivemet sajnálá,
Tekéntetes *) sólyom ki engemet vonsza,
Szivemet szivedhez össve is kapcsolja —
Fekete két szemü gyönyörü szép rúzsa!

Rám fordítsad az te hü kegyességedet,
Világosíts(d) rajtam ragyogó szemedet,
És megoltsad bennem égő szerelmemet —
Csókkal pöcsétöljed szivedhez szivemet!

Soha gyöngeséged téged el ne hagyjon,
Az Isten tégedet minden jókkal lásson,
Engemet is az te kedvedben megtartson —
Szomorú hir téged soha ne aggaszszon.

* * *

Szencsey György dalkönyvéből.

*) Ékes tekintettel biró. T. K.

VARGAVENDÉGSÉG.

— Hegedős-gajd a XVII-ik századból. —

Sok ideje miulta hallgatok, —
Az ki miatt ugyan beteg vagyok;
Az mit irnak csak azon háborgok,
De ugy tetszik mind reá találok.

Egykor esett egy jeles vendégség
Mellyet szerzett az vargamesterség,
Mindenben volt ő köztök az bőség:
De távul volt tűlök az emberség.

Mert két jámbort hivattak szolgálni:
Az mészárost pecsenye-forgatni,
Választották az szücsöt tartani —
Az konyhára vágott fát hordani.

Hogy megkészült az vargák ebédjek:
Vargaság nekiek azt izenték
Egyék-igyék ha pénzzel fizetnek,
De lám mast is keveset fizetnek.

Tizennyolczan voltanak az vargák:
Húsz kenyeret megettek az rusnyák;
Az tyukokat tollastul faldozták —
Az szakácsnak az ganéját hagyták.

Hát te takács miért várakozol?
Mért mivelünk egy kortyot sem iszol?
Semmit velünk itt nem mulatozol —
Jobb hogy innét haza vakaródol!

Az mészárost úgy elfárasztották,
Az pecsenyét véle forgattatták:
De hogy megsült — haza-pirongatták,
Mindenfelé őtet hajtogatták.

Az mészáros ballagott házához,
Folyamodék maga konyhájához:
Mert meglátszék az paraszt vargákhoz
Csak hejában bizik ő azokhoz.

Az mészáros áldást kiván nékik:
Hogy életek olyan hosszu légyen
Mint az nyúlnak az farka egészlen —
Az mészáros áldása csak illyen!

Az takács is áldást kiván szépen:
Hogy varga-vendégség akkor légyen —
Mikor az disznók szép seregessen
Szárnyon járnak az levegő égben.

Ollyan bő volt az füszár-pecsenye: *)
Hogy az ebet hagyigálták véle;
Torkig jártak az fekete lében:
De önekik nem adtak ezekben.

Rakva vagytok embertelenséggel:
Mint ó ködmeny szőri az tetűvel,
Avvagy öreg leány szerelemmel —
Kár tinektek vargák az szép étel!

* * *

Szencsey György dalkönyvéből.

---

*) Marhahús-sült; Dunántul ma is él e nevezet, csakhogy „fő-sár"-rá torzítva. T. K.

TERMÉSZETEMNEK...

— A XVII-ik századból. —

Természetemnek
Ez gyarló testben
Romlását,
Én életemnek
Sok vétkeimnek
Rútságát
Mikoron nézem:
Ottan ismérem
Iszonyú voltát,
Isten haragját,
Mert az pokolnak
Nyitva már látom
Ajtaját.

Irtózik lölköm
Édes Istenem
Ezektül,

Mert az pokolnak
Félek halálnak
Mérgétül,
Kiért napomnak —
Vidámságomnak
Szép világa is
Majd megsötétül;
Tűled kegyelem
Adassék nekem
Egyedül!

Reám bünösben
Ez rút köntösben
Ne tekints:
Sőt szent érdemét
Szép piros vérét
Te említs(d)
Az én Uramnak
Jézus Christusnak.
Mast az bűnömért
Egybengyűjtött kincs:
Azért hivednek
Harmatját kérlek
Reám hints(d)!

Nem hányomvetem
Édes Istenem
Érdemem:
Mert minden épség
Tökéletesség
Énbennem:
Szent Lölköd által
Kegyelem által
Ha valami jót
Valaha töttem; —
Csak mast Uramért
Adassék nékem
Kegyelem!

Az sok próbáknak
Rajtam valóknak
Mély árja
Hogy elboritson,
Reám bút hozzon
Nagy habja,
Hogy életemben
Ejtsen kétségben:
Mindenek ura
Ne hagyj Jehova,

Sőt kegyelmednek
Röpüljön hozzám
Galambja!

Vidámságszerző
Szép fényesítő
Napodat
Sok homály után
Hozzad fel reám,
Utadat
Hogy látván aztán
Én is az után
Értsem dolgodat,
Akaratodat:
Ez élet után
Hogy lássam aztán
Orczádat!

Az Írás errül
Lám kegyelmedrül
Azt mondja:
Hogy sok szenteknek, —
Bűnben élőknek
Példája

Nyilván kiáltja:
Hogy megtérőknek
Kegyelmes atyja
Vagy te Jehova —
Nyújts(d) hát kegyelmed
Ím régen kérem
Óhajtva!

Ímé megvallom,
El nem tagadom
Előtted
Sok büneimért
Kivel testemmel
Személyed
Én megmocskoltam
Undokítottam
Kiért tanácsot
Tűlem elkedved, (?)
Óh árvák atyja
Adjad Jehova
Kegyelmed!

Ez az kegyelem
Minden bűnösnek
Énvélem

Az Christus által
Hogy megadassék —
Mast kérem.
Oh árvák atyja
Áldott Jehova
Engedd meg nékem
Ezt hogy őrizzem,
És kegyelmedbül
Áldjad kedvedbül
Életem!

Amen.

* * *

Szencsey György dalkönyvéből. A fők értelme: „Tirnavaié". A 8-ik versszaknak ziláltnak vagy hibásnak kell lenni, mivel igy a mint van, bajos eligazodni rajta. T. K.

JÓ NAPOT SZIVEM VIRÁGOM...

(„Cantio de amore.")

— A XVII-ik századból. —

Jó napot szivem virágom!
Mindenben jódat kivánom;
Éltessen Isten nem bánom —
Sőt tartson meg, azt kivánom.

Sok jó szerencsés napokra
Virraszszon Isten akkorra
Az mikoron az én szómra
Hajul szived szándékomra!

Mondjad meg szivem titkodat:
Ha szeretsz-e csak magamat?
És távoztasd el kinomat
Ki érted régulta fonnyat.

Mert bizony sok ideje már
Hogy ráró sebes szárnyon jár —
Én szivem is csak téged vár
Belső röjtökébe bézár.

Lágyítsad meg hát szivedet,
Ne őszítsed meg fejemet,
Ne örüljed elvesztemet
Éretted veszedelmemet.

Mert szeretlek csak egyedül:
Mint gillicze, ki fészken ül
Hogy ő társától el nem vál' —
Miglen nem választja halál.

Várok sok hetet, hónapot:
Löljek alkalmatosságot
Veled beszélésben módot
Találjak olly titkon-valót...

De mégeddig szép madarkám
Titkomat meg nem mondhatám,
Hogy szivedet vigasztalnám,
És én magamhoz hajtanám.

De immár ugyan fölpozsdult
Az szerelem is fölbuzdult,
Bennem az jóság megmozdult,
Szép nyájasságra fölindult.

Ne tiltsad meg hát magadat,
Szivem éntülem karodat,
Nyakamat általkapcsoljad,
És orczámat megcsókoljad.

Mert étczaka én ágyomban
Veled vigadok álmomban;
Ha fölsörkenek azonban —
Senki sincs mellettem ágyban.

Nincsen lölköm csak egy óra
Melyben szivem néked jódra,
Nem vágyakoznék ágyodra —
Hogy fekhetnék vánkosodra.

Nincs oly nap is, szép violám,
Melyben téged édes N...ám
Elfelejtenélek rúzsám
Gyöngén termett szép asszonkám.

Soha bizony én tentámmal
Föl nem irhatnám pennámmal,
Vagy ember gondolatjával
Ki nem mondhatja szájával

Hozzád én nagy hűségemet
És buzgó szeretetemet;
Csak néked mondom titkomat,
És megjelentem kinomat.

Szivem immár megértheted
Akaratomat tudhatod,
És kinomat megszánhatod —
Szivedet hozzám hajthatod!

Utánnad immár ne járasd
Szivemet tovább ne fáraszd:
Hanem titkodat megmondjad —
Magadat nékem ajánljad.

Frissen szól neked az nyelved,
Nincs semmi hiba tebenned;
Köszönetemet elvegyed
És titkomat megőrizzed.

Áldjon meg az Isten rúzsám
Tégedet édes violám,
Tartson meg jó egészségben
Téged egész életedben!

— Az ki ez verseket szerzé
És mast versekbe rendölé:
Nincs kétsége szerelmében —
De nem szól neki féltében.

* * *

(Szencsey György dalkönyve.)

MINT AZ UTONJÁRÓ...

(„Cantio pulcherrima.")

— A XVII-ik századból. —

Mint az utonjáró ki két utra talál
Nem tudván az járást gondolkodik, s megáll,
Törődik magában, elméjére gond száll:
Jobbra eredjen-e, vagy mely balfelé vál?

Fél ha rosz ösvényre talál tekeredni
Oly fortélyos helyen fog ott téveledni;
Az hol nem fél: gonosz kezd reá eredni —
Az melybül jó utra nehéz keveredni.

Így az én elmém is nem tudja mit kezdjen,
Két ut van előtte: melyikre eredjen?
Az járatlan uton fél: el ne tévedjen,
Hogy az jó utrul is gonoszra ne térjen.

Azaz: ha tovább is nőtelenül éljek?
Vagy megházasulván feleséget végyek?

Kétséges az elmém ezek közt mit tegyek —
Két ut van előttem: mellyikre eredjek? *)

Meguntam, meguntam az árva életet:
Minthogy az gyermeki sorbul már kiköltem;
Mit kezdjek? elmémet ezen sokat hánytam —
De tanácsot adni magamnak nem tudtam.

Meg köllene azért feleségesülnöm,
Páros gerliczeként már fészkemben ülnöm,
Társam melegétül ott kedvesen fülnöm, —
Ily árvaságban is tovább nem őszülnöm.

De az már az kérdés: kit kölljön elvennem?
Az jó feleségre mert nehéz szert tennem,
Hogysem penig rosznak, megveszettnek türnöm:
Jobb nőtelenségben örökké maradnom!

Ha udvarit veszek: nem szokott munkához —
Nem köll bizni annak gazdasszonyságához,

*) Azaz: induljak; a Bakony táján az ered igét a második személyben ma is használják ez ősi értelmében, igy mondván: eredj már! Menj már, indulj már helyett. T. K.

Az sült galamb penig nem röpül szájához:
Ha maga sörényen nem lát dolgaihoz.

Ha városit veszek: azok czifra gőgök,
Selyem-pártát, övet szerezni nem győzök;
Minden elég légyen, azt kivánja szivek —
Másként schola fele hunyorít az szemek. *)

Áhitatosságok megvagyon ezeknek,
Mindjárt félbenszakad munkájok kezeknek
Mihánt **) az templomban hallják hogy csöngetnek,
Az melynek szenével másutt is égetnek. ***)

Ha falusit veszek: otthon nyög s tudatlan,
Az szép nyájassághoz, s jó kedvhez szokatlan;
Akarmi tréfaszót nem hágy mordulatlan,
Nem kap az szép csínon, lustán jár s mosdatlan.

Mondanám, jobb volna ha özvegyet vennék:
Mert két-három vetett-ágyas ember lennék,

---

*) Azaz: deák-szeretőre tesz szert. **) Mihelyt. ***) Azaz a templomozás ürügye alatt másutt tüzeskednek. T. K.

Egy rakásban sok szép eszközt készen lölnék —
Teknyőt, bölcsőt, nyerget ottan én megnyernék.

Ez is egyelsőben szól alázatosan,
Pityergésen kezdi beszédét módosan,
Azután kérkedvén mond: itt készen vagyon
Szekér, ló, fölrántó-szíjjam is csatosan.

Mig magát ajánlja: pénzem elég vagyon!
Köntöse magának, urának az rudon,
Magát mosogatván jó kedven is vagyon
Nyájas ember nála ki hozzá járhasson.

De az jó idején nagybátran azt mondja:
Ki őtet elveszi az csak ugy gondolja —
Ha dolgozik ő bár légyen kurv' az anyja!
Hanem ha elvette: őtet el is tartsa!

Elégedjék véle: ha gyakran véle hál,
És valamint kiván mindent készen talál;
Azontul porontyát föltartsa *) ha csinál! —
Ha arra néz ember: annál mást is talál.

*) Eltartsa helyett, régies. T. K.

Ez is mindennapon fölindul haragra,
Bár rosz volt is: másik urát magasztalja;
Hanemha gonoszul történik halála —
Másképpen ő száját senki bé nem dugja.

Sőt néha kevésen ugyan megharagszik,
Ha bucsút nem adhat: melléd igyekezik;
Hogyha meg nem verhet, azon igyekezik —
Meghal majd — ugy tetszik — halála érkezik.

Nehéz eltartanom, hogyha szegént vészek,
Mast is szegény vagyok: annál szegénb lészek,
Egy koldusbul kettőt, nyomorultat tészek —
Lesz igy házasságom gonddal rakott fészek.

Ha gazdagot veszek: lesz súlyos keresztem —
Azt hányja szememre, hogy csak készre jöttem,
Övé mind az jószág mert nem én kerestem,
Azt is panaszolja az mit eszem-iszom.

Ha rút lesz: az rútat hogy-hogy szerethessem?
Imelyögés *) nélkül meg sem ölelhetem;

*) Émelygés. T. K.

Minden örömömet rúttal eltemetem,
Veszettség, kárhozat lesz véle életem.

Ha szép lesz: ugyis lesz elég fejem gőzi:
Mert őtet strázsálni mindenkor ki győzi?!
Elhódítják penig ha ember nem őrzi —
Az én fazekamban mas is konczát főzi.

Más sok okokbul is nehéz az házasság:
Kivántatik ahhoz sok alkalmatosság,
Fazék, kalán és tál, mindenféle jószág —
Búbánat, kárvallás, és nagy nyomorúság.

De Uram Istenem, kit nékem rendöltél,
Avvagy jóvoltodbul énnékem igértél
Anyámnak méhében mikoron teremtél —
Az időtül fogva rám gondot viseltél:

Oltalmazz meg mast is az csalárd ördögtül!
Egy jó feleséget adj nékem kedvedbül,
Kit bizonynyal kérek csak Istenségedtül —
Tudom, meg is adod nékem jóvoltodbul!

Szaladott *) halacska mint az folyóviznek:
Úgyan örvendezzék az jó hirnek névnek!
Légyen kivánója minden jó erkölcsnek,
És vidámítója bánatos szivemnek.

Az mi marháinkat **) soha ne fogyassa:
De az miben lehet inkább szaporítsa,
Hogy azt felőle ne kezdjék mondania:
Az mit ura keres — mind meg tudja innia! ***)

— Ez éneket szerzém minap mulattomban
Bakony s Vértes között nem régen laktomban.
Az Ur Istent kérem, hogy jó házasságban
Részt tégyen énnékem minden ő javában!

* * *

E több szépséggel biró s helylyel-közzel igen correct verselésü ének Szencsey dalkönyvében létezik.
T. K.

---

*) Azaz megszabadult, megmenekült. **) Jószágainkat, régies. ***) Kimondatik: „innya“, a mint Dunántul ma is használtatik ezen sokak által helytelenül elitélt, nem szabályellenes származásu (inni, innia = innya) igealak. T. K.

JÁSZSÁG KUNSÁG...

— A XVII. századból. —

Jászság Kunság mentiben szarkák kodácsolnak,
Az berényi malomban verebet patkolnak,
Szeged mellett Borosztyán baglyok furulyáznak,
Érken, Mérán a gyikok bojnyik-tánczot járnak.

Jákóhalmán a vargák ködmönt köszörülnek,
A szomszédban Jász-Dózsán csak el nem rémülnek;
Puszta-Szikszón Győr mellett mentét fürészölnek,
Esztergomnál, s Kiséren csontokat őrölnek.

Az ó testamentomban volt egy öreg bába
A kinek a szúféreg esett a fogába
Hatvanhat szarándok járt ..... az orrába —
A ki ezt el nem hiszi, bujjon .....ába.

Amaz öreg vénasszony fut, ugrik mint a nyul,
És a jó vetett ágyrul majd hogy le nem fordul;
Hogyha jó reggel fölkel, hurottul majd megful —
A sárkányok dobjából sok titty-totty kicsordul.

. . . . . .

A ki ezen jó dallást hallja füleivel,
Pénzt, póturát, petákot nem ad kezeivel:
Holta után ne nézzen bandzsal szemeivel,
A szerecsen-országban hollók temessék el!

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. quart. 175. IV. A kipontozott helyek obscenus voltuk miatt nem közölhetők. — E gajd mint alakja s modora is mutatja: igen régi, a végversszak nyilván bizonyítja, hogy még a jutalomért éneklő vándor hegedősök korából való; ezért tevém fölébe a XVII-ik századot, a meddig bizonyosan felvág. T. K.

VÉN LEÁNY PANASZA.

— A XVII-ik századból. —

Bánatja nincs ez világon annak:
Az ki nevét tudja ő férjének,
Sőt vigsága nagy vagyon szivének —
Holtig nem lesz vége örömének.

Szent Istenem, lám te irgalmas vagy,
Bús sziveknek vígasztalója vagy,
Énnékem is kérlek örömöt adj:
Az pártában megagganom ne hagyj!

Mert ím, látom az én szemeimmel:
Sok leánybarátimat viszik el,
De lám engem senki nem viszen el,
Sok gondolatimban epedek el.

Magnakvaló volnék, minden látja,
Szépségemet senki nem kívánja,
Mert az vénség virágomat rontja —
Mint az füvet ugyan elszárasztja.

De ha engem valaki megkérne —
Annak bátor csak félszeme lenne,
Az lába is bátor bankós *) lenne:
Csakhogy az én szükségemrül tenne!

Készen volnék bizony ha köllenék,
Csak kérnének mindjárt el is mennék,
Szegénylegént én mast nem utálnék —
Üngöt, gatyát szépeket csinálnék.

Az fársáng is imhol jön nagy lassan
Szintén mast volnék virágkoromban,
De férfival nem fekszem egy ágyban —
Megepedek sok gondolatimban.

Nem mondhatok jót az én anyámnak
Mert engemet szida vén kurvának,
Lapiczkának és az vaskalánnak
Rajtam kétje (?) az ő haragjának.

Ha szabados volna: megkéretnék
Egy deákot bizony választanék,

*) Mankós. T. K.

Akár vargát — azzal sem gondolnék:
Csak az fejér vénségre ne jutnék!

Az tüz az oldalam megsütötte,
Az orsó az újjamat föltörte,
Az dagasztás könyököm kiette,
Az tüzhely farom szélesítette.

Reám fogták azt is nagy hamissan:
Férjhez nem megyek! azt kiáltottam,
De bár kalodában tegyék nyakam —
Ha elmulik akarmikor rajtam!

Ha tisztességemet nem félteném:
Az pártámat mindjárt tűzben vetném,
Az fejkötőt az fejembe kötném,
Az kontyot is mindjárt föltekerném.

Örök Isten, hát én hová légyek?
Talám nem akarod, hogy örüljek,
Ez világban hogy én vigan éljek?
Vagy férfival én együtt feküdgyek?

Ámbár nékem arra engednének:
Hogy fársángban legént kéretnének;
Bizony hármat mindjárt megkéretnék —
Negyediket szeretőül vennék.

Elsőben én deákot kéretnék:
Mert az deák nékem is tetszenék,
De mivelhogy otthonn nem ülhetnék:
Az menyecskék tűlem elszeretnék.

Igy mindennap pártámat elvesztem,
Azt kölletlen — délig elkeresem,
Ha meglölöm óhajtván föltészem —
De mégegyszer bizony megégetem!

Elviseltem nyolczvanhárom pártát:
De nem vettem soha bizony hasznát,
Az g.....nak csömögős falatját
Nem érzettem soha használatját.

Ez éneket az ki versben rakta:
Öreg leány árvaságát szánta
Sirásokat fülével hallotta,
Versek szerént ekképen formálta.

Légyen elég ez néhány versecske!
Néked irám te szép gerliczécske;
Az tavaszszal mikor megjön föcske:
Akkor lészen néked örömöcske!

* * *

Szencsey György dalkönyvéből.

SEREGEKNEK URA...

— Karácsonyi ének a XVII-ik századból. —

Seregeknek Ura, ki lakozol mennyben
Vigyázz mindenekre kik vannak ez földön;
Bünteted az bünöst rettenetesképen:
De az igazokat megtartod végiglen.

Értünk szegénységben ez világra jöttél,
És emberi testet érettünk fölvettél;
Óh édes Jézusunk mely hamar szenvedtél
Mert te testecskédnek helet nem lölhettél.

Bötlehem városban bé nem bocsáttattál,
Óh egeknek Ura — jaj mire jutottál!
Romlott istállóban úgy bényomorodtál —
Keserves sirással jászolban nyugodtál.

Ki az mennyet földet teremté szavával:
Csak egyedül vagyon keserves anyjával,
Ki mindent megruház: egy darab posztóval
Bétakartat és sir, zokog szent anyjával.

Oh emberi állat! magad vedd eszedben:
Hogy érted szenvedett az mennybéli Isten;
Hagyd el bűneidet, élj jámbor életben —
Hogy bébocsáttassál fölső Bötlehemben!

Az szent angyaloknak ki vala királya:
Ökör és az szamár az ő udvarlója;
Az mennynek és földnek egyedül ő ura:
Csak az ő szent anyja néki szolgálója.

Tiszta szivbül azért menjünk eleiben,
Kövessük meg őtet, kik vagyunk sok bűnben,
Kik nem adtunk szállást néki mi lölkünkben:
Hogy ne adjon minket ördögnek kezében!

Amen.

* * *

Szencsey György dalkönyvéből.

ÁRVA FEJEM...

— A XVII-ik századból. —

Árva fejem — mi haszna éltem:
Ha csak búban forog személyem?
Nincs ki szánja
S vigasztalja
Szomorú fejem:
Mert elváltam attól az ki szerette szívem.

Rám mosolygó két szép szemével,
Angyalábrázatú szinével,
Vidámító
Szivámító,
Szép énekével,
Nyavalyámból kigyógyitó hű szerelmével.

Véletlenül bágyasztja szívem,
Szörnyü kinom hervasztja színem,
Sok busulás,
Gondolkodás

Foglalja testem:
Míg nem látom — csak óhajtom: nem lesz víg kedvem!

Azért kérlek, szánj meg; Istenem
Utaimban légyen vezérem;
Visszatérvén
Egészségben
Lásson két szemem,
Ne kényszeritsd elválásra kérlek, bús szivem!

Ez éneket, ki kivánja
Jól megérthet ki volt authora?
Versfejekben
Feltalálja
Egy szó, hogy „árva"
Ki szivében régtül fogva kesereg vala.

* * *

A Mátray-codexből. A versfőkben ez áll: „Árváé." Szép dalmérete hasonlít a kurucz tábori dalokéhoz; s a versszakok három utolsó sora egészen egyazon. T. K.

GYENGE ROZSA...

— A XVII-ik századból. —

Gyenge rózsa, szép hattyucska, viola:
Édes lelkem, szép szerelmem, Vénuska!
Valjon élsz-e, s emlétesz-e valaha?...
Mert éretted csaknem meghalok búba.

Nálad nélkül nem jutok végórára,
Rád találok búm s gondom hajlékára;
Szivem szakad mégis óhajt nagy sirva,
Mondván: engem kinzó gyönyörű rózsa!

Elválásom tűled mint lőn véletlen,
Az szerencse mellőled hamar elvőn,
Kis hattyucska, tégedet özvegygyé tőn
Az Vénusnak haragja mindkettőnkön.

Jaj mit tegyek, s hova legyek egyedül?
Vigasztalást nem várhatok senkitül,
Szivem kinja naprul napra öregbül —
Bárcsak egy szót hallhatnék édesemrül!

Nyughatatlan szivem keserves kinja,
Megkereslek édes lelkem, kis rózsa,
Mert nincs sohol nálad nélkül orvossa —
Vajha szárnyom volna, röpülnék oda!

Jaj énnékem, jaj árva idegennek
Mert mind-éltig *) csak nagy búmban kesergek,
Jó lovamot nyugodni sem engedek
Valameddig véled szemben nem lesznek!

* * *

A Mátray-codexből.

*) E kifejezés a Bakony táján ma is él „mindétig“ (mindig) alakban. T. K.

ÁLL ELŐTTEM...

— A XVII-ik századból. —

Áll előttem egy virágszál,
Örvendetes liliomszál,
Kis kertemben ékesen áll
Ki életem, — egy virágszál.

Áll előttem szép violám
Rózsaszinü szép Ilonám,
Kegyes tekintető rózsám —
Gyönyörüséges violám.

Kis kertemben szép virágok —
Jó illatu szép virágok
Tündöklő szép piros rózsák
Gyönyörüséges violák.

Óh szép virág szerelmemben
Mikor volnék szép kertemben
Rózsa-, violaszedésben
Az te nagy és szép kedvedben!

Akkor lészen vigasságom:
Rózsa-arczodat ha látom,
És ékesen csókolgatom —
Akkor lészen újulásom.

Néked egészség adassék,
Szép termeted böcsültessék,
Jó hired néked hallassék.
És éntülem szerettessék.

Füleidben immár vegyed
Fordíts(d) reám személyedet:
Halld meg keserűségemet —
Tarts(d) meg az én életemet!

Legyen bocsánat énnékem
Tűled óh én szép szerelmem;
Noha mostan távul vagyok tüled
Ne felejts el azért engem Eszter. (?)

* * *

A Mátray-cedexből. Az utolsó két sor ugy látszik el van ferditve. T. K.

AZ KI NEM RÉGENTEN...

— A XVII-ik századból. —

Ad notam: „Nosza sóhajts egyet, gondolj valahova...“

Az ki nem régenten válék el éntülem
Illy keserves szókkal lőn bucsúvételem,
Csak kevés ideig lőn beszéde vélem,
Mint árva madár él, marada el tűlem.

Engem csak egyedűl szomoru bánatra
Elhagyott mint árva, nem szabadulásra;
De nem reménlettem hogy ő érte végre
Jusson szegény fejem oly keserves igyre.

De méltó e mellett ezeket szenvednem:
Mert ő is sokat tűrt, szenvedett érettem,
Az irigyek miatt szive busult értem —
Azért ő helyette senki nem kell nékem.

Mert az ő szemei csak engem vigyáznak,
Melyek szerelmére engemet onszolnak;

Kérem azon őtet: ne hagyjon prédának:
Holtig tartson engem ő saját rabjának.

No nem illik nékem errül többet szólnom —
Mert nem hagyja szivem többé halasztanom,
Ideje már nékem az utnak indulnom,
Csak engedje Isten szép személyét látnom!

Ezminap mutatá személyét énnekem:
De nem beszélhetett akkor véle szivem,
Mivel az irigyek lesték életemet
Az kik meggátolták igyekezetemet.

Mert az ő termete ékes mint az cyprus,
Az Lybánus hegyén felnőtt magas czédrus,
Mellynek szerelmére az kegyetlen Vénus
Engemet hiteget — kiért szivem csak bus.

No ne féljünk már semmit az irigyektül —
Mert már ők elvesztek minden gyökerestül,
Valóban veretnek étczaki *) szelektül,
Isten haragjának kegyetlen tüzétül.

---

*) Éjszaki. T. K.

— Egy keserves ifju igy végezé versét,
Vérével megfesté keserves énekét,
Kérvén azon ő szép régi szerelmesét:
Hogy kötné immár le ő megbusult szivét!

* * *

Mátray-codex. „Keserves ifju“ = kesergő, bánatos ifju; a „keserves“ szó régen gyakorta igy jő elé. T. K.

TITKOSAN SZERETEK...

— A XVII-ik századból. —

Titkosan szeretek
Csak egyet kedvelek,
Ki legyen? s hol legyen?
Én jól tudom.
Akárki mit mondjon,
Ámbátor megszóljon
Nem félek, — igy élek,
Ezt megtartom.
Sokan beszélnek,
És megitélnek
Engem kevélynek
Elhiszem, vélnek —
De a ki híven él
Nem csapdos mint a szél:
Mint kőszál
Bátran áll
Az nyelveknek!

Az tudja, s én tudom
Másnak nem is mondom

Mi közi — bár füzi —
Másnak ehhez?!
Megelégszem véle:
Mert kedves személye,
Elég az — hogy igaz
Ő hivéhez.
Ezt dobra ütni
Vagy megtudatni,
Mással közleni,
Vagy kibeszélni —
Mert illyes dolgokban
Hamisság gyakran van,
Szolgálnak,
És ártnak:
Ell köll hinni!

Lehetne találni,
Nem egyet számlálni
Hivségben, szivekben
Kik kárt tettek;
Jól meg nem vizsgálták
És meg nem fontolták
Hogy bátran és nyilván
Csak szerettek.

Mert ebben sok árt:
Szem s nyelv tehet kárt,
Igy immár sok járt
Egymástul elvált,
Végtére megbánták
De későre hagyták,
Nem hitték,
Szenvedték
Az illyen kárt.

Igaz, most is vannak
Kik engem vizsgálnak:
Akarnák, hogy tudnák
Kit szeretek?
Némely már kérdezte —
Ezt mondtam: quid ad te?
Pirultak — némultak
Az illyenek.
Igy más is járhat,
Ebbül tanúlhat:
Az csak hallgathat
Ki nem szóllalhat;
Nem jó vizsgálódni,
Más titkát nyomozni —

Okos az
Boldog az
Ki — hallgathat!

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. quart. 178. II. 295. sz. E különben is csinos, és könnyed-menetü dal reám nézve kétszeresen érdekes, mert mint a versfőkből kiderül, valamelyik ősöm („Tali“) irta, a mit azon körülmény is igazol, hogy mint Komárom vidékén ismeretes ének — küldetett be. A külforma gyakorlott költőre, a nyelvezetnek itt-ott még érezhető ódon zamata régiebb korra mutat. Én szerzőjeül legvalószinüebben az 1683-ban a török ellen Párkánynál vivott ütközetben elesett Thaly Ferenczet tartom, mivel, mint családi irományainkból látom, nevét ő szokta csak egyszerüen „Tali“-nak irni, mig a többiek — az újabbak úgy mint a régiebbek — „Thaly“-nak vagy „Thali“-nak irják; bár kivételesen, egy régi pertárgyaláson láttam Thaly Gergelynek *) Komáromvármegye 1635—44 közötti vice-ispánjának nevét is h-nélkül irva, de oly réginek az ő fiatal kora, a jelen költeményt nem tartom. T. K.

*) Fényes Elek („Komárom vármegye“ Pest, 1848.) hibásan irja őt Györgynek, alkalmasint a latin Gregoriust olvasván Georgiusnak, — mert a családi leszármazási táblán s egyéb irományokon ő Gergely néven fordul elő, s családunkban a György név a XVII-ik században ismeretlen. T. K.

MENJ EL MADÁR, MENJ EL...

— A XVII-dik századból. —

Menj el madár, menj el,
Mondd szolgálatomat
Az én asszonyomnak,
Kedves szép rózsámnak.

Vidd el levelemet,
Mondd meg hűségemet:
Engem oda várjon
És el ne aludjon!

Szive ne busuljon,
Azon ne óhajtson:
Ha véle szólásom,
Gyakran nem volt átkom.

Ez jövendő éjjel
Őtet nagy örömmel
Higyjed megkeresem —
Csak legyen örömben.

Mondjad, hogy szeressen,
Engem meg ne vessen
Egy hitván nyalkáért,
Egy rút fertelmesért.

Mert ha egy nyalkáért
Megvet csak egy roszért:
Kész az koporsóban
Vagyok leszállanom.

Mint az gerliczének
Nem szabad már nékem
Zöld ágra szállanom,
S tisztavizet innom.

Tudod hogy szeretlek,
Tégedet kedvellek
Gyenge liliomom, —
Gyenge majoránnám.

Kertemben mint rózsám,
Arany-vesszö-szálom
Ollyan vagy te nálom
Mosolygó szép poskám. (?)

Megnyugodtam rajta
A mit minap mondál
Midőn szép csókokkal
Engem látogattál.

Ha tetszem kedvednek
Ékes termetednek
Engedek mindenben —
Csak legyek kedvedben!

Hogy te víg kedvedet
Nyerném szerelmedet;
Soha mást kivűled
Ne keressek szivet.

Soha az mig élek
El nem felejtkezlek:
Mert szivem közepin
Fel jegyzettelek.

Légyen egészségben
Az kit verseimben
Most kit emlegetek
Ez kis énekemben.

* * *

ÓH ÁTKOZOTT KIS CUPIDÓ...

— A XVII-ik századból. —

Óh átkozott kis Cupidó
Piros vérem szomjuhozó,
Szerelmemben lenge, csaló,
Szép ifjaknak te vagy háló.

Ne gyötörjed én szivemet
Add meg nékem szeretőmet,
Ne adj nékem innom mérget,
Ujíts(d) elébbi kedvemet!

Tündéres vagy, mert nem látlak:
Ha látnálak, megfognálak,
Vas béklyóban jártatnálak —
Mint te engem kinoználak.

Szabadságod ugy nem lenne
Mert hatalmad mind elveszne,
Szép szeretőm is kedvelne —
Ha nyelvem nem hizelkedne.

De nem látlak, azért kinzasz,
Szerelemtől már megfosztasz,
Mulatságban veled nem hagysz —
Sőt halálomra mérget adsz.

Elbágyadott szintén szivem
Hogy nincs előttem szerelmem,
Ujontan újul gyötrelmem,
Szememből kicsordul könnyem.

Nem láthatom szeretőmet,
Fárasztom érte szivemet;
Járok sok üres rút földet:
Csak láthatnám szerelmemet!

De kétséges őtet látnom
Noha gyakran én óhajtom,
Kinaimat ugy számlálom —
Érted szivemet fárasztom.

Az tavaszszal az szép szüzek
Az mezőre kisétálnak,
Csak egymásra mosolyognak —
Azonközben csókolódnak.

Más rózsát is szakaszthatnék
Hogyha kedvemnek tetszenék,
Kiben vigságot találnék:
De ezzel csak bút szerzenék!

Vénus szerelem asszonya
Ifjak szivét busitója
Kinek keziben kézijja,
Idegében vetett nyila.

Megtöri ő az ártatlant
Nem szánja valakit kaphat,
Gyönyörködik hogy vért onthat,
Kedves nála illy áldozat.

Minap hogy egyik leánya
Engemet előtanála
Meglőni engem akara —
Megijedék, mondék arra:

Óh Vénusnak szép leánya
Mit haragszol te szolgádra?
Tulajdon saját rabodra —
Ha nem vétett néked soha!

Tudatlanságombul *) néked
Ha vétettem te ellened:
Reám ne onts azért mérget —
Engedelmes légy ezeknek!

— Ezeket siralmas szókkal
Irtam könyhullatásokkal
Hogy sokáig én csókommal
Nem láthattam vígassággal. **)

* * *

Mátray-codex.

*) Öntudatlan.
**) „Szeretőmet" értendő. T. K.

DRÁGA SZEMÉLYEDÉRT...

— A XVII-ik századból. —

Drága személyedért
Hát én hová legyek?
Mire hajtsam fejem?...
Hát csak búban élek!

Bizony nincs olly próba
Kinn által nem megyek
Én, csak elolthassam
Égő szerelmemet.

Valamig nem lészen
Szerelmedben részem:
Addig mind csak búban
Foglalom életem.

Bizony ha újonnan
Adatnék születnem:

Phoenix madár-módra
Megégetnék testem.

Eleven nem volna,
Az ki nem kivánna,
Veled mulatozni
Ottan kész nem volna.

Egy szóval valami
Dicséretre méltó:
Szép asszonyságodban
Mind feltalálandó.

Kegyesség, ékesség,
Szépséges ékes szó:
Az ifjak lábának
Készittetett békó.

Mondd szolgálatomat
Öcsémasszonyodnak,
Hogy szintén most élem
Búban világomat.

— Ez verseket szerzém
Csak az te kedvedért,
Az én hozzám való
Kegyes szerelmedért.

* * *

Mátray-codex. Ugy látszik nehány versszak hiányzik e költeményből, vagy hogy a stróphák nincsenek a kellő egymásutáni rendben. A 7-iknek bizonyára a 6-ik előtt kellene állania. T. K.

HOL VAGYTOK...

— A XVII. századból. —

Hol vagytok Pegázus, Parnassus leányi,
Szép éneklő múzsák Apolló hugái:
Legyetek szivemnek ti vígasztalói,
Elmult örömemnek visszatéritői!

Nem kérem tőletek Tullius szép nyelvét,
Sem az Herculesnek bátor, kemény szivét:
Csak egyedül szivemnek régi örömét —
Elmult jó kedvemnek visszatérítését!

Nem is igyekezem Tróját oltalmazni,
Achilles fegyverén Ajax-szal osztozni:
Akarom szivemet bútul oltalmazni —
Kit sokféle kinok szoktak is kinozni.

Miként tüzön-vizen nyargaló Phaeton
Fel s alá vonatik lovától szabadon:
Így az én szivem is igen gyakran vagyon —
Fel s alá vonatik, mert búja nagy vagyon.

Annyira elgyötrött már az szomorúság
Hogy csak ollyan vagyok mint útfélen nőtt ág,
Kit minekutána valaki ha levág:
Minden utonnálló rajta tapod és hág. *)

Miként az szélvészben eltévedett madár
Kit az záporesső ugy elfárasztott már,
Hogy fáradtság miatt csak alig s gyöngén jár, —
Jaj, mert mindenfelől halálos fegyver vár!

Vajha Mercúrius ez világban élne,
Jelen volna régi hatalmas ereje,
Jupiter kedvibül reám tekintene —
Engemet mint Bellist folyóvizzé tenne!

Bizony jobb is volna nékem eltávoznom,
Kis virágok között csendesen nyugodnom,
Avvagy zöld erdőkön, pázsiton bujdosnom:
Mintsem koporsómig igy kell szomorkodnom!

Könnyeim forrási áradnak naponként,
Soha el nem fogynak Pontus vize szerént;

*) E versszak majdnem szóról-szóra eléfordul a Szencsey György dalkönyvéből közlött egykorú énekek egyikében is. T. K.

Keseredett szivem valamellyre **) tekint:
Talál ő magának mindenütt nagyobb kint.

Azért az koporsó hamar légyen készen;
Az hol pedig nékem temetésem lészen —
Följül koporsómon ez nehány szó légyen
Hogy énfelőlem is emlékezet légyen:

Itt fekszik egy árva, itt eltemettetett
A kinek éltében az bú véget vetett;
Jaj ez is éltében eleget kesergett —
Nyugodjék csendesen, bírja az egeket!

* * *

Mátray-codex.

---

*) Valamerre. T. K.

„AZ HÁZASSÁGRÓL.“

— A XVII-ik századból. —

Az ki indul
Hosszu utra
Sokat búsul,
De nem tudja:
Ha járása
Bujdosása
Jóra lészen vagy fordul gonoszra?

Sokszor romol
Kárt gyakran vall,
Kedve bomol,
Pokol hirt hall:
Míg vigsággal
S jó haszonnal
Vissza nem tér kivánt jutalommal.

A sok káron
Sir, bánkódik,
A jó hasznon
Örül, ugrik,
S vigan lakik
Kedven nyugszik —
Eszik-iszik, semmit nem bánkódik.

Igy van dolga
A ki gondját
Házasságra
Adja magát,
Az út súlyát
Sok bú dúlját —
Mig végre nem viheti szándékát.

Nem tudhatja:
Nyér vagy veszt-é?
Ha haszonra
Fordulhat-é?
Jót talál-é?
Roszat vesz-é?
Kedve szerént ha úta fordul-é?

Ki haszonnal,
S ki jár kárral,
Ki angyallal,
S ki sátánnal,
Bűn anyjával
Szörnyü kárral
Akad öszve lelkének kárával.

A kedves társ
Nyilván angyal,
Ha jót találsz
Élhetsz azzal
Kevés búval
Ritka jajjal
Nem sóhajtasz lelked fájdalmával.

Helyén vagyon
Minden dolgod,
Nem lesz máson
Kivánságod
Éted, itod,
Vigasságod —
Tökélletes vigság minden dolgod.

Szomorkodjál
Ámbár néha,
Siránkozzál
S akadj kárra,
Juss bár búra
Szörnyü jajra:
De a jó társ lesz vidétásodra.

Fénlő gyémánthoz,
Rubinthoz,
Finum aranyhoz,
Ezüsthöz
A jó asszon
Gyakor haszon
Hasonlatos a drága gyöngyökhöz.

A tárháznak
Minden szine
Udvarának
Ékessége,
Szép tüköre
S drága kincse
A jó asszony urának öröme.

A jó asszony
Szép korona,
Ékes bizony
Mint pálmafa;
A szép rózsa
Sem viola
Nem ér véle liliom illatja.

A férfinak
Szép czímere,
Dolgainak
Kivánt vége,
Tisztessége
S hire-neve
A jó asszony segétsége, s élte.

Ne mondd magad
Nyavalyásnak,
Ne kiáltsad
Magad búsnak:
Sőt boldognak
S nagy gazdagnak
Ha szerit tetted a jó asszonynak.

Elég vagyon
Mert mindene
Kinek van jó
Felesége,
Tisztessége
S hire-neve
Nevelkedik ég alatt mindene.

Házát belől
Ha elnézi,
Mindenfelől
Elszemléli:
Tisztán leli
Mert van neki
A ki házát mindennap szépíti.

Óh boldogság!
Óh nagy öröm!
Óh nagy jószág
S segedelem!
Én Istenem
Adjad érnem:
Illy drága vendégben légyen részem!

— De a rosz társ
Merő sátán:
Mint hegyes nyárs
Mord az urán,
Örül kárán
Tapsol búván —
Megemésztő tűz a férfi házán.

Skorpióval
Együtt lakni
Viperával
Megalkudni
Könnyebb élni
S hasznosb járni:
Hogy nem ilylyel egy házban szorúlni.

Basiliscus
Látásával
Megöl: de én
Mégis azzal
Éjjel-nappal
Vigyázással
Inkább laknám mint a gonosz társsal!

Jaj hát annak,
Jaj mind éltig!
Megholt bizony
Immár félig —
Rosz asszonyra
S tunya társra
A ki talál, gyász dolga mindholtig.

Nem verradhat
Az örömre,
Estvét nem érhet
Kedvére,
Vagyon része
Könyves szembe
A ki talál tunya feleségre.

Étel-ital
Annak méreg
Rosz asszonynyal
Ki ventereg, *)
Óh rút féreg
S kinzó méreg
Szegény férfi körül sértő vasszeg.

*) Fentereg. T. K.

Háznak minden
Csunyasága,
Tiszta ágynak
Gyalázatja,
Férfi gyásza
S kénzó láncza
A rosz asszony urának hóhéra.

A rosz asszony
Urát gyötri,
Higyjed bizony
Megemészti,
Lelkét sérti
Rontja s veszti,
Idő előtt aggasztja s vénéti.

Mint agyonvert —
Ha uton jár,
Vélnéd hogy rest,
Mert mint a sár
Szurkosan jár —
Vigyázz rá bár:
Felesége miatt megholt az már!

Óh szörnyü bú!
Jaj nagy eset!
Óh szomorú
Bajos élet!
Jaj mi lehet
Mondj csak egyet
A mi szörnyebben tépné az embert!

Óh nagy ostor
Ki előttem
Sirván sokszor
Forgasz nékem;
Én Istenem
Ne adj érnem
Illy rosz vendégben hogy légyen részem!

— Ezt kedvéért
Egy ifjúnak
Irám azért
Hogy jó társnak
Mint aranynak
Sőt gyémántnak
Keresője légyen tiszta ágynak.

Végyen példát
Barátjáról
Ki véle szólt
Bár csak arról,
Mert ki másról
S nem magáról
Tanul: az jár minden dolgában jól! —

* * *

Ezen igen nehéz szerkezetü, keresztrímekkel ellátott dalméretben irt költemény a Mátray-codexben, úgy Balassa és Rimay énekeskönyve toldalékában léteszik. (L. pl. a debreczeni 1744-iki kiadás 350-ik lapját.) T. K.

MENJ EL KÉT KEZEMMEL IROTT...

— A XVII-ik századból. —

Menj el két kezemmel irott kis levelem
Tudakozzad titkon: hol légyen szerelmem?
Kérjed őtet igen: légyen szemben velem,
Hadd vigasztalja meg keseredett szivem!

Köszöntsed én szómmal mihelyen meglátod,
Virágos kertiben aluva tanálod,
Költs(d) fel őtet mindjárt, ha lesz benne módod,
Tudom megmutatja ha *) lesz jó választod!

Mondd szolgálatomat; engem oda várjon,
Piros orczájárul szép csókokat adjon,
Más szeretőt soha kívülem ne tartson —
Sőt szép beszédével engem vigasztaljon.

Azonnal belépém virágos kertében,
Szép irott levelem látom kebelében, —

---

*) Hogy értelemben, régies. T. K.

Megfelele mindjárt ő nagy örömében:
Istenhozott szivem, virágos kertemben!

Mindjárt idenyújtá kötött bokrétáját
Kire illatozván jószagu illatját
Monda, hogy megtartsam kedves ajándékját
Magát is rám bizza — ne keressem mássát!

Jobb volna engemet ha nem próbálgatnál,
Szép piros rózsámbul szakasztanom hagynál,
Egynehány szép csókkal engemet táplálnál —
Hogysem mint engemet árvaságra hagynál!

* * *

Mátray-codex.

MUTATTA VÉNUS...

— A XVII-ik századból. —

Mutatta Vénus két almát,
Elkapá tőlem az rózsát
Látta szivemnek bánatját
Adá Cupido jutalmát.

Vigyáznék rád ha látnálak,
S én magamhoz hozhatnálak,
És én magammal hagynálak —
Téged is lopogatnálak.

Az hol te jársz: rózsa keljen!
Az hova lépsz: gyöngy teremjen!
Ez világon hirünk legyen,
Szerelmünknek oka legyen.

Az hol te jársz: az nap megáll
Pávamódon nézvén csudál,
Minden ember téged kiván,
Soha téged nem bánt halál!

De tégedet kiválasztlak
Ha lehet magamnak tartlak,
Máshová el nem bocsátlak —
Kiki keressen magának!

Ifju Páris Helenáe,
Dido asszony Aeneásé
Gismonda is Gisquardusé —
Megengedte, legyen övé.

* * *

Ezen olly gyönyörű részekkel biró dalocska a Mátray-codex-ben létezik. T. K.

ISTENVELED ÉDES-KEDVES...

— A XVII-ik századból. —

Istenveled édes-kedves Minervám!
Adjon Isten, lelkem, hogy lehess mátkám;
Engedje meg Isten, szivem Erzsókám,
Hogy szived lágyuljon, forduljon, hozzám.

Engedje meg Isten, hogy lehetsz enyim,
. . . . . mostan minden bánatim, *)
Tűlem távozzanak sok gondolatim,
Kit Isten engedje, hogy lehetsz enyim!

Elhigyjed bizonynyal édes kis rózsám,
Kláris ajku szép, kedves Erzsókám,
Szép gyenge testedet hozzám szorítanám,
. . . . . **)

---

*) E sor hiányos és az eredetiben is üresen van hagyva a papir; hihető a codex-irója nem tudá elolvasni az előtte volt iratot.

**) Hiányzik. T. K.

Óh kedvedre tartott édes kis Nymphám,
Istenasszony módra született rózsám
Vajha azt érhetnék, szivem Erzsókám:
Akkor lennél bizony másszor világra!

Bárcsak egyszer nékem édes Erzsókám
Ugy szólnál énnékem az mint akarnám,
Pünkösdben virágzó édes kis rózsám —
Két orczáidat megcsókolhatnám!

Édes szép Erzsókám, te személyedért
Irtam ez éneket, szivem szivedért;
Engedje meg Isten, kit kivánsz azért,
Kérlek mondjad egy szót, ha lehet azért.

* * *

Mátray-codex.

„CANTIO JOCOSA.“

— A XVII-ik századból. —

Nosza s óhajts egyet, gondolj valahová,
Hunyd bé az szemedet, ne is nézz sohová,
Középtájon aránt, fel, amoda, alá...
Mondjad hogy ott lakik — de ne mutass reá.

Mély gondolkodásra bocsássad elmédet,
Világ négy részire vessed szemeidet,
Gondolj az világon mindenféle rendet —
Ki hamissan kaszál, ki vág igaz rendet...

Állhatatosságot szived itt nem lelhet,
Reménteleségben minden tested reszket,
Rövid életed is naponként ad mérget:
Jobb, jól se tartanál — hogy még megemésztess!

Az ki mit nem szokott, nem tudja kivánni;
Az ki mit szeretett — szokta óhajtani;
Bizony jobb meghalni hogysem mint kívánni —
Kiváltképpen hogyha azt el nem nyerhetni!

Mikoron tanácsot kérdesz valakitül
Ha nem fogadod is okos lehetsz ebbül:
. . . . . az mint szólnak errül —
Ez deákul vagyon: kérdd meg más embertül!

Meghidd, vagy meghalok, vagy tüled elfutok,
Vagy érted elveszek — vagy enyimmé tészlek;
Szánj meg édes szivem, ugyan kinszerítlek:
Isten ugy segéljen: szivembül szeretlek!

Éltemet éltedig, — nem kivánom tovább,
Ne légyen halálom később sem hamarább;
Az megbúsult ember elméjében díb-dáb —
Ez derekas dolog nem valami líb-láb!

Irám ez verseket tulajdon kedvedért,
Énhozzám mutatott kedves személyedért;
Már többet nem szólok felőled ezekért —
Az Isten áldjon meg az te jóvoltodért!

* * *

E sok szép helylyel és szabatos verseléssel, zengő rythmusban irt vers a Mátray-codexben létezik. Az 5-ik stropha kipontozott félsora a codexben is üresen van hagyva; nyilván: a codex összeirója nem tudta elolvasni eredeti példányának — mint a következő sorból gyanítható — latin szavait. T. K.

MIT VÉTETTEM...

— A XVII-ik századból. —

Mit vétettem — édes szivem, hogy megutáltál?!
Én helyettem — szép szerelmem mást választottál;
Te vagy-é az az ki engem ekként elhagytál?...
Óh álnok sziv, melly véletlen engem megcsaltál!

Lám, méreg volt — az te szép szód, kit méznek véltem,
Szép szerelmed máshoz hajlott, kivel én éltem; *)
Mást választál én helyettem édes Dóricskám —
A kit én soha tetűled nem reménlettem!

Jutnak szivem — most eszemben az mit miveltél,
Mostan esztendeje velem az mit végeztél,
Én ölömben ülvén sokszor mit beszélgettél:
Több ifjak közt csak egyedül engem szerettél!

---

*) „Szép szerelmed, kivel én éltem, máshoz hajlott" helyett; a verselés tétette e kis erőszakot a szerzővel.
T. K.

Jóllehet bánkódik szivem, hogy igy van dolgunk, —
Sok szép virágokkal együtt elmult szerelmünk;
Mert jól látom édes szivem, hogy vigasságunk
Elfogyott, s nem leszen többé friss újulásunk.

De hagyján! ha szintin nem lehetek is tied:
Csak parancsolj — én mindenben lészek te hived,
Ne mondhassák nagy örömmel az sok irigyek:
Megutálták ezek egymást, elmult szerelmek!

* * *

E szép éneket is a Mátray-codex tartá fenn.

MINDEN ÁLLAT ÖRÜL...

— A XVII-ik századból. —

Minden állat örül a tavasznak,
Kedvvel várja nyilását az fának,
Mint szép leány gyenge koszorónak —
Fejét hajtja ékes madárszónak.

Minden állat ő társával sétál
Nincs olly fene ki szelidben nem vál, *)
Míg egymástul elválasztja halál —
Vagy irígy nyelv reájok nem talál.

De te zengő szegény árva fejem
Semmi hasznot nem találhatsz ebben;
Az szép tavasz mi haszon énnékem —
Ha az itt nincs az kit szeress híven!

De ha szintén most nem láthatom is,
Szép orczáját nem csókolhatom is:

*) Nincs oly fenevad ki szeliddé nem vál.

Megadhatja az Isten még azt is —
Nem lesz késő, tudom, még akkor is!

Ha egymástul szintén elválunk is:
Ne utáljuk szivem meg egymást is,
Csak izengető ékes szóddal is
Ajánljad holtodig magadat is.

Ám menj el szivem mostan békével
Lásson Isten sokszor, ha beszélhetsz
. . . . . éltig szerelmeddel,
Könnyezz akkor értem szemeiddel. *)

És mégegyszer szivem jövendőre
Lépek akkor ajtód küszöbére,
Én is akkor gyönge köszkenődre
Könnyet öntök te szép személyedre.

Ha lehetne koporsóban érted
Szállanék, mint Diannáért . . . . .

---

*) E versszak hiányos és zavart; már az előtte valót is az értelemből kellett kitoldozgatnom.

T. K.

Teéretted ma vaddá változnék,
Ha csak szép személyed tűlem láttatnék. *)

Utáljon meg immár bár ez világ:
Csak akkoron nyiljon majd az zöldág,
Miénk lenne akkor az mennyország,
Vénus asszony játéka, vigasság.

Egy tekintet szerzi az szerelmet,
Szerelemnek lángja egyességet, —
Vénus asszony játéka ezeket
Gyenge szinü sok szép nézéseket.

— Authorát mostan meg nem mondom
Négy verseit ez éneknek toldom;
Jankó neve ha jól meggondolom,
Vénus asszony játékát forgatom.

* * *

Mátray-codex.

---

*) Szintén hiányos és zavart. Általában az egész éneknek — igy a mint van — régiségén kivül nem sok becse vagyon, mindazáltal első 4—5 versszaka még csak megjárja. T. K.

„CANTIO PETITORIA."

— A XVII-ik századból. —

Vagyon egy kis ráró — szárnya nélkül járó,
Sugár szárnyon járó — rám röpülő ráró,
Istenasszonyok közt sem volna utolsó:
Csak ne volna ollyan rettenetes kinzó!

Ifiu, de szelid mint gerlicze ki tűr,
Fejér mellye olyan mint az megrakott csűr,
Piros orczáskáján csaknem hasad az bőr, —
Kövérke, édeske, mint az szép kövér fűr. *)

Szelid, engedelmes, galambtermészetü,
Csinos, kegyes, és nem kicsin tekintetü, **)
Szerelemreméltó, Dianna-termetü
Kit elkötölözett ***) szivem, mert hozzá hü.

---

*) Fürj.

**) Azaz maiasan: nem kicsiny tekintélyü, nem kicsiny tekintetben álló.

***) El- vagy maiasan lekötelezett, lekötött.

T. K.

Víg ráró szivemet régulta kinozza,
Mind nappal, mind éjjel örömét fogyatja;
Szerelme testemet ugy fölgyulasztotta —
Hogy szörnyű kinomat nincs ki kimondhassa.

Szánj meg azért illy nagy szörnyű kinaimat
Mert csak meg nem ölöm éretted magamat;
Enyhíts(d) kinok miatt lankadt tagaimat,
Mutasd mint én hozzád, hozzám jóvoltodat!

Szánj meg mégis végre, kérlek édes szivem —
Hadd lássam, hogy nem vagy idegen én tőlem;
Töltsd bé ez mostani szomorú kérésem —
Elnyomod szerelmed:... Istenem légy vélem!

* * *

Mátray-codex.

VÁRJ MEG MADARAM...

— A XVII-ik századból. —

Várj meg madaram
Szerelmes társam,
Mit viszsz, hadd lássam —
Üstöm, aranyam.

Látd-é, fáradok,
Utánnad járok,
Sok jót hordozok
Kit neked adok.

Te is violám,
Kedves Örzsókám,
Szerelmes mátkám
Jőjj ide hozzám!

Nem kérek gonoszt
Te se adj panaszt,

Tudod az mórest,
Ne hagyd szerelmest.

Tégedet tartlak,
Mátkámnak hílak,
Én meg nem csallak —
Adj helyt igaznak!

Mert szánhatsz azért
Engem az jóért
Nem veszlek pénzedért:
Csak szépségedért!

Ne nézd atyádat,
Hadd szóljon bátyád,
Hallgasson anyád —
Sok jómat kivánd!

Mikor kéretlek
Felelj ezeknek:
Tetszik szivemnek,
Hozzája megyek!

Noha ő szegény,
De lám nem kevély,
Együgyü *) legény,
Nem igen fösvény.

Szeretem őtet,
Ő is engemet,
Ne bánts(d) szivünket —
Adj öszve minket!

Élek ő vele,
Halok ő vele,
Mert szivem tüze
Görjed szivembe.

Igy szólj atyádnak,
Te rokonyodnak,
Sok jókat kivánj
Te asszonyádnak. **)

Hozzám jöjj lölköm
Vagyon két pinzem,

*) Egyszerü. **) Asszony-anyádnak, összevonva.
T. K.

Édes szerelmem
Egyetlen egyem.

Jámborul tartlak,
Nem szidlak, verlek,
Szépen jártatlak —
Csak ne hagyj kérlek!

Röpülj ölömben
Mintegy szép kertben
Verj fészket benne —
Mint szép mezőben.

Haja, hop, hajda!
Ki-ki mint rójja,
Engem Örzsóka — *)
Minden azt mondja!

* * *

Mátray-codex.

**) Értendő: válaszsz, rójj. T. K.

VÉKONY CYPRUSFÁHOZ...

— A XVII-ik századból. —

Vékony cyprusfához hasonló víg szived,
Angyali orczával vetekedik képed —
Tehát én szivemet kérlek, miért sérted?

Nem volt-é érdemem, hogy hűségedben végy,
Vagy hogy szerelmemben kedves gyámolom légy, —
Hogy már szemlátomást más kebelébe mégy?!

Ámbár használj véle, de lásd mit nyersz végre?
Ha sólyom volnál is, ne szállj bár kezemre:
Ha már szemlátomást jobb másnak személye!

Csak ne esmértelek volna: könnyebb volna,
Tudom kegyességed most így nem szaggatna,
Ezzel sem gondolnék, csak már ne kinozna.

Hasonló derekad sudárult cyprushoz,
Járásod közelít szép Vénus asszonyhoz —
Mind kétféle formád vonszon ő magához.

Alcinous kerte nem termett olly almát:
Mint mellyed közepén fojtogatsz két rózsát —
Meghalad ő mindent, fel nem éri gyémánt.

És domború volta mint kerék kis alma
Kitetszik gallérbul tejfejér-szin volta:
Mintha szököllenék — magát mutogatja.

Hiszem csuda-dolog hogy nőhet magától
Talám eredetet vett az ur-gombától
Az ki öntözéssel sáros földbül burul.

Nem árt kevés harmat ezt is ha érdekli —
Mert ugy nevelkedik ő gyenge gyökeri, —
Nem jó gorombául ez almához nyulni.

Körmös kezet utál, gyenge kézre vágyol,
Természeti kemény, ő soha nem lágyul —
Az hol nevelkedik, onnét ki nem vadul.

Te is ezzel raggatsz inkább szerelmedhez,
Ha én bánkódnám is bevisz az képedhez —
Kegyességgel ottan fordulok szivedhez.

Ha ez megszünnék is, mikint szádnak sipja
Szomoru szivemet melléje szólitja
Asszonyom, lám asszony almáját mutatja.

Erkölcsed szerelmes, nem vagy észszel szeles
Mint mások elméje félhavas, sötétes, —
Engemet hogy megszánsz: vagy érette kegyes.

Nó megadád magad, fogjad jobb kezemet
Hogy ugyan megvárod hozzád hüségemet —
Ugy adjon az Isten szerencsét mindenben!

* * *

Mátray-codex.

BÚM ELFELEJTÉSÉRE...

— A XVII-ik századból. —

Búm elfelejtésére
Jóm közölgetésére,
Virágos fák
És violáknak nézésére,
Virágok szedésére
Kedvem betöltésére:
Indulék egy völgyen, kinn
Jövék sűrüre.

Leülék egy árnyékban
Hogy mulatnék, azonban
Esék szivem, fáradozott
Titkos dolgokban;
Valék nagy vigyázásban,
És nagy fohászkodásban,
Kitül merültek szemeim
Ottan álomban.

Hogy én ott szép csendesen
Aludnám nagy kedvesen:
Azonban hát egy kis ráró
Olly egyenesen
Röpül szörnyen sebesen,
Holott válék egyesen:
Látám alá hajtá magát
Engedelmesen.

Mondék: honnét jutottál —
Hogy így megfáradoztál?
Talám éh vagy, préda után
Sebesen juttál?
Mondd, itt miért állottál?
Hogy tovább nem szállottál
Mondd okát: álmomban miért
Háborítottál?

Monda: egy holló kerget
Ki régulta fenyeget
Félek rajta, hogyha elér —
Megis sérteget;
Engem, szegény fejemet
Már régulta fenyeget:

Okát nékem nem is mondja
Miért űzöget?

Mondék: ne félj, veszteg légy,
Utadra is nyugtot végy!
Másszor is ha kivántatik
Velem illy jót tégy!
Imhol versecském, fogd, így,
Kit éntülem te elvégy,
Olvasgassad, utaidban
Valahova mégy!

Mellyen igen örül ő
Hozzám jó kedvet szinlő,
Verseimet olvasgatván
Rajta örülő:
Azonban szép áldással
És nagy fohászkodással
Egynehány szép csókadással
Tűlöm röpül ő.

* * *

A Mátray-codexnek itt, a codex közepe táján igen hibás kéziratából. T. K.

EGÉSZSÉGGEL ÉN SZERELMEM...

— A XVII-ik századból. —

Egészséggel én szerelmem, lelkem, virágom!
Kit régulta óhajtalak édes Zsuzsánkám.
Én kedves rubintom,
Változó klárisom,
Rózsaszinü — ékes szavu
Én édes sólymom!

Kezet fogván — térdet hajtván, jer menjünk tánczban,
Szerelmessen beszélgessünk nagy nyájasságban;
Sőt nagy vigasságban
És nagy bátorságban
Titkonvaló szerelmünket
Tartsuk magunkban!

Ez világban míg én élek csak tiéd leszek,
Más szeretőm tekivüled soha nem leszen.

Én nagy szerelmemben
Csaknem szakadt lelkem
Száz darabra érted szivem, —
Végyed kedvedben!

* * *

Mátray-codex.

JAJ KI KESERVESEN...

— A XVII-ik századból. —

Jaj, ki keservesen esik ez énnékem
Hogy gyönyörü szép szád nem beszélhet vélem,
Rózsaszinü szép orczádat elfordítád tűlem —
Kin megkeseredett én szomorú szivem.

Idegen énhozzám miért vagy édesem?
Noha bizony néked soha nem vétettem,
De másoknak boszujokra ne vess most meg engem,
Mert nincs semmi vétkem — jól tudod édesem!

Lám, hűséges voltam parancsolatidban,
Még csak egy órát is el nem hagytam abban;
Valamikor póstád érkezett házamban:
Sem nap, sem éj nem volt az elhalasztásban.

Liliom-lágyító gyenge kezeiddel
Szivemet újító ékes verseiddel
Jövel s vigasztald meg elbágyadt szivemet...
Mikor lágyítod meg hozzám te kedvedet?!

Boldog az az óra, mellyben te születtél,
Sokaknak javokra ez világra löttél, —
Némelyeknek pedig csak boszuságokra,
S nekem is szegénynek szörnyü halálomra.

Nem hiszem soha, még hogy az angyalok is
Szebben teremtettek légyenek azok is;
Nem győznek meg szépséggel még az Diánnák is,
Sem szép személyekben — sem szép termetekben.

Messze távozással idegen országra
Ritka vagy előttem mint hattyu-madárka;
Vajha kezemre szállanál szép karoly *) módjára,
Piros ajakidat vetnéd ajakimra **).

Soha nem lesz immár szivemnek nyugalma:
Valamíg az te szád számot nem csókolja,
Gyenge szép két karod vállamat nem nyomja —
Reád bizom aztán magamat nem másra.

---

*) Karvaly; a Bakonyságon ma is „karaj"-nak ejtik.

**) Vagy: „Gyenge ajakimat vetném ajakidra."

T. K.

Vagy hogy teljességgel akarod: ne éljek?
Vagy siralmas gyászszal ruhákat viseljek?
Mindennek szemek előtt, s előled elmenjek?...
Talám kedved telik másokban tenéked!?

Essék meg már szived ennyi panaszimra!
Mit haragszol szivem sokáig szolgádra?
Tudom, nem vagy ollyan mint fene bestia
Ki ömagát adja fiáért halálra.

Légyen azért bár ugy, az mint te akarod —
Miért hogy haragod most ellenem tartod;
Lássad mit cselekszel, temagad megbánod,
Rosszul cselekszel, — azt ha jól megvizsgálod.

Ha mind igy tész vélem: én valedicálok,
Az te küszöbödön soha bé nem hágok,
Teutánnad bizony többé én nem járok —
Mert látom, hogy néked heában órálok!

Hozzák az paripát, hadd induljak utra,
Elmegyek ez világ négy határaira,

Nem jövök tehozzád többé ennyi búra, —
Légy magadnak bátor *), érjen szived búra.

— Ez néhány verseket mikoron rendelém:
Párduczbőrös grófnak magamat itélém,
Seregben tündöklő paripámra ülvén
Igy szólván magamban, ez szókat illetém.

* * *

Mátray-codex.

*) Maradj magadnak bár, helyett régiesen.
T. K.

ÓH KEDVES FILEMILÉCSKE...

— A XVII-ik századból. —

Óh kedves filemilécske,
Zengedező raj, méhecske,
Szépecske, fejér menyecske:
Szánd szivem — szintén ideje.

Ajánlom szolgálatomat,
Mindenben barátságomat,
Ha vészed en jóvoltomat —
Néked adom én magamat!

Jőjj be, hadd lássam személyed
Tenéked ékes termeted,
Csókoljam gyenge szemedet —
Mert meghalok majd éretted.

Kit ha élek, megszolgálok
Míg ez életben maradok
Szivemben majd békapcsollak,
Szivem, meg is csókolgatlak,

Ujjodban kedves, győrőmet, *)
Tekintsed én személyemet
És ne felejts el engemet —
Szivedben ird bé nevemet.

Kertemben felnőtt szép rózsám,
Mastan felnőtt virágszálom,
Zöldelő szép majoránnám —
Kerítsen Isten kezemhez!

Az Isten áldjon meg rózsám,
Éltedben édes asszonykám,
Sok jókkal áldjon madarkám —
Ékesen szóló szajkócskám.

Birj már ugy mint sajátodat,
Egyetlenegy virágodat,
Felnevelkedett rózsádat
És megfogott madarkádat.

Szolgálatomat ajánlom,
Mert én szeretlek virágom;

*) Gyürümet. T. K.

Bár rövidüljön világom:
Csak lenne veled vigságom!

Az Isten azt adta volna —
Reád sem találtam volna
Meg se ismertelek volna:
Most szivemnek könnyebb volna!

* * *

Mátray-codex. E csinos dal utolsó versszaka ma is él a nép ajkán. Jellemző, hogy a rythmus iránti érzék már a codexnek két századdal ezelőtt élt irójában annyi volt, hogy e versszak második sorában a „sem"-et m-mel, mig a harmadik sorban m nélkül irta. — T. K.

TENGEREKEN USZKÁLÓ...

— A XVII-ik századból. —

Tengereken uszkáló gályák
Gályaságokkal kik az tengert szörnyen hasítják
Hasítással gályájokat előbb-taszítják,
Taszítva, csendes partjokat várják.

Ezenközben szörnyü nyavalya
Nyavalyáimnak mert soha nem lehet száma,
Számasodik búbánatja, közel halála,
Halálának végóráját várja.

Nem reménli menekedését,
Menekedésének mert nem láthatja jelét,
Jeleivel mint biztassa kétséges életét —
Életének mert jól látja végét.

Gyakran nékem is igy vagyon dolgom,
Dolgaimban ez világon úgy tusakodom,
Tusakodván ez világot gyakran megunom:
Unás halálnak jele — jól tudom.

Ez igy lévén, kinaim nevelkednek,
Nevelkedvén, tetemim is ugyan reszketnek,
Reszketéssel halálomra szörnyen készülnek,
Készülvén elhült bennem az lélek.

Reménségem fonnyasztó bánat,
Bánat-miatt bús szivem is ugyan elfáradt,
Fáradással siralmimon szintén elhervadt,
Hervat *) miatt már csak alig szólhat.

Életemnek öröme elmult,
Örömemnek szép csillaga homályba fordult,
Fordulással ez világtul vett szegény bucsut —
Bucsuzván, halálnak utjára indult.

Zokogással mégis barátját
Barátjának mert ugy szánja szomoruságát
Szomoruságával mert igy siratja magát
Hogy nem hallhatja . . . . . **)

Vég nélkül való keserves kin,
Kinok miatt tagaimban megszáradt az in,

*) Hervadat, hervadás.
**) Az eredetiben is hiányzik. T. K.

Kinaim megháborítják, elmém nincs helyin, —
Jajgatok szintén halálnak völgyin.

Igy mulik el minden vigasság,
Vigassággal mert mindenkor harczol ez világ,
Ez világban jól tudjuk azt, nincs állandóság —
Állandóság, sem maradandóság.

Légyen bátor kevéssé kedves,
Kedvezésével de bizony sok búkat szerez,
Szerzésével elhigyjed, az hogy halált is nemez —
Nemzésének hálójában evez.

Azért én is mégyek utamra
Utaimat mert senki el nem halaszthatja,
Halasztásával ki engem megmaraszthatna:
Nincsen ez világon soha olly kedves rózsa.

Gyenge nyelvem már számban nem peng,
Pengésével citherája ékessen nem zeng —
Zengésével megholt testem noha csak itt . . . . *)
Mennyekben lelkem veled együtt zeng.

---

*) Hasonlókép hiányzik; tán.: teng. T. K.

* * *

Mátray-codex. E versezet annyiban sajátságos, hogy az egyes sorok végszavai a következő sor elején, vagy ugyanazon, vagy más időalakban ismétlődnek, s egymásba láncszemekként kapcsolódnak. Gyűjteményemben ily eset már egyszer fordult elő. (II k. 63 l.) A 11-ik versszak igen homályos és érthetetlen. A versfőkben ez áll: „Tenger ez világ.“

T. K.

„A FÉRJFI ÉS AZ ASSZONY VERSENGENEK.“

— A XVII-ik század második feléből. —

Férfi: ‚Óh gonosz szerencse, hogy megjátszodtattál!
Friss állapotomtól rútul megfosztottál,
Midőn illy vén kofát a nyakamba csaptál —
Ifju örömömtől éppen elválasztál.

E miatt pénzemet mind eltékozlottam,
Drága ruháimat csapszékben béittam,
Azért feleséget vészek ugy gondoltam —
De szegény fejemet ezzel csak megcsaltam!

Jaj én szerencsétlen, be roszra találék!
Egy ágyuba-való durczos kofát vévék,
De ha asszonyvásár valaholott esnék:
E piszkos vén kofán mindjárt elébb adnék.

Nem tudom mit tégyek; jó lesz salétromnak,
Puskásoknak adnám, jó volna ágyunak,
A czigányoknak is jó volna surgyénak,
Egy pénzért eladnám — csak érte adnának!‘

Asszony: „Mit beszélsz rosz ember te most a pinczében?
Jobb volna, hogy rokkám most vennéd kezedben,
Avvagy a kontyomat tennéd a fejedben,
A nyerget hátadra vennéd fel mindenben.“

F. ‚Tolnát, Baronyát én ugy tetszik béjártam,
Horvát, rácz nyelveket Pécsen megtanultam,
Dunántul, Tiszántul gyakran megfordultam:
Illyen mord vén kofát soholsem találtam!‘

A. „Hazudsz beste-kura, eb-ellette fia!
. . . . . ette kura,
Hórihorgas padláb, pohánkán nőtt nyalka —
Lám, olly mosdott a szád mint a szarka farka!“

F. ‚Nem hiszem, született volna olly magyarfi:
Urfi, Márfi, Nyálfi — akarmelly kurafi,
Ugy nézzen szememben bár nékem a Györfi:
Nem parancsol nékem sem Csáki, sem Pálfi!‘

A. „Czoki! szedtevette, eb hátán ülj szikra!
Egy fáról esséi le, akadj a másikra!
Feketék tábora ragadjon Sarkadra —
Én meg nem siratlak, mondom bizonyomra.“

F. ‚Pokol fenekérül származott bestia
Megdühödt szeléndek, vérszopó Hárpia,
Óh te kegyetlen vad, átkozott fúria
Ki nem szánsz engemet igy megpiszkolnia.'

A. „Eddig csak hallgattam rosz ember beszédét·
Nem türhetem tovább fenyegetődését;
Még ma kezeimmel megtépem fejedet,
Mint disznópásztornak kimérem helyedet.

Hallgass most gazember, hiszem egy vadalmát
Minden mesterséged nem ér egy polturát;
Nem érdemled te meg a zab-kenyér héját —
Nem vehetem néki soha semmi hasznát.

Ha szántani küldöm: árnyékon bordódzik;
Kapálni ha mégyen: ott csak ásítozik,
Estve ha hazajön: csak részegeskedik,
Mintegy fűzfa-jankó mellettem úgy fekszik.

Elrugom magamtól, az ágy alá vetem,
Avvagy kotyló tyukok között megrekesztem,
Szélvész-hozta fiát majd megkissebbítem —
Süvegét fejérül még ma letétetem."

F. ‚Édes feleségem ne pirongass engem,
Csak emberek előtt add meg becsületem:
Ne mondják, hogy kontyért cseréltem süvegem —
Talám biróságom inkább elnyerhetem!'

A. „Kutya rosz embere, hogy mérsz te beszélni?
Nem tudod-é, hogy majd meg foglak nyergelni?
Kontyom süvegedért el fogom cserélni:
A mit én akarok, azt fogod mivelni."

F. ‚Egy asszony nem nyergel soha meg engemet,
Nem is adom kontyért könnyen süvegemet;
Hidd el, a pofádra vetem tenyeremet —
Azután nem tartasz kutyádnak engemet!'

A. „Óh te enczen-benczen beste-kurafia!
Te mernél megütni?... akarnám látnia!...
A kopasz üstököd kezemben maradna —
Majd meg is tanitlak eb harminczadjára!"

F. ‚Édes feleségem ne piszkolj igy engem;
Bár soha ne légyen semmi becsületem:
Ha többszer ellened vétek feleségem,
Soha ne szenvedd el csillagom, énnékem!

A fejedben tégyed bodros süvegemet,
A te főkötőddel kötözzed fejemet,
Nem bánom hátamra ha teszed nyergedet —
Csak mostan az egyszer ne gyalázz engemet!'

A. „Tedd le a süveget, nesze fogd a kontyom,
Azt sem érdemled meg a miképpen mondom
Hogy a kutya-fiktát uramnak nem hivom:
Mert a mult éjtszaka volt arról mély álmom.

Semmi haszon nincsen a sok hallgatásban;
Ha ki akar élni a szép szabadságban:
A rosz gazdán előbb-adjon*) hamarjában —
Nyergelje meg urát, úgy élhet bátrabban.

Az illyen katuskán csak előbb kell adni,
Pad alá s ágy alá csak bé kell bujtatni,
Hogy asszonyt megbecsül: meg kell fogadtatni —
Látjátok, hogy immár nem is mér szóllani!"

F. ‚Átkozom az órát hogy megházasodtam!
Átkozom az éjjelt hogy asszonynyal háltam!

*) Ma: odábbadjon, túladjon. T K..

Óh hogy én azelőtt régen meg nem holtam! . . .
Illyen tüzrevalót én eddig nem láttam.

Urát megnyergeli egy részeges asszony? . . . .
De majd megtanítom, minden rá vigyázzon!
Hiszem nagy gyalázat ez a férfiakon —
Feladok én e vén, megaggott fatuskón!

Farkas a bárányhúst miképpen szereti:
Úgy a rút vén kancza az ifjat kedvelli;
De ezt a vén kofát a lelkem gyülöli — —
Mindjárt a malomban viszem megőrölni!"

A. „Lám mennyi pogácsát tenéked sütöttem,
Sok veres pénzemet te reád költöttem,
Mennyi inget, gatyát én tenéked szűttem:
Ne őrölj meg azért édes uram engem!

Ne, fogd a süveged, add ide a kontyom —
Csakhogy meg ne őrölj kedves szép galambom;
Ha többször ellened vétek már csillagom:
Megőrölni mindjárt vígy édes alakom!"

F. De megőröllek én kur'asszony kofája —
Légy több asszonyoknak világos példája;
Minden a ki meglát, mondja meg a szája:
Hogy nyerged hátamat már többé nem nyomja!'

A. „Békéljél meg kérlek édes uram velem!
Ne vigy a malomban szivem uram engem!
Soha is gráczia ne légyen énnekem —
Ha hátadra tenni akarom a nyergem.

Már én mindenekben tenéked engedek,
Mint édes uramat ezután becsüllek,
Soha is terólad semmi szót nem tészek:
Csak szegény fejemnek grácziát nyerhessek!"

F. ‚Ne szólj többet, mert csak boszúmat neveled!...
A malomban mostan ha őrölnek? nézzed,
A malomkő súlyát lássad mint emeled —
Ma megpróbáltatom annak terhét veled!'

A. „Már tenéked többé soha nem instálok;
Az hajam megfogád: azért protestálok;
Eb ura légy többé, már tőled elválok —
Jerünk komámasszony, bosszút rajta állok!"

F. ‚Hidd el, még semmi ez, hátha majd elviszlek,
Malomban tégedet apróra őröllek;
Tudd meg, hogy tégedet a kő alá tészlek —
Soha feleségül magamhoz nem vészlek!'

A. „A kő alá tészesz? Látd-e görcsös botot?...
Ha kapom, megverem majdon az hátadat
Ha ugyan szánton szánt nem hagyom magamat —
A mig emelhetem én gyenge karomat."

F. ‚Kur'asszony kofája hogy mernél megütni,
Ennyi ember előtt reám botot vetni,
Illyen vén bocskornak hogy kell elszenvedni —
Hanem mintegy dögöt földre le kell verni.

Kedves jó uraim, kérlek halljátok meg
A tüskérevaló miként mocskolja meg
Minden dolgaimat; hadd magyarázzam meg
Sok csalárdságival urának hogy vett meg!

Mert nagy uri nemből való volt az atyám,
A mint beszéllenek: Oláh Geczi bátyám;
Sok csatán, sok harczon forgott öreg apám,
Sok küszöbön ki s bé lépett a nagyanyám.

Uri termetemet mutatja nagy fejem,
Sok régi füst fogta nagy nemeslevelem,
Pennára és kardra termett hosszú kezem,
Bagolymód vigyázó két fekete szemem.

Minap is Belgrádot a török megásta:
Azt a jó commendáns mihelyt meghallotta,
Úri termetemet magához hivatta —
A sok ellenséget kezem alá adta,

Jó vitézségemet én is megmutattam:
A sok ellenséget kötözve hajtottam,
Csakhamar testekről fejeket csapdoztam —
Imé e kofát is mint a földbe vágtam!'

A. „Tudom édes uram millyen vitéz voltál,
Minap is féltedben . . . . . .
Éjjel a mezőben egy baglyot hogy láttál:
Kecskemétről szinte Szegedig szaladtál."

F. ‚Ne szólj többet, mert majd találsz olly kedvem-
ben —
Részed lészen még ma a botnak végében:
Mit piszkolsz te engem nemes személyemben? . . .
Jobb tenéked velem lenned békességben!'

A. „Nohát édes uram békéljél meg velem,
Ne vígy a malomban megörölni engem;
Engedd meg mit eddig ellened vétettem,
Kedves társodnak tarts már ezután engem!“

F. ‚No, most megengedek, de többször ellenem
Ne véts, mert testedet malomban töretem!
A fejedben ne tedd soha is süvegem
Hanem mint uradnak add meg becsületem!‘

— Asszonyok ez illet titeket, tudjátok,
Uratoknak szavát hogy megfogadjátok,
Süveget a kontynál nagyobbnak tartsátok —
Mindenekben, a mint illik, uraljátok!

* * *

E költemény, melly egy mult századi, régi nyomtatványon saját gyüjteményemben létezik, úgy a nemz. múz. kézirattárában is párszor eléfordul: valószinüleg a XVII-ik század végéről való, mivel a benne szereplő férfi bátyja gyanánt emlegetett Oláh Geczi (l. a „vitézi énekek“ között) vagyis Oláh Gergely ezen időben élt, és a török ellen jó hadakozó vitéz szabadlegény vala. — A többször eléforduló kipontozott helyek közlését a közerkölcsiség érdeke tiltja.

T. K.

NEM SZÓLOK ÉN. . . .

(Cantio ludicra.)

— A XVII-ik századból. —

Nem szólok én senkiről
Csak az asszony-népekről,
Magok viselésekről,
Irok természetekről.

Legelső lészen Anna —
A nevét véle hozta
Ha kérnél benne: adna,
Bizonynyal meg sem csalna.

Esmered-é Fruzinát?
Megütette az inát
Ne fogjad az hónalját
Hanem inkább az máját.

Margit asszony — deres ló —
Ritkán válik abbul jó!
Csecse, fara domború,
Azt mondják, hogy rosz dolgú.

Második lészen Ilona,
Kinek szép fejér az ina;
Fogják csecsét, nem bánja —
Még a mást is megállja.

Harmadik lészen Dorkó
Urával szemben morgó,
A kocsmát is gyakorló,
Ifjakat nem utáló.

Kata urát gyülöli,
Tanácsát nem kedveli,
A kontyát félre teszi —
A farát nem kiméli.

A Deákné vásznánál
Zsófi is nem jobb másnál:
Ha néki szépen szólnál —
Ő véle megalkhatnál.

Szég szavu Erzsók asszony
Az ki a végét megnyom,
Ne félj hogy eltaszítson —
Hanem magához vonszon.

Nymphák között Borbála
Az tapogatást állja,
Az legényt hozzá várja —
Testét tűle nem szánja.

Serényen forgó Magdó
Csak legyen őt kivánó
Nem lesz tűle tagadó —
Mert ő igen mosolygó.

Kemény beszédő Zsuska
Urát titkon megcsalja,
Szépen szólást megvárja,
Szeretőjét táplálja.

Judka sarkon forgódó
Cseléddel átkozódó
Mindenért morgolyódó —
Szeretőjét csókolódó.

Sárának szép a szava:
Lator belül az gyomra,
Mert urát hamisséggal
Elhiteti, azt mondja.

Petrának hallám hirét:
Kivánja más személyét
Kiontani az vérét
Nem szánná — az deákért.

Rebekának az nyaka
Merő, az mint van tudva;
Velős konczot megvárja —
Mert igen éh az gyomra.

Az ifjakat gyakorta
Klára híjja hozzája:
Hogy néki akaratja
Meglenne kívánsága.

Mária alázatos,
Téteti, hogy aranyos:
De ő igen játékos —
Meghigyjed hogy kántoros!

Szépen lépő Piroska
Az tánczát megczifrázza,
Farát szépen mozgatja —
Magát ő kivántatja.

Ágota is azt mondja
Magát szivbül ajánlja,
Ha lészen benne módja:
Nem lesz tűle tagadva.

Dorottyát nem . . . . . .
Mert hortyogását hallják:
Félnek, hogy véle kapják —
Őt szegényt szüzen hagyják.

— Ezeket mikor irám
Éhezém, szomjúhozám,
Asszonyokat, hogy láttam
Vigan lakának nálam.

Az ki ezeket irá:
Barátit jól tartotta
Szépen felruháztatta —
Utra úgy bocsátotta.

* * *

A Mátray-codexből.

JAJ MELY SZERENCSÉTLEN . . .

Jaj mely szerencsétlen, időre jutottam,
E csalárd világgal mindaddig játszottam:
Édes nemzetemtől messzére jutottam,
Irígyek nyelvére bezzeg rá akadtam.

Születésem nékem erre a világra,
Szerencsétlen vala már minden órája
Melyen édes szülém e világra hoza, —
Irigyektől virradt szegény fejem baja.

Rútul meggyalázott a gonosz szerencse,
Földre letapodott az irígyek nyelve:
Kiért az Ur Isten őket szégyenítse,
Úgy mint Antiókust e világ nevesse.

Kinek tégyek panaszt, Istenem, nem tudom!
Az irígyek között látom, nincs gyámolom;
Mindeniknek szája reám tátva vagyon,
Közöttük nyugtomat nem lelhetem sohun.

Óh én szerencsétlen, keseredett árva
Kit irígy mint darázs rútul megmardosa,
Érettem a Krisztus sokat türt s fárada —
Irígyektől megment szent vére hullása.

Nem volna szivemnek keserves fájdalma:
Nálamnál jobb volna fejem gyalázója,
Szép hirem s nevemnek eltakarítója —
Édes nemzetemnek gyászban borítója.

Nem vétek senkinek: mégis bűnös vagyok,
Az irígyek között látom csak csúf vagyok,
Valamerre mégyek, kelek, vagy fáradok:
Mindenütt fejemre gyalázatot hallok.

Engedd meg Istenem ily álnok hamisnak
Oly végek ne légyen mint Antiókusnak;
Vagy pokol fenekén kinlódó Dromónak
Ki soha nem látja fényét a szép napnak.

De mind elszenvedem az én Krisztusomért —
Ki keresztfán ontott érettem piros vért;
Tőle várok én is jutalmat és nagy bért,
Hiszem Krisztusomat: jutalmat ád ezért.

Jól tudom Krisztusom, hogy értünk megholtál,
A magas keresztfán értünk vért ontottál,
Ellenségidnek is te megbocsátottál,
Szeretetet ezzel mihozzánk mutattál.

Én is bocsánatot mindenektől kérek,
Bocsásson meg nékünk te szent Istenséged!
Ne légyen hijában sok kinszenvedésed,
Érettünk kiontott drága piros véred.

Látod én Krisztusom, hogy megszomorodtam,
Az irígyek között mint megnyomorodtam;
Ha szent Istenséged nem könyörül rajtam:
Szegény árva fejem meghal nagy bánatban.

Hozd fel reám kérlek azt a drága időt
Kiben vigasztalj meg az irígyek előtt;
Hogy ne vegyen rajtam minden irígy erőt, —
Hirem s nevem légyen gyöngy mindenek előtt!

* * *

Nemz. mus. kézir. hung. oct. 74. XLIX. Es ihlett ének igen régi, valószinüleg még a XVII-dik századból való. T. K.

SÖTÉTSÉG FOGÁ....

— A XVII-ik századból. —

Sötétség fogá napom világát
Homály borítá fényes csillagát,
Szerencse rántja ő adományát —
Még ő megbíti szivem fájdalmát.

Az erős gályák mikint haboktul
Széjjelhányatnak sebes szélvésztül:
Igy elmém busul nyughatatlanul,
Fárad, gyötrődik illy szertelenül.

Ennyi sok kinom szivem ha látnád:
Sok gyötrődésim tudom megszánnád,
Előbbi kedvedet hozzám mutatnád,
Árva szivemet megvigasztalnád.

Reméntelen lesz higyjed, életem
Tenálad nélkül édes szerelmem,
Én hűségemért ha elhagysz engem —
Jaj, az koporsó lészen én helyem!

De kérlek lelkem, tekints szolgádra,
Ne siess kérlek nagy halálomra,
Forduljon kedved én siralmimra,
Éretted sok könyhullatásimra.

Néked szolgáltam, tudod édesem,
Te is ajánlád magad akképpen:
Megmaradsz hozzám végig hűségben —
Mire hát gyötresz illy keservesen?!

Ezüst, arany, gyöngy — minden marhánál*)
Kedvesb vagy lelkem nálam azoknál,
Nem kivánok már többet náladnál
Valamig lelkem testemtül megvál.

Szomoru szívvel földnek gyomrában
Jaj mint bészállok az koporsóban,
Nem lészen tovább éltem valóban:
Ha szerelmednek gyötresz lángjában.

Óh kedveskedő szép mulatások,
Gyönyörüséges folyó szép csókok,

*) Jószág, portéka, mív, érték; régies. T. K.

Gyengéden való ölelgetések:
Nem hittem búra hogy juttassatok!

Reád szemeim vérrel fordulnak
Minden vérerek bennem pozsognak*)
Hol piros, fehér . . . gyakran változik,
Szerelmed miatt mert nem nyughatik.

Örvendeztető kedves virágom:
Én kinlódásomban légy orvosom!
Lám neked adtam én ábrázatom,
Hittel fogadom — meg sem másolom.

Tölts(d) be édesem ajánlásidat,
Ne tarts(d) kötözve gyenge rabodat;
Mit vétett szegény, hogy haragodat
Rajta igy tartod, állod boszudat?!

Valjon mit használsz friss termeteddel:
Hogyha nem közlöd te szeretőddel?!
Viszont elmúlik higyjed ezennel —
Ha nem vigadsz is szép szeretőddel!

*) Pezsegnek, buzognak. T. K.

— Illy sirást tőn egy ifju magában,
Halálát várja végórájában;
Csak szerelmének volna ölében:
Bátor kimulnék lelke az helyben!

* * *

Mátray-codex.

ÁM UGY LÉGYEN....

— A XVII. századból. —

Ám ugy légyen mint akarod!
Te magad kevélyen tartod,
Szivem kinját te nem szánod —
Valjon meddig lészek rabod?

Elmaradtam barátimtul,
Minden jóakaróimtul,
Szerelmes szép beszédektül,
Távol estem mindezektül.

Szép dolog volt az szabadság, —
Higyjed bizony nagy uraság,
Kit nem kötelez az rabság
Ott uralkodik vigasság.

Még anya szebbet náladnál
Nem szült kedvemre magadnál,
Bár csak nékem jó szót adnál —
Megkeresnélek házadnál.

Meggyőzött engem szerelmed
Rabjává tött te szépséged,
Sőt valamig tartja kedved:
Békódat rajtam röngöthetd.

Mondd meg szóval, vagy izend meg,
Ne forrjon benned az méreg,
Szép szerelmeddel enyhíts meg —
Rajtam békódat tágíts(d) meg!

Mosolygó szép ajakidat
Rózsa szinű szép orczádat
Fordíts(d) hozzám, hadd csókoljam
Gyenge piros két orczádat.

Mint az héja az csirkéket
Körme közé szedi őket,
Ugy tépi gyenge testeket
És szaggatja ő szíveket:

Így szép szerelmed énnékem
Körme közé veszi testem,
Ugy tépi szaggatja szivem —
Azt mondja, hogy nem szán engem.

Nincs ég alatt nagyobb jószág:
Mint az igaz állandóság
És tökélletes igazság —
Ott uralkodik vigasság.

Mennyi csillag az kék égen,
Mennyi fövény az tengerben,
Mennyi hajszál az fejeden:
Annyi jókkal áldjon Isten!

— Ezeket nem igen régen
Szeretőm miatt versekben
Kölletek irnom ez holdban*)
Elgondolván szerelmemben.

* * *

Ezen becses költeményt, melynek utolsóelőtti versszaka különösen szép, a Mátray-codex őrizé meg a feledéstől. T. K.

---

*) Hónapban, hóban. T. K.

HOVÁ KÉSZÜLSZ....

— A XVII-ik századból. —

Hová készülsz szivem tűlem elbujdosni?
Az idegen földen ki fog téged szánni?
Hogyha megbetegszel: ki fog hozzád látni?

Most utramentedben méltó megkövetnem
Egy ideig való bucsomat is vennem, —
Miglen engem meglátsz: bús szivet viselnem.

Mi lehet szebb dolog világi életben:
Mint két szép, egymáshoz igaz szeretetben —
Hogyha találtatnak egyenlő mértékben.*)

Csorgodozó vizben járó kis halacska
Halász álnokságát ki meg sem gondolja:
Az mérget méz gyalánt**) elnyeli gyakorta.

---

*) Értsd: szerelmeik.
**) Gyanánt. T. K.

Az szabad madárnak mindaddig sipolnak,
Álnok madarászok hamis nyelvvel szólnak —
Hogyha megfoghatják: rekesztik fogolynak.

Kijárni sem szabad, kalitkában tartják,
Sugár szép szárnyait tőbül kiszaggatják,
Kicsin szabadsága, — szoros helyen tartják.

Megfogott madárhoz életem hasonló;
Napnak fényét látom, homályban boruló:
Szép gyönyörüségem naponkint elmuló.

Mint megfáradott méh, ki mezőben leszáll
Kedve szerént való virágra ha talál:
Mézet szedvén, gyakran követi az halál.

Sokszor mézes buzát hintnek az galambnak
S az alá lépvesszőt csalárdsággal raknak —
Végre mellyeszteni vizet is forralják.

Sorsa s állapotja igy van már fejemnek
Az ki szerelmében esém egy kegyesnek —
Soha nem lesz vége érte gyötrölmimnek.

Sirván én szivemnek nevekedik gyásza
Mert nem vigasztalja Vénus szép leánya;
Elhagyatott, nincsen ki megvigasztalja.

Óh én szerencsétlen, elhagyatott, árva!
Az ki szeretőmet nem láttam régulta —
Kiért magam adom az szörnyű halálra.

* * *

Mátray-codex.

SIRALMAS VOLT NEKEM . . .

— A XVII-ik századból. —

Siralmas volt nekem
Világra születnem,
Hogy ezeket kell szenvednem
Melyeket nem reméllettem.

Tigristéjjel talám
Tartott volt föl anyám,
Jaj ki volt az én mostohám:
Bánatját ruházta reám!

Élek-é? nem tudom —
Ha késik halálom;
Óránként nőttön nő kinom,
Jaj hová legyek, nem tudom!

Pusztaságban került
Lölköm búban merült,
Jó reménységemtül meghült . . .
Óh anyám engem mire szült!

Halállal bajt vivnom,
Világbul kimulnom
Jobb volna, hogysem kinlódnom,
Szokatlan dolgot tanúlnom!

Actéon mint jára
Ebeit magára
Nevelte volt halálára:
Lőn ő neki nagy gondjára.

Nékem is irígyim
Titkos ellenségim
Mérget adának barátim,
Kétszinű jóakaróim.

Ugyanis az jóért
Éltemben sok bú ért;
Holtomig szivemben jászért:*)
Rosz világ reám mérget mért.

Siratom magamat
Elmúlt napjaimat,

*) Gyászért. T. K.

Bizván Istenre gondomat —
Eligazítja bajomat.

De csak a keserves
Lelkemnek gyötrelmes,
Hogy bujdosom mint Ulisses
Ki sokat járt, és lett hires.

Óh napok napjai,
Tengernek habjai,
Életemnek végórái,
Keserű szivemnek jaji.

Bánatim újulnak,
Siralmim nem mulnak,
Orczámrul könnyeim folynak —
Engem az fák is siratnak.

Álljon Isten bosszút
Azon ki nagy sok bút
Énnékem szerzett háborút . . .
Ő igye*) is még erre jut!

*) Ügye. T. K.

Jaj hát hogy születtem!
Jaj lészen életem,
Az kinek én nem vétettem:
Jaj attul mit érdemlettem!

Igy siratá magát
Elhagyván világát
Ki naponként mondja jaját,
Húron pöngeti nótáját.

* * *

E szép költemény megvan Szenczeynél és a nems. múz. kézir. hung. oct. 74. I. és III. A kettőt összeegyeztetém. Horváth Ádám kézirati népdalgyűjteményében is (akadémiai kézirattár) fenn van belőle hangjegyelt nótájával együtt e töredék, bizonyítván, hogy még Horváth Ádám idejében is élt a nép ajkain:

„Siralmas volt nekem
Világra születnem,
Hogy ezeket kell szenvednem
Mellyeket nem reménylettem.

Tigristejjel talám
Tartott fel én anyám,
Jaj ki volt az én mostohám
Bánatját ruházta reám!

Sirjak-e? nem tudom
Ha késik halálom;
Óránként nőttön nő kinom
Jaj hová legyek, nem tudom.

Igy kesergi magát
Egy ifju, világát
Elhagyván édes hazáját
Ekképpen siratja magát.

Siratom magamat,
Elmult napjaimat,
Bizom Istenre gondomat —
Eligazítja bajomat!"

* * *

Érdekesnek tartám ezt is ide igtatni. T. K.

BÚBAN ÉN ÉLETEM . .

— A XVII-ik századból. —

Búban én életem, siralomban habzik,
Örömöm pálmája immár nem virágzik,
Sokan én keserves életemet nézik —
De ettől azoknak irigységek hízik.

Induljatok tehát keserves panaszim,
Áradjatok bőven én könyhullatásim;
Most zengedezzetek kemény jajgatásim,
Fájdalommal méltó sok fohászkodásim.

Boldogtalan óra melyben e világra
Születtettem ilyen nagy keserves búra;
Nem fordul én sorsom a mint látom jóra —
Sietnek irígyim mindenkor káromra.

A midőn rózsára fordítom szememet:
Gondolkodásimban nem érzem szívemet;
Veszesztem kedvemet, fogyasztom színemet
Ebben mint tűkörben látom életemet.

Mert valamint rózsa nincsen tövis nélkül:
Úgy az én szivem is nincsen bánat nélkül;
Sok siralmim miatt piros orczám kékül, —
Csak egyedül várok végórát Istentül.

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. III.

IFJUSÁG VIRÁGÁT....

Ifjuság virágát
Legény szabadságát
Bánom hogy elhagytam
Szabad életemet,
Elhagytam víg kedvemet —
Hogy megházasodtam.
Jaj, fáj! mondhatom
Mivel nem tagadhatom,
Hogy éltem siralom.

A míg legény voltam
Becsületet ott kaptam
Hol nem reménylettem,
Főuri dámákkal
Kegyes kisasszonyokkal
Szerelmet cseréltem;
Jaj, fáj! mondhatom
Mivel nem tagadhatom,
Hogy éltem siralom.

Szabadon repültem,
Fájdalmat nem érzettem
Elbágyadt testemben,
Ámbátor kerültem:
De mégis beléestem
Illyen mély veremben.
Jaj, fáj! mondhatom
Mivel nem tagadhatom,
Hogy éltem siralom.

Kedves társaimat
Jószivű barátimat
Érte megvetettem,
Néki úgy kedveztem,
Kedvére cselekedtem —
Ámbár nem szerettem.
Jaj, fáj! mondhatom
Mivel nem tagadhatom,
Hogy éltem siralom.

Szomszédasszonyait
Czimborás pajtásit
Ellenem úgy bujtja

Hogy lankadt testemből
Pihegő mellemből
Lelkemet kifojtsa...
Jaj, fáj! mondhatom
Mivel nem tagadhatom,
Hogy éltem siralom.

Hogyha megbetegszem
S nyavalyám szenvedem:
Semmit sem sajnálja;
Drágán vett kertemet
Sokban került rétemet
Mások kaszálgatják.
Jaj, fáj! mondhatom
Mivel nem tagadhatom
Hogy éltem siralom.

Nagy búmban mit tégyek?
Jaj nekem, hova légyek?
Mert van ily vendégem
Basiliskus sárkány,
Mint fakoptó harkány
Ollyan feleségem.

Sirban estem,
Elevenen temettem
Koporsóban éltem.

Feleségesülni
Ki akarsz házasodni —
Vigyázz, meg ne bánjad;
Hidd el, hogy én velem
Éjjel nappal szüntelen
Csak azt hangicsálod:
Sirban estem,
Elevenen temettetem,
Koporsóban éltem.

* * *

Egy 1780-ban nyomatott ponyvairodalmi füzetkéből. Alakjából s ódon szinezetéből itélve a XVII-ik század végéig felvág. (Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. I.)

ÁROKSZÁLLÁSÁNÁL....

(Czigányokról.)

Árokszállásánál volt a veszedelem —
Ennek oka vala kopasz fejedelem
Hajtott, hajtott, majd ráhajtott
Mint oroszlán úgy ordított:
Nem volt engedelem;
Faraónak minden népe
Mind a kanja, mind nősténye —
Mind szaladának.
Futva rugaszkodik ama kormos fajta,
Utánok egy szürkét f . . gatott a vajda:
Hord el fiam, hord a riszát!
Ugord által Dunát, Tiszát!
Rúgd a farmatringot,
A veres nadrág fenekét,
Meg ne fojtsd a f..got,
A jó rozmaringot.

* * *

E dal, mely a mult századi szétszórt ponyvairodalmi nyomtatványokban gyakran előfordul: a Jász-

ságban és Nagy-Kunságban ma is él nótájával egyben. Miféle czigányriasztásról szól? nem tudhatni. Pálóczi Horváth Ádám kézirati népdalgyűjteményében is fenn van belőle hangjegyezett dallamával együtt ennyi:

„Árokszállásánál volt egy veszedelem
Melynek oka vala kopasz fejedelem;
Hajtott, hajtott, haj, ráhajtott,
Mint a sárkány ugy ordított —
Nem volt engedelem!“

T. K.

MELY KESERVES....

Mely keserves dolog azzal élni
Szives óhajtással fohászkodni —
Kinek szive titkát nem tudhatni,
És meghódulását sem várhatni.

Mint gerliczemadár az erdőben,
Mint bús nyögő galamb az mezőben:
Úgy vagyok e nyomorúlt életben —
Óh egek szánjatok meg ügyemben!

Boldogtalan sors az is legénynek,
Gonosz állapotja van az ilynek,
Szive sír, szine fogy, fohászkodik,
Mind éjjel, mind nappal csak bánkódik.

De megbányja még az is valóba:
Hogy az én szivemhez ily mostoha;
Hét tél, hét nyár után eszére jön —
Mikor az ő esze éppen megjön.

* * *

Lásd e régi dalt saját gyüjteményemben, egy csonka ódon nyomtatvány-levélen. T. K.

HOMÁLYBAN BORULTAK....

Homályban borúltak víg napjaim,
Nincsen ki enyhítse fájdalmim,
Véletlen elhagytak jó barátim,
Egészlen lefolytak víg óráim;
Melyekért is életemet megutálom —
Szomorú voltomat hogyha elgondolom.

Öltözik előre végső gyászban
Ki oly kint, melyet én, von magában;
Áradjon, merüljön mély bánatban
Ne várjon vigasztalást magában:
Mert a bús sziv igen ritkán enyhíttetik —
Sőtinkább nagy fájdalmakkal terheltetik.

E világ nem egyéb csalárdságnál,
Hivságot mutató nyájasságnál,
Hidd el, hogy próbáltam jobban másnál:
Hogy világ változóbb a tavasznál.
Jobb azért nékem mindenektől megválnom —
Csendesen életem napjait számlálnom.

Óh nagy bánatoknak mély tengere —
Miért hozál ily bút fejemre?!
Nem voltam érdemes mindezekre,
Hogy ily nagy veszélyt hoznál fejemre.
Ezt nem másnak csak magamnak köszönhetem,
Ifju lévén világomat nem élhetem!

* * *

E költemény ugy látszik igen régi, tán még a XVII-ik századból, vagy a mult század első negyedéből való. Létezik saját gyüjteményemben, egy régi nyomtatvány töredékén. T. K.

SIRALMAS HATTYU....

— Simon-Tornya, 1700. —

Siralmas hattyu Neander partján
Egyedül szegény jajgat, sétálván,
Vagy észak felé szemét fordítván —
Honnét bús szíve örömöt várván.

Titius kinját irják poéták:
Pokolban szivét két sasok rágják
Mindd éjjel-nappal tépik, szaggatják —
Ha elfogy: ismét megnő, azt mondják.

Jaj, nem csudálom: hasonló sorsom,
Titius kinját fejemen látom;
Noha megszünik néha én kinom —
Megújul ismét fekete gyászom.

Mert az én szivem az én rózsámtul,
Mind éjjel-nappal kinzatik attul,
Ki megmenthetne engem sok bútul:
Mast az én szivem kinzatik attul.

Fejér tollaim megfeketülnek,
Szemeim sirástul meg nem szünhetnek,
De sőt mindaddig vérben förtőznek:
Valamig tűled szót nem vehetnek.

Zokogásommal szemem áztatom:
Mert szeretőmnek szavát nem hallom;
Kin az szüzek is bánkódnak, látom —
Mely miatt lészen szörnyü halálom.

Adjon az Isten sok jót azoknak
Kik nyavályamat szánják mint rabnak;
Essék meg szive szép asszonykámnak —
Szánjon meg engem, tartson magának.

Mint kisded gyermek anyja tejétül
Nehezen válik ő dajkájától,
Vagy penig atya ő magzatjától,
Oly nehéz válnom szép szeretőmtül.

Simon-Tornyában egy bús léleknek
Irám ezeket; mert szerelmesnek
Vallja ő magát mert nem szünhetnek
Szemei sirástul, csak könyveznek.

Az ezer és hétszáz esztendőben
Egy ifju igyen síra szivében;
Magát bánatnak adta lölkében —
Néki örömöt adjon még Isten!

* * *

(Szencsey György dalkönyvéből.)

EREDJ, MENJ EL TŰLEM ....

— 1702. —

Eredj, menj el tűlem kegyetlen Cupidó!
Ne környékezz engem szivek szomoritó,
Ki sok szép ifjaknak voltál csak bút hozó —
Az én szivemben is tudom lennél forró.

Nem iszom, elhigyjed, zavaros söprődet,
Kivetem fejembül aranyos fékedet,
Mert végre megitatnád velem mérgedet —
Megölnél miként sok szegény legényeket.

Szomorú mast nékem Vénusnak szerelme,
Keserűre fordult szivemnek öröme,
Noha ő szándékát nem vihette végre —
Mégis nagy-sokaknak rám szól hamis nyelve.

Zászlód alá az kik iratták magokat:
Sok keserüséggel illetted azokat,
Mert reájok mérted te büdös borodat
Melylyel részegitvén elvesztéd azokat.

Eleitül fogva voltál csak vérszopó,
Te édes beszéded csak merő skorpió,
Nem csalhat meg, higyjed óh te hamis biró,
Nem hordozsz pórázon hitetlen poroszló!

Nem hágy el az Isten, elhiszem, engemet,
Az irígyek ellen fölfogja igyemet,
Verd meg Uram, kérlek én ellenségimet
Az kik rágalmaznak ok nélkül engemet.

Csak tehozzád Uram, bizodalmam vagyon —
Szent, erős jobb karod engem oltalmazzon,
Ördög s világ ellen engem úgy megtartson:
Se testi, se lölki irígyem ne ártson.

Sok gondolkozásban annyira jutottam:
Sok búbánat miatt ugyan elfáradtam;
Ejjeli álmomban azon gondolkoztam:
Mellyik ország lészen énnekem eltartóm?

Ételem, italom merő méreg nékem,
Könnyes szemmel eszem gyakorta ebédem;
Keserü kenyerem, az az én életem —
Édest keserüvel köll elegyíttenem.

Idegen országra el köll már bujdosnom:
Mert ez helyben tovább nincs megmaradásom —
Az holott adatik az én nyugovásom —
Az irígyek miatt ne légyen ártásom.

Gondviselő atyám lesz nékem az Isten,
Az hol járok-kelek uton és utfélen
Megőriz engemet minden veszély ellen,
Megnyugosztja lölköm tudom jövendőben!

Járok jászruhában már az bujdosásban,
Holott keserűség mint ellenség ollyan,
Soha nem lész részem talám vigasságban
Az irígyek miatt való busultomban.

Örömömnek napja immár szomorúság,
Vigasság elmulván reám száll sok aggság,
Idegen országon éhség és szomjuság,
Elindulok — arra viszen az boszuság.

Röjtökben lappangok mint az bagolymadár:
Mert lölkömet furdalja bánat mint az ár;
Talám még befogad az idegen határ,
Megnyugszom valahol — mint Halcion-madár.

Gyámoltalan fejem immár indulj utra,
Soha ne térj többé vissza ez bánatra;
Én mennyei Atyám viselj gondot arra:
Irígyim jussanak ennél nagyobb búra!

Illyen mind ez világ fia átaljában,
Az ki torkig merül az nagy álnokságban,
Másra keni vétkét, gyors az vádolásban:
Csak lehessen mentség az maga dolgában!

Isten, viselj gondot minden szegényekre —
Énnékem is vigyázz az én életemre!
Gyakran fohászkodom s tekéntek az égre,
Onnand följül várok áldást mindenemre.

Régtül fogva Uram, én már csak busulok,
Múta*) irígyektül háboruban vagyok,
Mert ha egy kevéssé csöndességben vagyok:
Megint föltámadnak ellenem az habok.

Tarts(d) meg én lölkömet, testemet épségben:
Hogy sok inségemben ne essem kétségben;

---

*) Mióta. T. K.

Bizhassam egyedül te Szent Fölségedben,
Ne bizzam ez földi emberi erőkben.

Azt engedje nékem az áldott Ur Christus,
Az mi bűneinkért szenvedett szép Jézus.
Kérlek óh én lölköm az gonoszságtul fuss —
Hogy halálad után kárhozatra ne juss!

Megcsöndesedett már szivem háborúja:
Mert hiszem az Istent, az partra kihozza,
Szivemet bánattul hogy megszabadítja,
Szegény fejemet is végre megnyugosztja.

— Egy ifju szerezvén ez verseket öszve:
Az kinek Istenben vala reménsége,
Mert reá szól vala sok hamissak nyelve,
De Isten megmenti: jóra fordul igye!

Nevemet fölirám ez versek fejében,
Megtalálod, csak jól megnézzed rendében,
Az egy ezer hétszáz és két esztendőben
Nagy-Karácsony után harmadik innepben.

* * *

Szencsey György dalkönyvéből. A versfejekben ez áll: „Én Szencsei György irtam"; tehát maga

a codex egybeirója szerzette; szép tanuságot tesz e költemény Szencsey szép lelkéről s jótékonyan ható Istenben való bizodalmáról; feltünő azonban benne a sok reminiscentia a codex több költeményéből, különösen a „Vigságnak töretik...“ (Lásd „Kuruczvilág“ czimü dalgyüjteményemet) és „Nem régenten vala...“ (Lásd a jelen kötetben 63. l.) kezdetüekből; a 16-ik stropha épen szóról szóra van átvéve ez utóbbiból. Látszik, hogy Szencsey ama verseket igen szorgalmasan áttanulmányozá, vagy egy némelyjét talán szintén ő irta, s csak maga magát ismételi.

T. K.

AZ ALFÖLDI CSIKÓS.

Rákosnál a pesti vásárrul
Egy Tiszántul való csikós bundástul —
Tiszántul, bundástul, vásárrul.

Egy pár itcze jó borra béfordul,
S ott mulat egy dunaföldi magyar ur —
Tiszántul, béfordul, bundástul.

Kérdi ez a csikóstul tréfábul:
Tudnak-e a Tiszántul magyarul?
Tiszántul, magyarul? tréfábul.

A csikós azt feleli a bundábul:
Ezt talán az ur kérdi nyájasságbul?
Tiszántul, bundábul, nyájasságbul.

És ha az ur ezt kérdezi tréfábul:
Megmondom én mit itéljek, hallj' az ur!
Tiszántul, tréfábul, hallja az ur!

Némelyek azt mondják, hogy Tiszántul
A ki nem tud magyarul, megtanul; —
Tiszántul: magyarul megtanul.

Mások pedig mondják, hogy Dunántul
A ki nem tud magyarul: nem tanul; —
Dunántul: magyarul nem tanul.

Dunántul a magyar iszik klázlibul,
Megeszi a roszprádlit czintálbul,
Dunántul: klázlibul, czintálbul.

Tiszántul a magyar iszik kancsóbul,
Eszik fa-, cseréptálbul, vagy bográcsbul;
Tiszántul: kancsóbul, bográcsbul.

Láttam én egy koldúst Dunántul:
Kenyeret sem tudott kérni magyarul,
Dunántul: magyarul — mely roszul!

Koldúlt ellenben egy kopasz Tiszántul:*)
Tököli sem tudott jobban magyarul;
Tiszántul: magyarul hatalmasul!

---

*) Vagy másutt:
„Koldulgat egy kopasz ember Tiszántul.“
T. K.

A dorogi csaplárosné Dunántul
Mikor beszél magyarul: majd megful;
Dunántul: magyarul majd megful.

Hajdu-Dorog városában Tiszántul:
Prédikál az orosz pap is magyarul;
Tiszántul: magyarul, nem oroszul.

Tiszántul szép nemzetünknek szájából
Gyenge kegyes hangzásában a szó hull, —
Tiszántul, szájából, a szó hull.

Oda fel pedig többnyire, Dunántul:
Nyelvünkön sokaknak foga megritkul;
Dunántul magyar szón megritkul.

Többet mondanék az urnak tréfából:
De sietek hazafelé Tiszántul;
Tréfából igy tanul, — megindul.

Bocsánat pedig uram a tréfárul:
Éljen a sok dunaföldi magyar ur!
Tiszántul, Dunántul —
Éljen a sok drágavérü magyar ur! . . .
Jó egészséget mostan az uraknak!

* * *

E sajátságos, gyönyörü dal egyes töredékeit Erdélyi is közlé, de ily teljesen nem jelent még meg sehol sem. Én mind az akadémia, mind a muzeum irattárában több régi iratban föllelém, (péld. nemz. muz. kézir. hung. quart. 178. I.) s egybevetettem. Ezen nevezetes sora:

„Tököli sem tudott jobban magyarul"

igen jellemző mind Tököli egykori népszerüségére (ő állítatván fel a magyarság non plus ultrajául) mind a különben is régi alkatu és szólamu vers keletkezési idejére nézve, mely ehhez képest mindjárt a Tököli kibujdosása utánra: azaz az 1694—1703 közti évekre tehető, mert ha későbbi volna, bizonyosan igy állana e sor:

„Rákóczi sem tudott jobban magyarul"

ismeretes ugyanis, hogy Rákóczi csillaga Tököliét már ekkor (1703 után) túlragyogta fényével. T. K.

MEGÉGETT RÁCZORSZÁG ....

Megégett Ráczország, megmaradt három ház,
Egyik a császáré, — másik a királyé,
Harmadik pediglen kedves szeretőmé.

Most jöttem Budárul — nem tudok magyarul:
Csillagom Katiczám taníts meg magyarul!
Csillagom Katiczám taníts meg magyarul.

Bánatos szivemre nagy fájdalom szállott:
Mert az én édesem tőlem eltávozott,
Mert az én édesem tőlem eltávozott.

Szerencse balkézzel poharát nyújtotta,
Szomorító borát vélem megitatta —
Keserves szivemet búval újította.

Igyefogyott fejem vigasztalást nem vár,
Nem újul énnekem több tavasz és több nyár,
Keseredett szivem mindholtig búban jár.

A mitől leginkább éltemben rettegtem:
Szintén azon tőrben véletlenül estem,
Szintén azon tőrben véletlenül estem.

Homályba víg napom véletlen borúla,
Kedvem hajnalára rút felhő tódula —
Istenem teremtőm: ne hagyj igy vesződnöm!

* * *

Igen régi; legalább is a mult század elejéről valónak látszik; megvan saját gyűjteményemben mult századi avult nyomtatványon, de megvan — s ha jól emlékszem többszörösen — a nemzeti muzeum kéziratárában is. (hung. oct. 74.) T. K.

FELNYITOM MÁR BÚS SZIVEMNEK....

— A XVIII-dik századból. —

Felnyitom már bús szivemnek régen bézárt ajtaját,
Ezer tenger habjaiból partra hoznám hajóját:
De ha szél kapja vitorlámat
Azonnal rontja szándékomat —
Távoztatja partomat.

Oh melly sokszor környülnézek: honnét jő segítségem?
Egymást érik óhajtásim: honnan jő könnyebbségem?!
Sok társ volt a szép vigasságban —
De kevés a szomorúságban
Ki barátját segélje.

Látom immár: sokkal könnyebb a tengert elkerülni
Hogysem kisded hajócskámmal abban el nem merülni,
Vak voltam, hogy az parton állván
A dolgot jól meg nem vizsgálván
Vesztemre elindultam!

Mi haszna már evedzőmmel habok ellen csapkodni?
Késő záporesső után palástomhoz kapkodni!...
Jaj, ha én aztat tudtam volna
Hogy illyen a világnak sorsa:
Lettem volna szerencsés!

* * *

Saját gyűjteményem régi kéziratáról. Megvan egyébiránt az akadémia kézirattárában „A kesergő", és Horváth Ádám kézirati gyűjteményében „Tengeri veszedelem" czím alatt, ez utóbbinál sokkal hosszabban, és dallammal. T. K.

SIRALOM A SZABADSÁGNAK ELVESZTÉSÉÉRT.

— A XVIII. század első feléből. —

Még nőtelenségben folytattam éltemet:
Szabadságnak szele jól táplált engemet,
Kócsagtoll strázsálta nyusztos süvegemet —
Mindaddig búbánat nem érte fejemet.

Mindenféle úri czifra fegyverekkel,
Farkas-, medve-, párducz-prémes köntösökkel
Teli volt fogasom füredi nyergekkel —
Több s több illyen csöngő-pengő eszközökkel.

Bővelkedett házam gyakran muzsikával:
Szép egypár hegedű furcsa vonójával,
Szegeimen függött flóta forulyával —
Ugyan újult szobám ezeknek hangjával.

A jó paripákból soha ki nem fogytam:
Ezt lépésre, amazt futásra tartottam;
Emezt nyergeltettem ha paradéroztam, —
A mint szükségem volt rendre választottam.

Fekete paripám volt Spanyolországból,
Szürke jött Erdélyből, pej pedig Moldvából,
Aranyszőrűt s fakót vettem egy basától —
Többi volt a magyar lovaknak javából.

Szerszámom ezüsttel s aranynyal kivarrva,
Vagy ötvösmunkával boglároson rakva,
Sok-szin zsinórokkal voltak kitarkázva,
Vagy bagariával tisztán kiczifrázva.

Ezer czifragombos szolgáim valának
Kik éjjel és nappal hiven strázsálának,
Pillantásomra is ébren vigyázának —
Kikért pirulása nem is volt orczámnak.

Kinek-kinek tarsoly s kard volt az oldalán,
Bogláros pantallér lódinggal a vállán,
Ezekre függesztett karabin a hátán,
Félarasztnyi hosszu sarkantyú csizmáján,

. . . . . .

Mulatságnak napja hogyha rendeltetett:
Táncznak, muzsikának vége nem lehetett,
Péntek vasárnappal együvé tétetett —
Ünnepnek tartottam néha egész hetet.

Nem sok haszna vala plébános szavának —
Ámbár napja volt is hamvazó szerdának:
Vonjad reá javát alföldi nótának!
Kiki azt kiáltá Lévai Miskának.

Messzére távozott tőlem szomorúság:
Másoktul hallottam, hogy van nyomorúság.
. . . . . .

Nem tudtam én akkor: mi légyen az éhség?
Távul volt házamtul mindennémü szükség —
Közel sem mert jőni hozzám a szegénység.
. . . . . .

— De bépraktikálta magát alattomba:
Miulta feleség jár a kamarámba,
Azulta terjed el szükség a házamba.

Hegedűmet immár fogasról levette,
A flótát, forulyát pad alá vetette:
Sok díbdáb ruháját oda függesztette.
. . . . . .

Egyik sarkantyúját letörte csizmámnak,
Az egész szerszámát kicsapta pipámnak —
Mert nem szenvedheti füstjét a dohánynak.

. . . . . .

Bezzeg rá akadtam most az iskolára:
Mint a muskatéros a harminczadjára!

Vetett tőrbe esett kényes ifjuságom,
Búbánatra fordult örömöm, vigságom,
Elmult magyarságom — oda nyájasságom,
Meghatároztatott*) régi szabadságom.

Megritkult már száma karmazsín-csizmámnak,
Lekopott czafrangja ünneplő ruhámnak,
Rösten jár a lába kedves paripámnak:
Még az is jelenti bánatját urának!

Hervadt kócsagtollam lefügg süvegemrül,
Nem fénylik fegyverem, pókhálóba merül.....
Jaj be bajos ügyem lett feleségemrül!

. . . . . .

Örök nyugodalmat neked szabadságom;
Nyugodjál békével megholt vidámságom!
Jó estét s éjczakát édes ifjuságom!

---

*) Értsd: határok közé szoríttatott. T. K.

* * *

E gyönyörü műdarab töredéke egy hosszabb költeménynek, mely a fent irt czím alatt létezik a nemzeti muzeum kézirattárában hung. folio. 569. A legszebb részeket elejétől végig mind kiirám, mégpedig — mint az olvasó megyőződhetik — olymódon, hogy a folytonosság is meglegyen. Meg kell még jegyeznem, hogy a kiről a költemény szól, a mint ebben leirja, egy pörölős, rátartós bécsi német asszonyt vett feleségül, erre czélozva mondja egyik sorában: „A magyar nyulaknak német az agarok.“ T. K.

SIRALOMNAK, FÁJDALOMNAK....

— 1744. —

Ad notam: Vale mundi lusum satis etc.

Siralomnak, — fájdalomnak völgyében kesergek,
Egy erdőben — nagy mezőben mint árva tévelygek,
Révedezve, sírva, futva
Nem akadhatok egy utra,
Melyet immár — árva madár jól elhagytam hátra.

Zavarossan, — nem is tisztán, mint gerlicze madár,
Mely bújában, — fájdalmában csak száraz ágra száll,
Béveszem én italomat
Igy enyhítem bús sorsomat,
Mégsem szánják, — a kik hallják, kemény panaszimat.

Óh! én árva — mely bézárva vagyok kalitkában,
Eped szivem, — hervad szivem kemény rabságomban,
Békóban vagynak lábaim,
Rabságban minden tagjaim,
Megszakadok, jaj meg halok, lankadnak inaim.

Már elestem, — s tőrben estem és megfogattattam,
Véletlenül, — s kintelenül magamat megadtam,
Nem lehet szabadulásom,
Magam koporsómat ásom
Mert elmult, s tőlem elfordult régi vidámságom.

Óh! mely távúl, — tőlem járúl régi szabadságom,
Már elhervadt, és megfonnyadt szép leányi ágom,
Csörög én lábaimon láncz;
Előttem van mélységes sáncz,
Nem vidámít — és nem ámít ama szép úri táncz.

Rabbá lettem, — elvétettem szabadságnak útját,
Hogy nem láttam, — s ált nem hágtam rabságomnak kútját,
Mert Vénus vala vezérem,
Kinek fülébe jött hírem,
Igy változott, — s erre hozott friss leányi vérem.

Uri házban, — de nem gyászban, a midőn sétáltam
Asszonyokat — nagy rabokat a midőn én láttam,
Élteket csak kinevettem,
Mert jól eszembe nem vettem,
Bús sziveknek állapotját melybe én is estem.

Gyenge pártám, — nem akartam fejemről letenni,
Koszorúmat — virágomat illy hamar veszteni;
De igen erőtlen lévén,
Jövendőkre nem tekintvén,
Szük poharát — szivem kárát bús árva, bevevém.

Egy bús völgybe, — nagy erdőbe már lábam béhágott,
Szivemen a bánat nyila nagy sebeket vágott,
Mert koszorúm elevétetett,
Viz közepére tétetett,
Én fejemtől — életemtől messze elvitetett.

Repüljön bár — a sasmadár sebes szárnyaival,
Vagy az hajós — jó kormányos sajkás hajóival,
Soha vissza nem hozhatják,
Mert viznek habjai hajtják,
Noha látni, — azt szemlélni szemeim óhajtják.

Leányságom — szabadságom a midőn fontolom,
Tantalusnak — árva rabnak almáját kóstolom,
Mert lehetetlen megfognom,
Leányi örömben hágnom,
Csak rabságban, — illy bús gyászban kelletik maradnom.

Isten tudja, — mert ő látja szomorú szivemet,
Hogy igy estem — s elvesztettem leányi kedvemet.
Szabadságról nagy rabságra,
Zöld virágról száraz ágra,
Mintegy árvácska jutottam sok keserves jajra.

Csak Istenhez — mind ezekben szivből fohászkodom,
Én szivemet, — bús kedvemet néki feláldozom,
Mert a kik biznak Istenben,
Vígasztaltatnak szivekben,
Szomoríttatnak, — kik biznak csak gyarló emberben.

Zárj bé engem — én Istenem szentséges szivedbe,
Leányodat, — szolgálódat vedd bé szent kedvedbe,
Mutassad szent malasztodat,
Áraszd reám áldásodat,
Oltalmazzad — vigasztaljad árva szolgálódat.

Ezer hétszáz negyven négyben, gyászos életemben,
Mint rabságban, nagy fogságban, és balesetemben:

Ilyenképpen fohászkodtam,
Leányságomat sajnáltam,
Asszonyságom, — nagy fogságom immár megkóstoltam.

* * *

A versfejekben: „Szomorú gerlicze.“ Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XXXIV.

A SZERENCSE TÜNDÉR KEREKÉN....

— A XVIII-ik század közepe tájáról. —

A szerencse tündér kerekén
Öröm után következik kín,
Ha mi jót ád, akkor fénylik néked az napfény,
Míg meg nem csal, s búban nem hajt.... Példa
vagyok én!

Én is ollykor kedvemre éltem,
Szerencsémet boldognak véltem:
De látod-e — nem szánod-e szörnyü esetem?
Iregemtől — s mindenektől számkivettettem.

Kiki maga kedvét követi,
Ha más szenved: meg sem emliti,
Bár látja is — megszánja is: fordul, s felejti,
Kinek nem fáj — annak nem jaj, könnyön tűrheti!

Vidám orczát ollykor mutatni,
És mosolygó szivet láttatni,
Mit vélsz, néha mire czéloz bús szivet fedni? —
Mert csak ollyan, mint más által mézet kóstolni.

Fájdalmimat magamban tartom,
Bús szivemet azzal fogyasztom;
Ha igazán — senki nem szán: hát mit óhajtom?!...
Sebeimet — a mint lehet magam orvoslom.

De a bús sziv magával sem bír,
Ha éri is örvendetes hír:
Bár láttatik, hogy van kedve — titkon mégis sír:
A szüntelen — bánat ellen nincs gyógyító ír!

* * *

Ez éneket a nemz. muzeum kézirattárában levő eredeti levél szerént (hung. quart. 175. I.) 1769. január 22-kén Eszlárról küldé Korbits Tamás nevü káplány egy „tekéntetes ifjú asszony"-nak, „Talált ének" czím alatt. Föléje néhai Jankovich Miklós kéziratával ez van jegyezve: „Tárogató-sípra". És csakugyan a versmérték azonos a tárogató mellett énekelt kurucz tábori dalokéval. Lehet, hogy Jankovich még tán maga is hallotta e dalt tárogatón fújni, miután jelen dalfüzetét még 1789-ben irta össze; azért tevé ama jegyzést. A 2-ik stropha 4-ik sorából az következtethető, hogy az éneket egy valaha Iregen lakott egyén szerzé. T. K.

A SZABADSÁG MELLY NAGY JÓSÁG....

— A XVIII-ik század közepe tájáról. —

A szabadság melly nagy jóság,
Ez világon boldogság.
Az ki élhet szabadsággal:
Ne cseréljen rabsággal,
Mert meg szánja — és megbánja,
Régi életét óhajtja.

Néha vagyon vigaság
Sokaknak egész jóság,
Szabadságot ha elveszti
Az kiért cselekeszi:
Ha érdemes: semmit nem veszt —
Azért könnyen türheti.

De ritka az ki találja
Hogy illendő szerencsére
Akadjon is jó hirére —
Akadjon is jó hivére,
A kivel megegyezhetik,
Holtig kedvére éljen.

Hanem csak nagy gyötrelmit
Titkolja sok fájdalmit
Magában csak emésztődik,
Szabadságán gyötrődik:
Mert ahhoz már reménsége
Nem lehet az életben.

— Az verseket a ki irta
Magán ugyan próbálta:
Mi légyen az illyen fogság
Holtig való nagy rabság,
Erre vitte — s vezérlette
A véletlen szerencse.

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. quart. 175 I. Szintén Korbits küldötte az előbbi éneknél megirt időben és levélben. T. K.

NE FÉLJ SZIVEM...

— A XVIII-ik század első feléből. —

Ne félj szivem, bátorodjál, most akármi vagy,
Azért bár ne szomorkodjál, hogy a bajod nagy.
Jobbat adnak az egek
Mintsem én remélhetek:
A friss leány meleg nyárban soha meg nem fagy.

Biró Márton borjut őrzött Bicske határán:
Végre mégis püspökké lett Veszprémnek várán.
Bartha csak molnár fia:
Mégis ország birája —
Azért kétségbe ne essék senki más kárán!

Gömbölyü a szerencsének az ő kereke,
Azt vélnéd, hogy örvényének nincsen feneke;
Kit ma pokolra levet:
Holnap nagyra emelhet,
A mi alól — felfordítja, vagyon oly éke.

Azért bár ma akármi légy: jobbat remélhetsz,
Ha kedved nincs: pénzen is végy — holnap úr
lehetsz;

El sem is mulatná
Úgy a férjhezmenést
Áldaná azt ki béhozná ezt a rendelést.*)

* * *

A magy. akad. kézirattárából. T. K.

*) Az utolsó három sor tán nem ide illő.

NEM NYUGHATOM....

Nem nyughatom, — csak bujdosom még éjtszaka is
Azért nincsen nyugovásom, ha aluszom is.
Homályosnak tetszik nekem a fényes nap is,
Könnyeznek utazásimban talám a fák is.

Mondjátok meg, mi az oka, hogy keserűség
Éjjel-nappal szorongatja szivemet kétség?
Mert kit szivem szivből szeret, hideg mint a jég...
Mondjátok meg, kínaimban mikor leszen vég?!

Nem nyughatom, csak bujdosom mint sebes szarvas:
Mert kit szivem szivből szeret kemény mint a vas.
Természete hideg hozzám, mint szintén havas, —
Beszédiben olyan hozzám mint a kemény vas.

Lybiában tigrismódra felnőtt oroszlán
Avvagy fene párducz, a ki mindig vért kiván:
Pusztán rablott prédájával soha igy nem bán —
Kősziklánál keményebb sziv ki engem nem szán!

* * *

Az akadémia kézirattárából, különben láttam Jankovich Miklós gyüjteményében is. T. K.

ÓH TE NAGY BABYLON....

— A komáromi égésről. —

Óh te nagy Babylon, Komárom városa:
Hétszer böjtölt érted Debreczen városa.

Bátorkeszynének háza meggyuladván:
Nyargal a tüz széjjel egész kevi utczán.

Zsidráknak, Mizsáknak, és Abednégónak
Istene megtartá házát Virágónak.

Isten megtartotta — ember elrontotta, —
Szemre-főre nézve Telekynak adta.

* * *

E homályos daltöredék — alkalmasint mult századi — Horváth Ádám 1813-iki kézirata által tartatott fenn, dallamával együtt. T. K.

AMOTT KEREKEDIK....

Amott kerekedik egy fekete felhő:
Abban tollászkodik egy fekete holló.

Várj meg holló, várj meg, hadd izenjek tőled
Apámnak, anyámnak — jegybéli mátkámnak.

Könnyen megösmerhetd ennek háza táját:
Piros rózsák lepik aranyalma fáját...

Gyémánt az ablakja, — üveg az ajtaja:
Magának kék szeme, aranyszinű haja!

* * *

Ezen alkatáról itélve igen régi dal, szintén Horváth Ádámnál maradt fenn jelen alakjában, nótájával. Erdélyi (Népdalok II. 134. l.) közli két első versszakát: de a két utolsó versszak, mely pedig a legszebb, ott hiányzik. Helyette ezen sokszor variált két sor áll:

„Ha kérdik hol vagyok: mondd meg hogy rab vagyok,
A török udvarban talpig vasban vagyok."

Vesd össze jelen gyüjteményem első kötetében a „Tatár rabságban levő erdélyi magyarok éneke" 3-ik strophájával. T. K.

VIDÁMSÁGÁT SZIVEMNEK....

Nóta: Senki ne nevessen rajtam.

Vidámságát szivemnek,
Virágát szép éltemnek,
Jaj mely igen nagyon féltem,
Ebbül áll holtom és éltem;
Ha szivem jóra talál
Élek, máskép lesz halál.

Ifjuságom mint virág,
Hasonló mint szép zöld ág;
Örvendezhet szivem addig,
Míg zöld ágam virágozik,
Éltem vakul vesztenem
Kár volna köteleznem.

Sinlődhetnek szivekben,
Kik nem vigyáznak ebben,
Holtig tartó búgyötrelmet,
Szivepesztő veszedelmet
Gondatlanul szereztek,
Vigyázatlanul vesztek.

Istenem, mint kell élni,
Hamis szivtül kell félni;
Lásd meg, mindig kell evezned,
Szived kihez kötelezned.
Mély tenger a szerelem,
Véle jár nagy gyötrelem.

Állandó légy szivedben,
Ártatlan szerelmedben,
De félhetsz a változástúl,
Hamis, csalárd vádolástul,
Noha szived kész légyen
És mint tűz hiven égjen.

Nincs sokaknál kegyesség,
Szépség, jóság, édesség,
Nem tud minden jót böcsülni,
Kegyessel kegyessen élni;
Ily goromba az világ
Kár kezébe szép virág.

Noha én sem csufolnám,
Sőtt szivessen csókolnám
Ki jót jóval jutalmazna,
Sérelmekről oltalmazna.

Istenem adj hív szivet,
Hozzám hasonló hivet.

Áldást nyerek fejemre,
Ha Isten kérésemre,
Ő szolgáját meghallgatja,
Bajom kegyesen forgatja,
Ha holtig jóval élek
Büntül, bútul nem félek.

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XIX.

NEVESS BÁR MOST ÉLETEDNEK....

Nóta: Gyászban járok míg élek...

Nevess bár most életednek
Vígan folyó napjain,
Örülj s vigadj jó szelednek
Játszadozó óráin,
Kedved szerint való koczka,
Ámbár légyen kezedben:
De meglásd, még vakra fordul —
S akkor vészed eszedben.

Édesgető tavaszod van
A mint látom télben is,
Virágoznak szép rózsáid
Noha keményen fagy is,
De meglásd, még elhervadnak,
Legkedvesebb ideikben
Elszáradnak még előled —
S akkor busulj szivedben.

Mostan néked jó kedved van
S nékem kesereg szivem,

Mulatságod tréfákban van
S nékem könyvezik szemem,
De megvallod még magad is
Hogy tőled elhagyattam
Megvetettél, hiv szivedbül
Kizárattattam.

Eddig való hivségemet
Noha most megvetetted,
Ki szeretett hiven téged
Elméd róla levetted,
De hidd el, hogy nem sokára
Lesz emlékezetedben,
És még a hol senki nem lát
Ott jut sirva eszedben.

Szemeimnek könyveibül
Folyó vizek áradnak,
Szivemnek sok panaszibul
Setét felhők támadnak,
Keserves sok bánatimbul
Hegyek fölemelkednek,
Még vizek is jajaimtúl
Vérrel egyelednek.

Jó kedvedet mégis várom,
Hogy lész segitségemre,
Nem igyekszik azt is tudom
Sirba lépésemre,
Gyászos voltát életemnek
Most ha megvigasztalod:
Hogy éltemben mind halálig
Szeretlek, tapasztalod.

Áradt vizek ha fel folynak,
S csillagok lehullanak,
Nagy kősziklák leomlanak
S hegyek is leolvadnak:
Igaz szivvel én tégedet
Még ekkor is kedvellek,
S mint édesded szép virágot
Hív szivemben rekesztlek.

Napnak fénye ha elmúlik
És homályba béborul,
Csillagoknak ragyogása
Ha világrul elfordul,
Ha tengerek kiszáradnak
És az halak repdesnek:

Te jó kedved és hív szived
Szivemben örvendeznek.

Órájában halálomnak
A mikor bévettetem,
Koporsómnak rejtekében
Gyászosan rekesztetem,
Ha szemeim nem láthatnak
És ajkaim nem szólhatnak:
S mégis szivem s minden kedvem
Csak tégedet óhajtnak.

Sirban immár mikor lészek
És el is temettettem,
Föld gyomrában holtom után
A midőn bétetettem:
Koporsómnak fedelén is
Által égjen én szivem,
Ugy tudhatni ki itt fekszik
Hogy megholt érted hiven!

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XIX.

IFJU LEGÉNY LÉVÉN...

— 1765. —

Nóta: Boldogtalan fejem mire jutott. stb.

Ifju legény lévén
Sokat gondolkodom,
Magános sorsomon
Mely igen bánkódom;
Dolgomat már merre
Fordítsam, nem tudom —
Mert ideje volna
Jó társra akadnom.

Meg kellene tehát
Feleségesülnöm,
Páros gerliczeként
Fészkemben repülnöm,
De az van előttem,
Hogy kit kelljen vennem?
Sok út van előttem —
Melyikre erednem?

Egyik út a szépség
A mely kivánatos,
Másik pedig rútság
A mely utállatos,
Harmadik gazdagság
A ki volna hasznos,
Ki szert reá tehet
Szerencse fér ahhoz.

Negyedik út pedig
Lészen a szegénység,
Mely az emberek közt
Utolsó nagy inség;
A ki reá talál
Éri keserűség. —
Falusi, városi
Közt van nagy különbség.

Mert ha szépet veszek
Elég fejem gőzi
Lészen azt strázsálni,
Ki mindenkor győzi?!
Hamar elhóditják
Ha ember nem őrzi,

Igy is bánat árja
Én fejemet éri.

Ha rút lesz, a rútat
Jaj, hogy szerethetem!
Igaz jó kedvemből
Meg nem ölelhetem;
Vesződség s kárhozat
Lészen vele éltem,
Minden örömömet
Véle eltemetem.

Ha gazdagot veszek
Lesz súlyos keresztem,
Azt hányja szememre,
Hogy csak készre jöttem,
Az övé a jószág
A kit nem kerestem,
Azt is panaszolja
A mit iszom s eszem.

Hogyha szegényt veszek
Jaj, miként élhetek?!

Most is szegény vagyok,
Még szegényebb leszek;
Egy koldúsból kettőt
Nyomorultat tészek,
Igy lesz házasságom
Gondból rakott fészek.

Ha udvarit veszek
Nem szokott munkához,
Nem kell bizni sokat
Gazdasszonyságához,
A sült galamb pedig
Nem repül szájához,
Ha serényen nem lát
Ő maga dolgához.

Ha falusit veszek
Otthon nőtt goromba,
Nem tud becsületet
És épen ostoba,
Nem lészen életem
Vele boldog soha;
Látom a szerencse
Nékem csak mostoha.

Ennyi sok út között
Ugy eltévelyedtem,
Sok gondolkodásban
Annyira merültem,
Bánat tengerében
Fejemet kevertem,
Ily sok habok között
Fel s alá vettettem.

Egyedül csak ebben
Táplál a reménység:
Jobb lészen énnékem
Az ifjulegénység,
Ugy nem éri fejem
Annyi bú és inség,
Szivemet nem rontja
Semmi keserűség.

Ha eszem s vagy iszom
Lészek békességben,
Valahová megyek
Nem veszik kérdésben;
Étszakát álommal
Töltem békességben,

Nem háborgat senki
Ez árnyék-életben.

Csak tebenned Uram
Vetem reménységem,
Minden dolgaimban
Reád bizom igyem,
Hogy sem ennyi búval
Terheljem én éltem:
Jobb holtig viselnem
Ifjulegénységem!

Ezer hét száz felett
Hatvan ötödikben,
Karácson havának
Harmadik hetiben
Irám ez verseket
Nőtelenségemben,
Hányatván szélvésztől
Megbúsúlt elmémben.

Ki hasonló hozzám,
Jól tekintsen ebben —
Mint igaz szint adó
Világos tükörben,

Meglátja téendő
Mi légyen éltében?
Jobb néki maradni
Ifju legénységben.

* * *

Nemz. múz. kézir. hung. oct. 74. XIX. A „Boldogtalan fejem, mire jütott igyem . . .“ kezdetü dal, melynek nótájára a jelen vers készült: az 1708-ban lefejezett kurucz dandártábornok Bezerédi Imre halálra készülő éneke, mely Kolinovics szerint (Hist. Bell. Rakoczian.) országszerte énekeltetett, s mint a jelen adatból világos, még 1765-ben — e vers szerzésekor — is általán ismeretes vala.

T K.

BOLDOGTALAN SORSA SIRALMAS ÉLTEMNEK...

Boldogtalan sorsa siralmas éltemnek,
Árad napról napra gyötrelme szivemnek,
Nem virrad fel soha víg napja éltemnek —
Igy lesz látom vége az én életemnek!

Szerencsétlen voltom holtomig siratom,
Mig gyászt, melyet visel szivem, ha fontolom,
Egész életemet, hogyha meggondolom:
Nem egyébb csak sírás, bánatos búhalom.

Az én állopatom, félelem, reménység,
Szerencsém állása reménytelen kétség,
Sok súlyos próbákkal elegyes, nincs mentség,
Jaj egész életem csak szerencsétlenség!

Az én szerencsémet szélveszek találták,
Titkos ellenségim utaimat állják.
Az én életemet valljon nem sajnálják?!...
Kiknek nem vétettem azok ostromolják.

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XXIV.

„AMA HIRES TOKAJI BORNAK DICSÉRETE.“

— A XVIII-ik századból. —

Bujjon el a német rhénusi borával,
Hallgasson az olasz a Falernumával,
Csak így a meg a francz híres sámpánerét:
Egy hordónk feléri boraik tengerét!

A halhatatlanság mennyei nektárja
E volt, vagy ez annak valóságos párja!

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. LXII.

HA KERESSZ NÁLAM....

Ha keressz nálam állandóságot:
Megcsalod magadat igen nagyon;
Szivem nem türhet semmi rabságot —
Állhatatosságban ritkán vagyon.
Szeretni tud ugyan, de szabadon,
Vergődik szél után, hajt a nádon.

Titkos szerelmet tudok folytatni:
De hogy hív maradjon — igen nehéz;
Vándorló szívem egynél mulatni
Nem tud: mert ide is, oda is néz.
Egy módon tiszteli mind ezt, mind azt:
De állandóul egyet sem választ.

* * *

Ugy látszik, e dal valamely műköltő verse. Létezik egyébiránt több hozzá nem tartozó hézagpótló toldalékkal nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XXII.

T. K.

JAJ KINOMAT....

Jaj, kinomat ki nem beszélhetem,
Csak nagy nyögve fájdalmit szenvedem;
Melyért bizony majd megemésztetem,
Csak hallgatok — csak hallgatok, és ki nem jelentem.

Óh csak tűrve kell világon élnem,
Vígasztalást mivel kell keresnem?
Sok bánatot örömmel szenvednem,
Bár lehetne — bár lehetne egyszer menekednem!

Szívem egyszer bárcsak vigadhatna,
Csak egy óra, szempillantás volna
Búbánatot mely nékem nem adna,
Nyúgodalmat — nyúgodalmat magának találna!

Elmém sem talál már módot ebben:
Mert elmerült nagy keserűségben,
Teljes-bizony, van nagy gyötrelemben,
Emésztődik — emésztődik, mert vagyok inségben.

Partról hajóm hát szélnek eresztem,
Búval rakott kormányát vezetem,
Vitorláját bánattal szépítem —
Siralommal — siralommal fel is ékesítem!

Hatalmas Isten, vezesd szolgádat,
Látod, nyögve tűröm ostorodat;
Kegyelmesen mutasd malasztodat,
Kérlek, mutasd — kérlek, mutasd irgalmasságodat!

E bánatnak hadd lehessen vége,
Csillapodjék szivem sok insége, —
Töled immár legyek megsegítve,
Utamnak is — versemnek is legyen immár vége.

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XXII. A versfőkben: „Josephe." T. K.

VAJHA KIMONDHATNÁM....

Vajha kimondhatnám kinját én szivemnek,
Megmagyarázhatnám fájdalmit lelkemnek,
Avvagy csak irásban ezeket tehetném —
S az én kegyesemnek kezéhez küldhetném.

De nem tudom kire dolgomat bizhassam,
Kinek minden szómat bátran megmondhassam:
Mert oly állhatatlan most a földi ember
Mint szelekkel játszó nyughatatlan tenger.

Mindjárt öszvefutnak én gonosz irígyim,
Letésznek s felvésznek — nem tudok mit tégyek?
Ha madárra bízom, a sem mindenik hív —
Azok között is van sok tétovázó szív.

Galamb a párjától messze útra nem megy,
Galambi pölhéshez természetben csak egy;
Hollóra nem bízom: holló dögöt talál,
Mert megesnék, hogy ő levelemmel leszáll.

Szajkóra nem bízom, mert csak fészkét őrzi, —
Valamennyi titkom mindennek fütyülné;
Bagoly csak éjjel jár, álmos, ágyban henyél —
Az én kegyesemet felverni nem merné.

Gólya csak kigyókkal rakja meg a száját:
Irígység foglalja annak szíve táját;
Kéményemben lakik egy füstös fecskécském —
Csak a lészen nékem igaz követecském.

A ki is a szélnél sebesebben repül,
Repülve jól lakik legyekkel, le nem ül.
Vidd el madár, vidd el, vidd el levelemet,
Hagyd jó reménységben az én kegyesemet!

Hajnalra oda jutsz, szállj bé ablakjába,
Ama szép hajnali nótácskádat kezd el;
Ha kérdi: ki küldött? Mondd meg: én küldtelek —
Bizony szánni fogja bánatos szivemet!

* * *

Ez igen szép régi dalt egy mult századi nyomtatványról másolám le. (Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XXX.) E dalnak mintegy folytatása a következő:

MENJ EL ÉDES FECSKÉM...

Menj el édes fecském, violám köszöntsed,
Nagy alázatosan házban valót kérjed,
Ezen fáradt szóval nékie jelentsed,
Ne hirtelenkedjél, a mit szól megértsed.

Erős kötelekkel kötözték Sámsomot:
Mégis elszakasztá, mint erős mén hámot;
Mágneskövet visel, a ki sok igámot
Csak egy hajszálon ő hozzá húzhatná most.

Aranynyal kellene nevedet felirni,
Gyémántkő-táblára szépen lerajzolni,
Rubintkőből formált ládában tartani —
Innepet kellene nevednek szentelni!

Nem dicsérem: de szép mint hajnali csillag,
Angyalka módjára ki előttem ballag;
Neveti ha kérdem: hol lakol szép alak?
Két szép szemeivel integet — ugy ballag.

Vagy meghalok érted, vagy enyimmé tészlek,
Vagy elválok tőled, vagy hozzám kerítlek.
Szánj meg édes rózsám, igen szépen kérlek, —
Engem ugysegéljen: szivemből szeretlek!

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XXII. Meg van Erdélyi Jánosnál is az I. kötetben, de fölöttébb hiányosan, és sokkal újabbi közlés után. Ugy látszik mind ezen, mind az előbbi dal még a XVII-ik századból való, annyira régies, kivált az előbbi. Utolsó stropháját vesd össze az ezen kötet 223-ik lapján közlött ének 6-ik versszakával. T. K.

HERVAD SZIVEM....

Hervad szivem, s árad naponként bánatom,
Siralmas, unalmas életem mint látom,
Keserves könnyekkel szemeim áztatom,
Búm s bánatim közt már nem vigasztaltatom.

Siralommal töltöm bádgyadt napjaimat,
Jajszóval mulatom minden óráimat,
Halál mérge szállja szempillantásimat,
Ah mellyek megoltják végre vígságimat.

Óh szerencsétlenség, világ tündérsége!
Mézzel kent elvesztő nagy keserűsége,
Előttem halálnak forog szörnyüsége,
Álmatlanság miatt lesz éltemnek vége.

Mert szörnyű kinaim bokrosan követtek,
Keserves szemeim már elkeseredtek,
Átkozott hívságám kik erre vezettek,
Hiremben s nevemben immár eltemettek.

Mit késik sokáig nyomorult életem!
Nincsen könnyebbségem, nagy az én esetem,
Melyből uj életre magam nem vehetem,
Sőtt mulandó sorsom szomorún nézhetem.

Muzsikák zengése szomorún mutatja,
Halálom óráját s fejem szomoritja,
De tudom, Istenem lelkem boldogítja,
Kinaim közt midőn magához szólítja.

Maradj magadnak már világ rosz hivsága,
Elmulandó jóknak állhatatlansága,
Noha most testemnek van álmatlansága,
De rövid nap lészen földben nyugovása.

* * *

Nem. muz. kézir. hung. oct. 74. XXXIV.

ERDŐKÖN, MEZŐKÖN JÁRÓ....

Erdőkön mezőkön járó
Térj vissza ékesen szólló szép ráró!
Csendesítsed szárnyaid,
Álljanak meg már elfáradt lábaid!

Szivem sebesíted,
Víg kedvem epeszted,
Éltem rövidíted:
Mert bizony éretted
Kész volnék letenni én életemet!

* * *

Horváth Ádám kézirati gyűjteményében, nótájával együtt. T. K.

GYORS KERÉKEN FORGÓ.....

Gyors keréken forgó világ tündérsége,
Sebes szárnyon járó csalfa szivessége,
Szivemet sebhető szörnyü kevélysége —
Jaj miként csalogat minden ékessége!

Édes lépes mézzel jaj miként csalogat,
Álnok szerelmére mely szépen hivogat,
De keserő mérget jaj miként osztogat,
A veszedelemre majd ajtót nyitogat.

Ritka, óh! mely ritka az igaz szerelem,
Mely után ne fusson örök veszedelem;
Ezt az ifjuságban gyakorta fellelem,
Ha nem próbáltam is, mégis ugy képzelem.

Ennek álnokságát senki ne csudálja,
Bátor sok szép szókkal ő magát kinálja,
De a sok jajoknak utját megtalálja,
Jaj! jaj lészen annak, a ki ezt próbálja.

Látom, sürü könnyü áztatja orczáját,
Mely még is hervasztja annak szép rózsáját,
Keserves jajoknak bővíti lármáját,
Ha ki megcsókolta ennek gyenge száját.

Tégedet mindaddig szeretlek mig élek,
S mig az én testemben sátoroz az lélek
Rajtad kivül soha senkit nem szemlélek,
És hogy engem megvess már többé nem félek.

Elébb a tengerek fenekig apadnak,
Az égi csillagok a földre lehullnak,
E földnek határi megalacsonyulnak,
Míg szép dicséretid számból kiszorulnak.

Könnyebb a kűsziklát lágy viaszszá tenni,
A tenger sok vizét egy kalánba venni,
Árva életemnek az halálra menni:
Mintsem személyedről feledékeny lenni.

Avvagy ha elhagysz is, ugy én mit csinállok?
Barlang, havasokra, völgyekre sétállok;
Virradván a magos kősziklára állok,
S tenéked szép szivem sok jókat kivánok.

Zendüljenek fel bár ellenem az egek,
Bár borítsanak el a sürű fellegek,
Jőjjenek záporral a rút fergetegek:
Ezekben is veled soha nem rettegek.

Ilyen virág terem a Vénus kertében,
Enged ennek minden, mig buzog vérében,
Valaki bélépvén álnok szerelmében.

* * *

Saját gyűjteményemből, de megvan a muzeum kézirattárában is. (hung. oct. 74.) T. K.

RITKA DOLOG....

Ritka dolog látom szerencsésnek lenni,
Ennyi tövisek közt egy rózsát sem szedni;
Búbánat, siralom
Keserves fájdalom
Szerelmet igy élni — szerelmet igy élni.

Azt gondoltam: elébb a tenger kiszárad,
A nap lovaival ellankad és fárad:
Mintsem azt megérjem
Személyeddel frígyem
Szerencsétlen légyen — szerencsétlen légyen.

Kinek lehet hinni, hanem az oly szivnek
A ki magát hittel kötelezi hivnek;
De már elfordula,
Máshová hódula, —
Szerelem igy múla — szerelem így múla....

Óh miért nem mondád, hogyha nem kedveltél?!
Miért nem szenvedtél — hogy így kisértettél?

Miért meg nem öltél
És el nem temettél
Mintsem igy gyötröttél — mintsem igy gyötröttél!

Tudja, s szólhat minden ezer bánatimról
Sürü siralmimnak terhes fájdalmiról,
Élek avvagy halok,
Ülök avvagy állok:
Még azt sem tudhatom, — még azt sem tudhatom.

Zengenek az erdők sok szép madárszókkal,
Újulnak a mezők szagos virágokkal:
De én elhagyattam,
Egyedül maradtam,
Mint árva gerlicze — mint árva gerlicze.

Indulatom zajos tengeren hányatván,
Elmémet a számos terhes gond árasztván,
Mostoha szerencse
Állhatatlan kincse
Engemet fárasztván — engemet fárasztván.

— Irám ez egynéhány panaszló verseket
Nem szintén követvén a jó versszerzőket;
A ki hallod őket:

Élj aranyidőket
Bánattól meddőket — bánattól meddőket!

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XLIV. E szép zöngzetü, szomorú dal versfejeiben a Rákótzi név olvasható, tz-vel irva; a fejedelmi Rákócziak nevüket mindig cz-vel, irták, s csak egyikük (I. György) néha c-vel, tz-vel soha; — e vers szerzőjeül tehát más Rákóczi tartandó. T. K.

MINT GERLICZE-MADÁR...

Mint gerlicze-madár,
Ki társától elvál
Jaj! kesergi társát,
Zöld ágra nem is száll,
Csak óhajt és fárad, valaholott megáll,
Mindaddig bujdosik, mig társára talál.

Az én életemnek
Is ugy vagyon sorsa,
Mert bokros búbánat
Azt igen futkossa,
Szivemet a bánat, mint viz partját mossa,
Hervadni kezdettem, mint őszszel a rózsa.

A mellett keserves
Jajszót kiált én szám,
Mert többet ezután
Nem látlak violám.
Elmégyek-e hozzád, nem tudhatom nyilván,
Láthatlak-e többet, avvagy sem ezután?

Nálad nélkül lészen
Már egyedül éltem,
Az idegen földön
Rettentő gyötrelmem,
Én soha terólad el nem felejtkezem,
Valamíg testemből ki nem kel a lelkem.

Szivem fáj, hogy tőled
Meg kelletik válnom,
Szemeiddel látod
Utra kell indulnom,
De utánam kérlek, ne siess, mert tudom,
Soha fel nem találsz, annyira bujdosom.

Csak egy gerliczécske,
Ártatlan madárka
Ha társától el vál,
Jaj mint nem cselekszik,
Mód nélkül bánkódik, zöld ágra nem is száll,
Vizet felzavarja, ugy marad szomjazva.

Jaj az én életem
E világon immár,
Bujdosom egyedül
Mint gerlicze-madár,

Mert szivem éretted fekete gyászban jár,
Méltatlan szenvedi érted, jaj bizony kár.

Óh bánatba merült
Keserves életem,
Nagy kinokkal teljes
Gyengén tartott testem,
Mert idegen földön ki lészen mellettem?
Jaj ki temet földbe, ki sirat meg engem!

El kell tehát mennem
Tőled édes szivem,
Ki voltál énnekem
Sokszor víg örömem,
Mellyért minden jókkal áldjon meg Istenem,
Azért éjjel-nappal lészen könyörgésem.

Tudom, hogy tovább is
Kivánnál indulni,
Érettem szüntelen
Járni, fáradozni,
Sőtt velem egy utra kivánnál indulni,
De minthogy nem lehet, csak el kell maradni.

Istenem, Istenem,
Mint egy szegény árva
Bujdosik egyedül
Idegen országra;
Elbujdosásában Te légy kalauzza,
Az idegen földön Te légy édes atyja!

* * *

Megvan az Erdélyi János szerkesztette népdalok I. kötetében is, de hiányosan; e közlésem majd két olyan hosszú. Eredetije a muzeumban kézir. hung. oct. 74. II. A 6-ik versszakot vesd össze az ezen kötet 10-ik lapján közlött ének 5-ik strophájával.

T. K.

ÁLLJ ELŐMBE RÓZSÁM..:

(Igen régi.)

Állj elömbe rózsám, hadd bucsuzzam tőled,
Ha el nem bucsúzom: bujdossunk el ketten!
Vagy meghalok érted
Vagy enyimmé tészlek
Édes szivem!

Fekete két szemed mire csalt meg engem?
Gyenge szép termeted mire hozott engem!
Vagy meghalok érted
Vagy enyimmé tészlek
Édes szivem!

Ne menj el galambom, ne repülj el tőlem!
Jőjj vissza madaram, szállj bé ablakomban!
Vagy meghalok érted
Vagy enyimmé tészlek
Édes szivem!

Ha elmégy is szivem, csak hozzám igaz légy!
Igaz szereteted hamisra ne fordítsd!
Vagy meghalok érted
Vagy enyimmé tészlek
Édes szivem!

* * *

Mult századi nyomtatványból. (Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XXX.) Refrainje hasonlít az ezen kötet 356-ik lapján közlött dal 5-ik versszakához.

T. K.

PITYPALATTY-ÉNEK.

Szörnyü nagy az munkám,
Hosszú az éjszakám,
Nem alhatom,
Föl s alá futkosok,
Nyugvást nem találok,
Köll fáradnom.
Alig várom tavaszt
Majd nevel elég gazt,
Elrejtem magamat,
Nem rontom lábomat,
Béfödöm azt.

Pitypalatty az nevem,
Esmerősök nekem
Minden helyek,
Sokat fölébresztek,
Magam álmot vesztek,
Sok megvallja,
Senkinek nem vétek,
Még is félve élek,
Hogy káron ne kapjon,

Tollamtól ne foszszon;
Éhes lélek.

Sok puskával lesik,
Szárnyam czélra veszik,
Hogy elejtsen,
Sok hálóval keres,
A kutya is rám les
Hogy megleljen,
Mindenik reám tör,
Husomon vagyon pör;
Mert tudják jó falat,
Pitypalatty kis állat
És nem csömör.

Olyan madár vagyok
Kit sokszor kaszások
Ketté vágnak,
Fölturják fészkemet,
Elveszik éltemet,
Nem sajnálnak.
Apró fiaimat,
Kisded magzatimat
Hagyják árvaságra,

Férgek prédájára,
Mint rózsákat.

De megnyől a búza,
Zab, köles és árpa,
Nem lát engem,
Keressen bár vadász,
Ki értem hason mász, —
Kinevetem,
Akkor csak hallgatok,
Pitypalatty nem szóllok,
Mellettem mehetnek,
Más húst is ehetnek,
Balgatagok.

Ez ugyan nem mese,
Hanem éppen vese;
A ki érti,
Keserü és édes,
Flastrom, mégis mérges;
Ki győzheti,
Ront ugyan és épit,
Kérdés, hogyan és mint?
Megmondja az ének,

Ifjunak és vénnek,
Mi keserü.

Mindenek zöldülnek,
Örülnek essőnek,
Itt az tavasz,
Mégis tartok tőle,
Mert az puska vége
Hamis, ravasz,
Ott is kárt tesz bennem
A hol nem is vélem,
A puska lobbot vet,
Rajtam sebet ejthet —
Már ismérem.

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. LXXVI. A 6-ik versszakban: „Vese“ = titok; bibliai jelképes értelem; „a ki vizsgálja a veséknek titkait.“ T. K.

NEM VAGYOK ÉN PARASZTEMBER....

Nem vagyok én parasztember, reám ugy nézzetek!
Famíliám, nemzetemre bár figyelmezzetek.
Bizonyos apám volt
Kiről anyám is szólt:
Hogy a fagyban aratáskor megholt.

Eszem-iszom törzsökéből származtak eleim:
Ezt mutatják a korcsmákon adósleveleim.
Apám akárhol járt:
A vizben nem tett kárt,
Evett, ivott, sok kinálást nem várt.

Ez törzsöknek hogy én vagyok egy igaz magzatja:
Bizonyítja eztet torkom gyakor szomjúsága;
Ihatnám mindenkor,
Reggel és éjfélkor, —
Csak kaphassam, mindenkor jó a bor.

Első része czímeremnek a jó káposztás hús:
Ha kolbásszal nincs foldozva — a szivem is már bús.

Óh áldott káposzta!
Paradicsom-hozta —
Áldott a ki kolbászszal foldozta!

Másik része czímeremnek ama jó bosporos,
Ha a sülthús nem boros is: legalább csak borsos;
Mert bors nélkül méreg —
Egye meg a féreg,
Annyit ér, mint ebnek a fakéreg.

Harmadikát czímeremnek hivják kaszás-lévnek —
Eztet tartják a magyarok legjobb ételeknek.
Valaki ezt falja:
Ajakát megnyalja —
Kálvinista mennyországnak vallja.

Nemeslevél-pecsétemnek a viaszszát tudni
Ha kivánod: nem akarok én ebben hazudni;
Ez fordított kása
Kinek nincsen mása —
Scythiából vagyon származása.

Tokja pedig levelemnek két katonás-béles,
Rétessel van kibélölve, jó vastag és széles.
Óh áldott ármális —

Böcsös uraknál is!
Ezzel lehetsz könnyen generális!

Addig valál virágodban híres Magyarország
Míg az ilyen jó étkektől magad meg nem fosztád;
Mihelyt a tortáta
Országod meglátta:
Elhervadtál — elfonnyadtál.... jaj mikor állsz lábra?!

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. LXXII. Megvan Erdélyinél is (Népd. I. köt.) de a kitünőleg szép végstrópha teljes hiányával. Az egyes versszakok is eltérők néhol, s a muzeuménál — a mely régi nyomtatvány — a 3-ik és 5-ik stróphák nincsenek meg: ezeket azért Erdélyiből vettem által, — igy egészítvén ki teljessé ez eredeti, erőteljes, és bájos zöngzetü költeményt. „Ha a sülthús nem boros is..." A régi magyarok a sültet boros lével is készíttették. T. K.

VAGYON HAZÁNKBAN...

Vagyon hazánkban két gonosz ember
A Portió Pál és Forspont Péter;
Ez a portió mindent földhöz vér:
Forspont pediglen ökröt, lovat kér.

Ez az portió micsoda ember,
Lovon jár, kiált: „Gib mein Pfert Haber!"
Házamban beszáll, ágyamba hever,
Magamat pedig hidegre kiver.

A portióért mindent eladtam,
Örökségemet zálogban hánytam,
Rongyos bocskorban alig maradtam,
Öt, hat, hét rivó gyermek van rajtam.

Két kaszakövem, egy cséphadaróm,
Egy fatarisznyám, egy somfabotom,
Semmim sincsen több, megis úntatom,
A portióért exequáltatom.

Két tulkom vala, azt is megölte,
Bonta kecskémet taval megette;

Legjobb disznómat szekérre tette,
A tikjaimnak nyakokat szedte.

Falunkba bészáll, kiáltja birát,
Hozzák meg mindjárt mindnyájan taksát;
Forspont pediglen üti a polgárt,
Ha nem megy hamar, megadja dijját.

Én is azelőtt szép czípót ettem,
Más szántó földén kalászt nem szedtem,
A portióért buzát fizettem,
Zabból kalácsot bizon nem ettem.

Fogjuk meg koma ezt a portiót,
Vessük a sánczra az exekutiót,
A ki minekünk nem hoz semmi jót, —
Ne mondja hazánkban ezután berdót.

Vedd el, Ur Isten rólunk e terhet,
Vesd ki hazánkból e rosz két embert,
A Portió Pált és Forspont Pétert
Tehessünk mégegyszer ökörre s lóra szert.

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. XXXIX.
„Berdó“ = Wer da? Német őrkiáltás.

LAKODALMI ÉNEK.

— A XVIII-ik századból. —

Látom hogy vigan vagytok,
Engem nem kinálnátok,
Tyúkczombbal hajgálnátok —
Ne sopánkodnátok.
Vőlegény uram, a lepény
Előtted majd meghül!
Menyasszonyom, a pohár bor
Előtted majd feldül!
Köszönd reám, torkom hevül —
Ne igyad meg csak egyedül:
Mert fejed elszédül.

Hogy mondád vőlegény uram?
Majd egy lepényt adok!
De azzal én nem terhelem
A czondorámot!
Az üres tarisznyámot:
Mert feltörné a vállamat —
Azt igen bánnám én.

Elmenék én a szőlőbe
Szitát kötözgetni;
Oda jöve Jankó bátyám
Engem veregetni;
Elszaladék a nádasba —
Egy vaskót találék,
Egy sipot faragék,
Az én sipom csak azt mondja:
Déb-dáb — daruláb,
Tarka szoknya, szép menyecske —
Fordulj az ölembe!

Tiz a gyermek gazdasszony:
Hány kenyered vagyon?
Talán egy, talán kettő —
Talán egy csepp sincsen!
Hiszen tudod pogánylelkü
Hogy a borra hordtad!
— Nem szeretem az ipámat
Azt a nagyszakállut,
Mert eladta hat ökrömet —
Vasas szekeremet.

Óh én édes kis kutyám
Te vagy az én bundám;

Hátra vettem a tarisznyám
Minden alamizsnám.
Péter bátyám a szakállát
Félvállára vetette,
A mi kicsiny esze volt
Zsacskóba kötötte:
A zsacskó zsiros vala
A kutya megette —
Jaj szegény Péter bátyámnak
Nincsen egy csepp esze.

Servus Domine Tömösvár!
Bika fecit magnum kár:
Rétet határt összehányt.
Amen, finis operis,
Ma sem ettem egyszer is,
Tegnap ettem hatszor is —
Bort is ittam tizszer is.

* * *

Ez ének töredékei Komárommegyében ma is élnek, csakhogy a harmadik versszakot igy dalolják:

„Elmentem én a szőlőbe
Szőlőt csipegetni,
Utánam jött Jancsi bácsi
Jól megveregetni.“ stb. — Gyermekkoromban magam is elégszer dudolgattam. T. K.

RÉSZEGES ASSZONY DALA.

Nékem egy szép gondolat jutott most eszembe,
Fel is tettem én magamban: teljes életembe
Holtig bort nyalni,
A korcsmán meghalni . . .
Héj dinom-dánom,
Töltsd tele, nem bánom!

Meg is hagyom én uramnak azt testamentomban:
Hogy engemet holtom után temessen hordóban;
Ez uri koporsó —
Tele pintes korsó . . . .
Héj dinom-dánom,
Töltsd tele, nem bánom!

Nem vagyok én paraszt asszony, ugy nézzetek reám,
Ezt mutatja — s bizonyitja nemes famíliám;
Sógorom a Lurkó
A nagy veres Gyurkó . . .
Héj dinom-dánom,
Töltsd tele, nem bánom!

Újjaimat midőn fonok: feltöri az orsó:
Azért én csak azt itélem — hasznosabb a korsó!
Újulok, megvallom,
Midőn hirét hallom . . .
Héj dinom-dánom,
Töltsd tele, nem bánom!

Az én uram azt gondolja, hogy őtet szeretem:
De mint eb a somfa-botot, őtet úgy kedvelem;
Mert haragos, durva,
Igen hebehurgya . . .
Héj dinom-dánom,
Töltsd tele, nem bánom!

A mit egyszer megszerettem: meg van az szeretve, —
Ha bort látok, majd hogy el nem fakadok nevetve! . . .
Óh te kedves vendég —
Ugy szeretlek hogy még! . . . .
Héj dinom-dánom,
Töltsd tele, nem bánom!

Nossza bizony komámosszony menjünk a pinczébe,
Megjöhetünk ha akarunk, onnan holnap délbe!

Ha megverik vállom:
Hasznáért elállom....
Héj dinom-dánom,
Töltsd tele, nem bánom!

Tedd el asszony a csutorát, ihol jön a gazda!
Ugy áll bajsza haragjában mint a füstös rosta;
Mi pedig azomban
Menjünk a malomban —
S ott igyunk azomban.
Héj dinom-dánom,
Töltsd tele nem bánom!

* * *

Föllelhető ez igen sikerült gunyoros bordál a nemz. muz. kézirattárában, hung. oct. 74. LXXII. egy régi vásári nyomtatványon. T. K.

CSEREBOGÁR...

Cserebogár, cserebogár,
Mondd meg nekem: mikor lesz nyár?
— Mikor a tök virágozik,
A vén asszony bogározik:
Akkor lesz nyár!

* * *

Horváth Ádámnál nótástul együtt, s Jankovich kéziratai között a nemzeti muzeumban, csakhogy itt az utolsó sor egy szótaggal hosszabb:

„Akkor leszen nyár!“ T. K.

IGACS RUZSIRÓL.

Igacs Ruzsi ablakába
Kinyilt a rózsa magába,
Fölsütött a napsugára —
És elhervadt ő magába.

Igacs Ruzsi édes szivem:
Hol van az én édes-szülém?
Még pénteken jó éjfélkor
Ment szőllőbe két órakor!

Én is kimentem utánna,
De nem találtam reája;
Szombat este tiz órakor
Jöttem az tanyáról akkor.

Fekete Ferencz házától
S az ő kedves mátkájától
Jöttem haza vacsorára —
Jól megborsolt disznólábra.

Másnap reggel felköltömkor,
Vasárnap, jó virradtakor
Elmentem én az templomban,
Onnét jártam az útamban.

Ottand láttam Igacs Ruzsit,
Anyját látja, nagyon sikít;
Igacs Ruzsi bosszujába
Öreg anyját hátba vágta.

Igacs Ruzsi hires lány volt:
Még szüzességében megvolt,
Lantos István megszerette
Feleségnek eljegyzette.

Lantos István haragjában
Üti Ruzsit derekában
Mert ösmérte gyilk' kezérül
Ruzsit álnok rosz szivérül.

Bot vala ura kezébe
Vágja Ruzsinak szegyére:
Hogy nem sajnálta az anyját
Az ő kedves jó dajkáját.

* * *

Elment Igacs Ruzsi más országba,
Irja levelében, hogy menjek utánna,
Szőllőmet, hásamat hogy vessem prédára,
Nénémet, bátyámat hogy adjam árvára.

Szerettelek téged István*) nagyon:
De már annak ugyan vége vagyon —
A teremtő Isten téged verjen agyon!

Ütött volna meg a mennykő
Akkora mintegy malomkő:
Vén anyádnak haláláért
Holtig vasra verettél.

Ökörfarkkórónak a szára —
Elhervadt a sárga virágja.....
Oda hát Ruzsinak a rózsája!

Piros volt Ruzsi még lány volt
Még rabokkal lakos nem volt.
Áll ajtóján három strázsa:
Hadd szenvedjen.....
Huszonötöt a farára —
Bestelélek kurvanyjára!

*) Jegyesét, Lantos Istvánt érti. T. K.

* * *

E népballada egy körülbelől a mult század végén, vagy a jelen század elején nyomatott vásári füzetkében létezik; megvan saját gyüjteményemben, de láttam a nemz. muz. kézirattárában, (hung. oct. 74.) valamint Gyulai Pál ur gyüjteményében is. Eredeti czíme: „Az anyját eldaraboló Igacs Ruzsi nótája.“ E czim a homályos szövegre teljesen világot vet. A végül kipontozott szó obscenus.

T. K.

BARNA PÉTERRŐL.

I.

(Sallai Pista nótája.)

Sallai Pistának gyolcs inge, gatyája
Vérrel virágozik a testi ruhája.
Szegény Barna Péter a lovát itatja,
Románné két lánya jó ebédre várja.

Várja káposztára — mézes pálinkára:
Igyál Barna Péter világ boszujára!
Szegény Barna Péter be sok lovat lopott —
Románné két lánya abból ruházkodott.

Mikor Barna Péter a rokoját vette:
Románné két lánya nagy-szívesen vette.
A vármegye lovát abrakkal hizlalják:
Barna Péter után gyakran megfuttatják.

Bárcsak mikor futna — a földre lebukna,
Szegény Barna Péter hogy útat haladna!
Fúdd el jó szél, fúdd el hosszu utnak porát:
Ne lelje vármegye fakó lovam nyomát!

Nem fúttad el jó szél hosszu útnak porát —
Meglelte vármegye fakó lovam nyomát.
Szorítsd a kezedbe piros kantár szárát —
Itt jön a vármegye, ne add meg magadat!

Zöld erdő zúgása, vadgalamb szólása:
Szegény Barna Péter szája mosolygása.
Ártánd alatt vagyon egy kis sűrű berek —
Szegény Barna Péter a mellett tekereg.

Nem jó föld ez pajtás, nem jó itten lakni,
Mert a szegénylegényt meg szokták itt fogni.
Gyulára kék menni, — csikókat kék szedni, —
Barna Péter pajtás, jó volna eladni.

Áldja meg az Isten fakó lovam lábát,
Gyakran megfutotta Göncz város határát.
Jó ló volt a fakó, jó ló is ellette —
Áldja meg az Isten a ki fölnevelte!

A lovam lábáról lehullott a patkó,
Csak egy maradt rajta, az is ingó-bingó.
A pusztai csárda — most borult bé gyászba:
Szegény Barna Péter most esett rabságba.

Vármegye kapúja nem nyilik hijába:
Szegény Barna Pétert viszik udvarába.
Felszállott a páva — vármegye házára:
Szegény Barna Péter szabadulására.

Nyiljatok meg egek, rejtsetek el engem,
Mert a fekete föld nem veszen bé engem!
Szegény Barna Pétert Szent-János napjára
Kisértik halálra — tarcsai határba'.

Bitófához köték nagy erős lánczokka' —
Románné két lánya távulról siratja.
Veszett volna retek fekete földjében:
Románné két lánya az anyja méhében!

Megmondtam Mariskám, ne szeress éngemet:
Kettős az én szivem, megcsal az tégedet.
Az acsádi pusztán van egy két-ágú fa:
A Barna Péternek nyúgodalmas háza.

Kár volna még nékem a fán megszáradni,
Lobogós gyolcs-gatyám szélnek bocsátani,
Szép sarkantyús csizmám szélnek öszveverni,
Fekete két szemem hollónak kivájni.

Nálunk az halottnak hármat harangoznak:
De Barna Péternek egyet sem kondítnak.
Beteg sem voltam én — mégis megholtam én,
Az acsádi pusztán Pistával nyugszom én.

Az én sirom mellett rózsa fog teremni,
Leányok, asszonyok odajárnak szedni.
Szedjed rózsám, szedjed — keszkenődbe szedjed,
Város bosszujára — lányok siralmára.

II.

(Csuda Ferkó nótája.)

Szegény Barna Péter, hej egy derék legény
Volt a Barna Péter — de már nem él szegény.
Zöld erdő zúgása — vadgalamb szólása:
Szegény Barna Péter szája mosolygása.

Fújd el jó szél, fújd el hosszu útnak porát:
Hogy senki ne lássa fakó lovam nyomát!
De mégis meglátták fakó lovam nyomát,
Mégis megtalálták, megfogták gazdáját.

Felszállott a páva — vármegye házára:
De nem Barna Péter szabadulására.
Szegény Barna Péter még csak beteg sem volt,
Az acsádi pusztán mégis ímé megholt.

* * *

Barna Péter románczát Erdélyi János is közlé már népdalainak I. kötetében, de az enyémnél sokkal hézagosabb, rövidebb beküldés után. Kedves kötelességemnek ismerem tehát ez igen szép néprománczot gyönyörü rythmusáért és egyéb sok szépségeiért igy bővítve, sokkal teljesebben újra közölnöm, azon régi ponyvairodalmi nyomtatvány után, mely a nemz. mus. kézirattárában (hung. oct. 74. VIII.) létezik. Ugyan e füzetkében még a következő verset találom Barna Péterről:

III.

„Ujvárosi kerek tóba'
Fördik két szép barna csóka.
Bárcsak én galambom csókja
Repülne a két orczámra!

Hijába fördik a csóka:
Nem lesz fejér galambocska;
Nem bánom én ha barna is:
Barna vagyok én magam is —
Barna az én galambom is.

Barna Péter az én nevem,
Barna szeretőm ölelem.
A ki bánja: tégyen róla
Kocsin vigyen a vásárra,
A vármegye bosszujára —
S Angyal Bandi bosszujára.“

Mind e költemények a jelen század első negyedéből valók. T. K.

ZÖLD MARCZIRÓL.

— 1816. —

Szegénylegénynek testi ruhája
Ha van kenyere és szalonnája,
Felesége, csendes, gondos, meleg szobája:
Bár bocskoros —
Ha nem adós
Nincs semmi baja.*)

De a más véres verejtékére
Ásító zsivány mikor kedvére
Nyargal a lován — akkor jut hóhér kezére,
Bár gróf légyen:
Örök szégyen
Száll a fejére.

Kovács Imrének igy lett Bánháza
Vesztés-elhozó siralomháza;
Ott, hol gyakran jó pajtásit felpálinkázta:

---

*) Ez egyetlen versszak megvan Erdélyinél is. (Népd. I. köt. 351 l.)

Felfüggesztve
Körtvélyesnél
A szél lóggázza.

Nyargal Zöld Marczi Gyulai Petivel
Tyukodon végig Becskerekivel,
Bár szüntelen retteg, de nem gondol semmivel,
Mindent gázol —
A lápon is*)
Át tér Petivel.

Hát egyszer, mikor gondolatjába
Sem jött, barátja lakodalmába:
Akad egy hevesi derék legény markába, —
Elijedve
Fejéredve
Búsúl magába.

Bezzeg olcsó már a Marczi vére!
Sok fosztásinak kötél lett bére,
Még Becskereki sem tánczol már most kedvére:
Szegény Peti
Hányja-veti
Vétkét szemére.

*) Értsd az ecsedi lápot, Tyukod mellett.

Jaj már minékünk nagy zsiványoknak
Kik feltámadtunk uton-rablóknak!
Nagy-Idán sem volt ily kinjok a czigányoknak, —
Mert horgára,
Jutánk már a
Mord hóhároknak.

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. Ponyvairodalmi nyomtatványon több dallal: „Zöld Marczi és szeretője nótái"; a jelen ének czíme: „Zöld Marczié magáé." Én e dalt azért vettem föl gyüjteményembe, mert a régi hires kurucz tábori énekek versmértékére, s hihetőleg nótájára van irva, s belőlük sok reminiscentiát tartalmaz, például az utolsó előtti versszak két első sora, nyilván egy 1672-iki — „Kuruczvilág" czimü gyüjteményemben teljes épségében meglevő tábori dal e soraiból van véve:

„Szegény-legénynek olcsó a vére
Három-négy fillér egy napi bére."

Mig ezen sorok:

„Jaj már minekünk nagy zsiványoknak
Kik feltámadtunk uton-rablóknak."

A nagy-pipáju Szuhaynak szintén 1672-iki daltöredéke után készült, mely Borsodban, Abaujban ma is él:

„Jaj már minekünk szegény nemzetnek
Kik feltámadtunk rebelliseknek."

„Kuruczvilág"-om ezen dalt is teljes épségében birja.

T. K.

TORNAVÁRMEGYÉBEN ....

Tornavármegyében születtem, születtem,
Bethlehemen Belegrádon átmentem, átmentem,
Újfaluban nyugodalmat találtam, találtam.

Tiszaparton kivirított tulipán, tulipán,
Az én szivem téged óhajt, téged vár, téged vár.

Ha te elhagysz, megátkozlak: elhervadsz, elhervadsz;
Kis kertemben kivirított rózsa vagy, rózsa vagy.

Elhuzták már a takarót nyolcz órára, órára,
Ama nyalka legényeknek boszujára, boszujára;
El kell menni, el kell — meg kell válni, meg ke
A rózsámtól!

* * *

Nemz. muz. kézir. hung. oct. 74. VII.

TOLDALÉK.

KÉT KÖLTEMÉNY

A BUJDOSÓ

BALASSA BÁLINTTÓL.

— 1589. —

KÉT RÉGI KÖLTEMÉNY.

Az 1862-ik év nyárán a magyar akadémia kézirattárában kuruczvilági emlékek után kutatván, a Marton J.-féle gyüjteményben két ó magyar versezetre akadtam, melyek mindenesetre megérdemlik, hogy közöltessenek, miután régiségükhez még költői és műidomi becs is járul.

E költemények elseje igy hangzik:

Boldogtalan vagyok,
Mert kínaim nagyok,
  Béborult ifjuságom.
A szokatlan dolgot
És a nehéz jármot
  Már megszokni nem tudom.
Régi időm elmult,
Most másképen fordult, —
  Szomorú az én sorsom.

Őszi harmat után,
Végre mikor aztán
  Fujdogál a hideg szél,
Nem sok idő mulván
Sárgul, hulldogálván
  Fáról a gyönge levél.

Zöld erdő harmatját,
Piros csizmám nyomát
  Hóval lepi be a tél.

Én szemeim sírván,
Könnyeim csordulván,
  Néznek csak keservesen;
Bús szivem zokogván,
Csaknem meghasadván
  Bánkódik nagy erősen;
Ki miatt naponkint
Látok szomorú kint,
  Szenvedek én testemben.

Istenem, mit tegyek?
Immár hová legyek?
  Mire jutok végtére?!
Ha mind búval élek —
Ezentúl mit érek,
  Élek-e még kedvemre?
Vagy mind holtig árván
Járok csak bút látván,
  Mégyek keserűségre.

Ennyi gyötrelemmel,
Vagy ennál is többel
  Ifjuságom mint éljem?
Jobb lesz a darvakkal
Vagy más madarakkal
  Őszszel búcsumat vennem,

S mennem oly országra,
Hol irígyim soha
  Nem szólhatnak ellenem!

Talám elmentemmel,
Búcsuvételemmel
  Ha utamat követem:
Gonosz irígyimnek
Kik most reám törnek,
  Nyelvök elkerülhetem!
Ha nem látnak, talám
Nem szólhatnak reám, —
  Igy kedvök betölthetem.

Azért szerelmedre,
Világod kedvedre
  Éld ezentul, kivánom;
De én fáradságom,
Kedves virágszálom,
  Éretted nem sajnálom!
Légy jó egészségben,
Addig mig az Isten
  Éltet, szívből óhajtom!

Szivem, istenhozzád!
Megbocsáss, ha szolgád
  Vétett ő beszédében;
Mert noha nehezen:
De tőled elmegyen,
  Ki téged szán szívében,

Lesz-é veled szemben?
Láthatd-é e testben? . . .
Maga tudja az Isten!

Immár sólymocskádat,
Kedves madarkádat,
Kit karodon hordottál,
Klárisokkal rakott,
Skófiummal varrott
Lábzsinóron tartottál —
Bocsásd el békével
Szegényt, hadd menjen el,
Reá ne haragudjál!

E költemény, mint Debreczenből értesülök, megvan ugyanott a nagyérdemü Lugosy József gyüjteményében, egy 1790-iki ponyvairodalmi nyomtatvány versei között, „Második ének" czim alatt; másolatát vettem, azonban azt látom belőle, hogy első és utolsó versszaka össze-vissza van kuszálva, mindazáltal a többi versszakok némely helyei az akadémia tárában lelt kéziraténál erőteljesebbek levén, közlésemnél e helyeket felhasználtam.

Azóta a nemzeti muzeum kézirattárában (hung. oct. 74.) a Lugosy uréhoz hasonló ponyvairodalmi példányokban is több izben láttam e verset, és pedig mindig betűről betűre a Lugosy ur példánya szerint közölve. Ugyanezen éneknek eleje megvan a XVII-ik század végén irott Szencseyféle daloskönyvben is, de

csak nehány strópha, a többi kiszakadt; különben mint a csonka levelek megmaradt részeiből következtetni lehet, eredetileg sem volt meg benne végig.

Ugyan e költeményből Horváth Ádám kézirati népdalgyüjteményében is (akadémiai kézirattár) olvasható a következő kissé eltérő töredék:

„Zöld erdők harmatját
Piros csizmám nyomát
Hóval lepi be tél;
A magas hegyeken
Kietlen bérczeken
Fujdogál a hideg szél."

Horváth Ádám dallamát is följegyezé hangjegyekkel.

Mielőtt a másik költeményre átmennénk, vizsgáljuk az imént közlöttet kissé részletesebben.

Régiségét irályán és versidomán kivül, melyek a XVI. század végére vagy a XVII. elejére utalnak, legjobban bizonyítja végstróphája, melyben a költő magát vadászsólyomhoz hasonlitja, a melyek régi idők várurai s urnői által ritka kegyben, kedveltetésben részesültek. A

„Klárisokkal rakott,
Skófiummal varrott"

sorok is nyilván a régi korra, de egyszersmind a magasabb körök költőjére mutatnak.

Hogy e vers irója különben is nem volt a szó szoros értelmében vett nép-, de inkább műköltő: azt a stróphák műköltészeti szerkezete, továbbá az egészen

elömlő — hogy ugy mondjam — reflectáló szellem is bizonyítja.

E költőt meg is merném nevezni, s meggyőződésemben több okból annyira meg vagyok szilárdulva, hogy akár alá merném irni a szerző nevét, ki véleményem szerint nem más, mint a XVI-ik század legkedveltebb magyar költője, kinek művei 1806-ig 22 — ha nem több — kiadást értek: t. i. a bujdosó Balassa Bálint.

De hadd lássak ez állitásom bebizonyításához.

Azon versalakot, melyben e költemény irva van, ily tökélylyel legelőször Balassa használá; irtak ugyan kivüle — őt utánozva — Rimay és Beniczky is ez alakban: de leginkább mégis Balassa használta. Nézzük például fennmaradott költeményei közől az „Ének a Végekről" vagy „Krisztushoz könyörgés, hogy adjon vitézséget" stb. czimüeket: versalakjuk, sőt irályuk is ugyanaz, egy kéz müveire ismerünk bennök.

S ha szemügyre veszszük azon borongó hangulatot, mely az egészen elömlik, s a természet kedvelését, mely főleg a második stróphában nyilatkozik: önkénytelenül Balassára kell ismét gondolnunk, mint a búbánatnak és természetnek akkori legihlettebb dalnokára.

Találunk ugyan borongást azon korban több költőnél, például Rimaynál is: de ez nem a Balassa homályos, rejtelmes, ábrándba ringató, méla borongása.

A jelen költeményt Balassa, mint látszik, bucsúdalul irta kedveséhez, s mély kedélyének főeleme, a borongó szelid bánat mégis annyira erőt vesz rajta,

hogy a hat első strópháhan kizárólag saját búját, szenvedéseit vázolja, s csak az utolsó három versszakban tér át oda, a hová ezuttal főczélja vala, t. i. elhagyandó kedveséhez. E körülmény is igen jellemző.

Hasonlitsuk azonban e dal hangulatát Balassa más, fennmaradott dalaiéhoz.

Az első versszakokban „boldogtalanságát, nagy kinjait, ifjusága béborultát, szomoru sorsát, könnyei hullását, örökös buját“ emlegeti, a harmadik versszakban még testi szenvedéseit is felhozza.

Ugyan ő egyéb műveiben igy szól:

„Reménytelenségben ne hagyj elsüllyednem“

(Lelkem mint Nóé galambja stb. czimü verse.)

Tovább:

„Búnál kik egyebet nekem nem nyertetek.“

(Bucsúének.)

„Mert im bujdosni úz nagy bú és szemérem.“

(Bujdosóknak való ének.)

„Éneklém ezeket megkeseredett szívvel.“

(Könyörgés.)

Ugyanott „Sürü könnyes szemeit“, „jajgatását“ is emlegeti, s a második versszakban igy szól:

„Az én búsult lelkem nyavalyás testemben
Tétova bujdosik, mint madár szélvészben,
. . . . . .
Akar esni kétségben.“

Ime, mindenütt ugyanaz a bú, az az elkeseredés, az a fájdalom. S e mellett a testi szenvedésekről való panaszkodás is („nyavalyás testemben") egyezik harmadik strófánkkal. („Szenvedek én testemben.")

Az ötödik és hatodik versszakokban gonosz irígyeit s gyalázó nyelvöket is emlegeti; ezzel egyezőleg olvassuk nála másutt:

„Mert környül vett engem szörnyű veszedelem"
és
„Ne gyalázzon engem kevély ellenségem."

(Egy szép uj könyörgés.)

Továbbá:

„.....e világ útál, csufolván engemet,
Veszett életemet."

Nemde mindenütt összhangzás?! Ily idézetet akármennyit szedhetnék össze kiadva levő műveiből.

Legbiztosabb jele azonban e költemény Balassától eredettségének az ötödik és hatodik versszakokban van, a midőn a költő t. i. történelmileg bebizonyult külföldi bujdosását vázolja és indokolja. Más költő azon időben rajta kivül tudtunkra nem bujdosott idegen hazákba, már pedig hogy ő itt nem belföldi bujdosást ért, eléggé világosan megmagyarázzák sorai:

„S mennem oly országra,
Hol irígyim soha
Nem szólhatnak ellenem."

A bujdosás indokai is ugyanazok e versében, mint a többiekben: szenvedései, búja, melyek irígyei-, s ellenségeinek fondorkodásaiból eredtek, s az ezek nyelvétől való szemérmes menekülési vágy:

„Mert im bujdosni űz nagy bú és szemérem.“

Mindezek folytán erősen hiszem, hogy e költemény Balassáé, s annálinkább örvendek napfényre kerülésén, mivel ez valószinüleg egyike azoknak, melyek

„Tűzben mind fejenként égtenek, vesztenek“

mivel nyomtatott művei között az akadémia s múzeum példányaiban mindhiában keresém. A krakkói kiadványt nem láttam, de abból is hiányoznia kell, mert abban vallási versek foglaltatnak.

Én Balassának egyéb kiadott verseit nem ismerek, miután a „Hazánk“-ban pár évvel ezelőtt a kékkői irattárból közrebocsátott nehány költemény nem a bujdosó, de a második Balassa Bálinté.

Véleményemhez képest a jelen verset Balassa midőn 1589-ben — ez volt kibujdosási éve — megirta, minden hihetőség szerint elküldé kedvesének is, a kitől benne elbucsuzék, és a szerető lélek megőrzé a szép költői kincset az utókor számára, hogy megmenekűljön az elhamvadás szomorú sorsától, a melyet a kegyetlen költő többi testvéreire mért vala.

Mily végtelen gyöngédség nyilatkozik e költemény három végszakában, s mily kedves, mily találó

az utolsó strópha hasonlata, melyben a bujdosó költő a szerető karjairól, mint szeretett, hőn ápolgatott, gyöngyölt, s most elbocsátott sólyom, kél szárnyra.

S a szerető, gyöngéd szivű dalnok, midőn bújabajának hosszu felsorolásával bujdosásának szükségességét már ugyis eléggé indokolá, s kedvesétől bocsánatot kért: még sem állhatja meg, hogy legvégül ismét azon kéréssel ne váljék el:

„Reám ne haragudjál!"

Most már lássuk a második költeményt, melyet az előbbitől egészen különálló, szakadozott papirosú, régi névtelen csomagban találtam.

„Zöld erdő harmatát,
Piros csizmám nyomát
Hóval lepi be a tél,
Hóval lepi be a tél ....

Messzire bujdosom,
Hazámat itt hagyom,
Isten vezérli dolgom,
Isten vezérli dolgom.

Jobb hát a darvakkal,
Vagy más madarakkal
Elbujdosnom messzire,
Elbujdosnom messzire.

Szerelmes barátim,
Régi jó pajtásim

Tőlem elpártoltanak,
Tőlem elpártoltanak.

Keserű énnekem
E világon élnem,
Jól tudod én Istenem,
Jól tudod én Istenem!

Isten! én azt kérem:
Utamban vezérem
Légy, s ments meg mindenektől,
Légy, s ments meg mindenektől.

Vezérlj messze földre,
Idegen nemzetre,
Hol lakjam békességben,
Hol lakjam békességben.

Mert itten lakásom
Nincsen maradásom
A sok irígyeimtől,
A sok irígyeimtől.

Fejenként mindenek
A kik esmértenek,
Mostan megbocsássanak,
Mostan megbocsássanak.

Hosszu bujdosásom
Lészen távozásom . . .“
. . . . . .

Itt az ódon dalgyüjteményből a következő levél ki van szakadva, s a költemény többi része, — fájdalom, hiányzik.

Hogy e vers az előbbivel egy eredetü: nyelve, hasonszerü mértéke, hangulata, s tárgya eléggé bizonyitják, de bizonyitja azon körülmény is, hogy első versszaka tökéletesen azonos az előbbi költemény második versszakának utolsó három sorával, s hogy a harmadik versszak is majdnem szóról szóra ugyanaz az előbbinél az ötödik versszak negyedik és ötödik sorával.

Az a körülmény, hogy a költő piros csizmát emleget, ugy itt, mint az első versben: szintén a régi korra utal, mint a midőn őseink rendesen szines: sárga, vagy piros csizmákat viselének.

E költemény is eléggé mutatja, miszerint a költő külföldre bujdosott:

„Hazámat itt hagyom."

„Vezérlj messze földre:
Idegen nemzetre."

Borongó kedélye, búja, irigyei elleni panaszkodása itt is az, mint az előbbi és egyéb költeményeiben. E sorokat pedig:

„Isten vezérli dolgom"

és

„Isten! én azt kérem
Utamban vezérem
Légy!"

csaknem szóról szóra megtalálhatni „Bujdosóknak való ének“ czimü költeményében:

„Könyörgök: nékem is, hogy légy már vezérem:
Mert ím bujdosni tűz nagy bú és szemérem,
Én Istenem!“

Mindezek után kérdem: nem irhatjuk-e bátran alá e két költeménynek Balassa Bálint nevét?

Lehet, hogy a kékkői levéltár szigoru átkutatása ráütné a teljes bizonyosság pecsétjét állitásomra.

Legyen azonban a dolog bármiként: e költemények mindenesetre régiek és becsesek; szivemből örvendek tehát, midőn őket a feledség homályából kiragadhatom. T. K.

Utólagos jegyzetek.

1. „*Thúry György éneké*“-hez (I. k. 31. l.) Hogy e vitézi ének nem 1648, hanem 1548-ban szereztetett, a már felhozott érveken kivül — melyek ugyan magokban is elég döntők — az is bizonyítja, miszerint a benne előforduló török vitézek: *Kortván bég* és a „*délczeg Mehemet*“ (vagy Memhet) egykorú kutfők gyakor tanusága szerint a hires Thúryval egy időben, a XVI-ik század derekán s második felében, és nem a XVII-ik században éltek. Mehemet fia vala ama nevezetes Szokoli Memhet vezérbasának, és daliás nagy termetéről nevezteték „*délczeg Mehemet*“-nek. A XVI-ik század vége felé esett el Sz.-Fehérvár táján. (L. Illésházy István nádor naplóját.)

2. „*Raby István éneké*“-hez. (I. k. 236. l.) Idősb Raby István, az énekiró főember-atyja, kinek tekintélyét az ének többször emlegeti, mint a sághfai Sándor család levéltárában lévő egykorú adatokból látom, Soprony vármegye alispánja, majd nádori itélőmester vala.

3. Az „*Ének a gazdagrul*“-hoz. (I. k. 337. l.) A 10-ik versszakban előforduló „*egiez*“ szó ha „*egyes*“-t jelent is, helyesen értelmezhető.

„Gyönyörködnek igen az *egyes* italnak.“

A régi magyarok lakmározásaik alkalmával ugyanis — mint Apor Péter irja (Metamorphosis Transylvaniae“) — *egyesen* is szoktak volt inni; felállott tudniillik egyikök, s egy serleg bort valakire reá köszönte, a kinek azt azután ki kelle innia, hanem fogá, ő viszont másra köszöné el a kupát, s igy tovább; ez vala az „*egyes ital*“, vagyis egyenkénti ivás.

T. K.

TARTALOM.

ELSŐ KÖTET.

Lap.

Tájékozásul 1

Vitézi és történeti énekek.

Hunyadi Mátyás király billikoma 23
Feddő és serkentő ének 26
Thúry György éneke 31
Protestáns hegedős panaszló éneke 34
Intő ének a magyarokhoz 47
Szegedi veszedelem 55
Hegedős-ének a kenyérmezei diadalról 56
Protestánsok üldözéséről 85
Üldözött protestánsok éneke 87
Protestáns magyarok fohásza Istenhez, jó fejedelemért 89
Törökök ellen hadakozó magyar vitézek fohásza 94
Kátai Mihály sírfelirata 97
Nagy Péter börtönéneke 99

Lap.
Bethlen Gábor 104
Bethlen Gábor diadal-éneke 110
Hungaria 118
Bucquoi-ról 124
Wallensteinról 126
Brandenburgi Katalin keserve 127
Cantio de Zólyomi 135
Sárkány István halálára 139
A haldokló vitéz Fodor Pál éneke 144
A veszprémi hajduk levele a palotai rabló törökökhez 149
Végbéli vitézek éneke 154
Tatár rabságban levő erdélyiek dala 157
Régi magyar vitéz Kádárról emlékezet 161
Rákóczi László börtöni éneke 171
Rákóczi Lászlóról 175
Rákóczi Sámuel 179
Fegyvert s bátor szivet 182
Balogh Zsigmond bús éneke 185
Gyászének Zrínyi Miklós haláláról 189
Keserv Zrínyi Miklós halálán 196
Fogarasi bajnok bús éneke 205
Kisfaludy Lászlóról 209
Oláh Geczi 213
Buga Jakab éneke 218
Bujdosó éneke 221
Reménység az embert 225
Kovács György végbucsúdala 228

Lap.

Győri lutheránus templomnak elégésérül panaszolkodó ének 232
Raby István éneke 236
Bucsuéneke egy jegyzőnek, kinek a nánási piaczon feje vétetett 1688. sept. 20-kán . . . 242
Nagy-Kunság romlásáról 249
Ideje bujdosásomnak 263
Fut az oláh 268
Generális insurrectio 270
Nemes Jászság, hires Kunság 279
Ezerhétszáz ötvenegyben 283
Mohács, Mohács! 286
Istenhozzád Magyarország! 293
Huszártoborzó 297
Bakatoborzó 299
Katona bucsuja 301
Megbusult katona éneke 303
Páter Márton 306
Megöltek egy huszárt 310
Székely vitézek éneke a török hadakozáskor . . 313
Erdélyi induló 316
A katona jó paripán 318
Trombitáknak szörnyü rivadását 321
Magyaroknak királynéja 325
Rimanóczi éneke 328
Adjon Isten jó szerencsét 331
Sárgacsizmás 332

Elegyes énekek.

Lap.
Ének a gazdagrul 337
Lakodalmi gajd 341
Könyörgés 352
Hallgassátok jó uraim 358
Mívesek lakodalma 365
Az Isten bünteti az hitetleneket 375
Édes vigasztalás 377
Ének a részegségről 385
Siralmas beszédem 390
Jaj mely mulandó már ez árnyékvilág! 393
Szerencsével az kinek van frigye 399
Házasságra jaj magam 404
Házassági ének 413
Jaj nekem szegénynek 427
Bátor bár ugy légyen 430
Sörkenj föl én lölköm 432
Vagyon-é szivem szándékodban 435

MÁSODIK KÖTET.

Elegyes dalok. (Folytatás.)

Tótok csufolása 3
Csúfos gajd a tótról 7
Házadban belépnék 9

Lap.

Jaj én reméntelen 10
Friss ékes termetű 13
Ének bűnbocsánatjáért 15
Intő és oktató ének az asszonyoknak tisztekrül 19
Az tenger fövénye 27
Új hirt mondok 31
A házasságról 37
Tudod, régen óhajtálak 41
Elnyertem az pályát 44
Cantio de Amore 46
Fársángi dal a részeges asszonyrul 51
Keserőség miatt 55
Kedvemet újító 57
Nincsen az ég alatt 59
Nem régenten vala 63
Megunt engem az én uram 66
Megmondám tüzégette 72
Hallod-e ifju 76
Fenékkel fölfordult 80
Könnyem csordul 85
Bokros bú habjai 86
Bokros bú habjai. (Más variatió) 89
Ifjuság mint sólyommadár 91
Isten áldjon meg 95
Bolondság volt 99
Szomoru már nékem 103
Szegénylegény dala 106
Menyekzőben 113

Lap.
A bor, majd a viz dicséreti 115
Régi felköszöntés 125
Furcsa utravaló 129
Sokan szólnak 130
Sokan szólnak. (Más variatió.) 135
Megjelentem panaszomat 137
Ki-ki az mit szeret 141
Óh hitető álnokszivü 145
Óh mely állhatatlan 147
Vargavendégség 150
Természetemnek 153
Jó napot szivem, virágom 159
Mint az utonjáró 164
Jászság, Kunság 171
Vén leány panasza 173
Seregeknek Ura 178
Árva fejem 180
Gyenge rózsa 182
Áll előttem 184
Az ki nem régenten 186
Titkosan szeretek 189
Menj el madár, menj el 193
Oh átkozott kis Cupidó 196
Drága személyedért 200
Hol vagytok 203
Az házasságról 206
Menj el két kezemmel irott 214
Mutatta Vénus 218

Lap.
Istenveled édes kedves 221
Cantio jocosa 223
Mit vétettem 225
Minden állat örül 227
Cantio petitoria 230
Várj meg madaram 232
Vékony cyprusfához 236
Búm elfelejtésére 239
Egészséggel én szerelmem 242
Jaj, ki keservesen 244
Oh kedves filemilécske 248
Tengereken uszkáló 251
A férfi és az asszony versengenek 255
Nem szólok én 265
Jaj mely szerencsétlen 270
Sötétség fogá 273
Ám ugy légyen 277
Hová készülsz 280
Siralmas volt nekem 283
Búban én életem 288
Ifjuság virágát 290
Árokszállásánál 294
Mely keserves dolog 296
Homályban borultak 297
Siralmas hattyu 299
Eredj, menj el tőlem 302
Az alföldi csikós 308
Megégett Ráczország 312

Lap.

Felnyitom már bús szivemnek 314
Siralom a szabadságnak elvesztéséért 316
Siralomnak, fájdalomnak 321
A szerencse tündér kerekén 326
A szabadság mely nagy jóság 328
Ne félj szivem 330
Nem nyughatom 332
Oh te nagy Babylon 333
Amott kerekedik 334
Vidámságát szivemnek 335
Nevess bár most életednek 338
Ifjú legény lévén 342
Boldogtalan sorsa 349
Ama hires tokaji bornak dicsérete 350
Ha keressz nálam 351
Jaj, kinomat 352
Vajha kimondhatnám 354
Menj el édes fecském 356
Hervad szivem 358
Erdőkön, mezőkön járó 360
Gyors keréken forgó világ tündérsége 361
Ritka dolog 364
Mint gerliczemadár 367
Állj elömbe rózsám 371
Pitypalatty-ének 373
Nem vagyok én parasztember 377
Vagyon hazánkban 380
Lakodalmi ének 382

Lap.
Részeges asszony dala 385
Cserebogár, cserebogár 388
Igacs Ruzsiról 389
Barna Péterről. I—III. 393
Zöld Marcziról 399
Torna vármegyében 402

Toldalék.

Két költemény Balassa Bálinttól 403
Utólagos jegyzetek 418

Sajtóhibák javitása.

Az I. kötet czimlapján e szavak után „Elegyes Dalok“ kimaradt a *pont.*

Ugyan e kötet 176-ik lapján felülről a 8-ik sorban „Kényen“ helyett „*Kényén.*“

S a 279-ik lapon „XVII-ik század“ helyett „XVIII-ik század“ olvasandó.

A II. kötet 10-ik lapján felülről a 8-ik sort igy kell helyreigazítni: „*Hűl és kesereg szivem.*“ (E helyett: „Hűl szivem és kesereg“).

Szintén a II. kötetben a 192-ik lapon alulról a 7-ik sorban e szavak után „oly réginek“ kimaradt a „*mint.*“

Nyomatott Bécsben, Jacob és Holzhausen-nél.

LAUFFER VILMOS

könyvkereskedésében Pesten, váczi-utcza 9. sz.

megjelentek, és minden hiteles könyvárusnál kaphatók:

Szalay László. Magyarország története. I—VI. kötet. ára . . . . . 23 frt. 12 kr.
(A hatodik kötetnek utolsó füzete most van sajtó alatt.)
I—V. kötet diszkiadásban . . 22 frt. 42 kr.
— — II. Rákóczi Ferencz bujdosása, I—VI., minden egyes füzet ára . . . . . 1 frt. 20 kr.
— — Erdély és a Porta 1567—1578. . . 3 frt.
— — A horvát kérdéshez . . . . . 80 kr.
— — Das Rechtsverhältniss der serbischen Niederlassungen zum Staate in den Ländern der ungarischen Krone . . . . . 1 frt. 40 kr.
— — Zur ungarisch-kroatischen Frage . . 80 kr.

Télfy János. A magyarok őstörténete. Görög források a Scythák történetéhez . . . 1 frt. 20 kr.

Thaly Kálmán. Zengő-Liget. Lyrai és ujabb elbeszélő költemények, díszkötésben . 2 frt. 80 kr.

Pados János. Uti jegyzetek levelekben, ára 1 frt. 50 kr.
— — Myrtuslombok. Költeményfüzér, díszkötésben ára . . . . . 2 frt. 80 kr.

Hatvani (Horváth Mihály). Történelmi zsebkönyv, rajzok a magyar történelemből 3 frt. 88 kr.

Török János. Magyarország primásai. Közjogi és történeti vázolat . . . . . 7 frt.

Fejér György. Utolsó történeti értekezetei a magyarok ősrokoniról. I. A kunok eredete. II. A kazarokról, ára . . . . . 1 frt. 6 kr.

Torkos László. Az ifju küzdelmei. Dramatizált allegoria, ára . . . . . 80 kr.

Nyomatott Bécsben, Jacob és Holzhausen-nál.

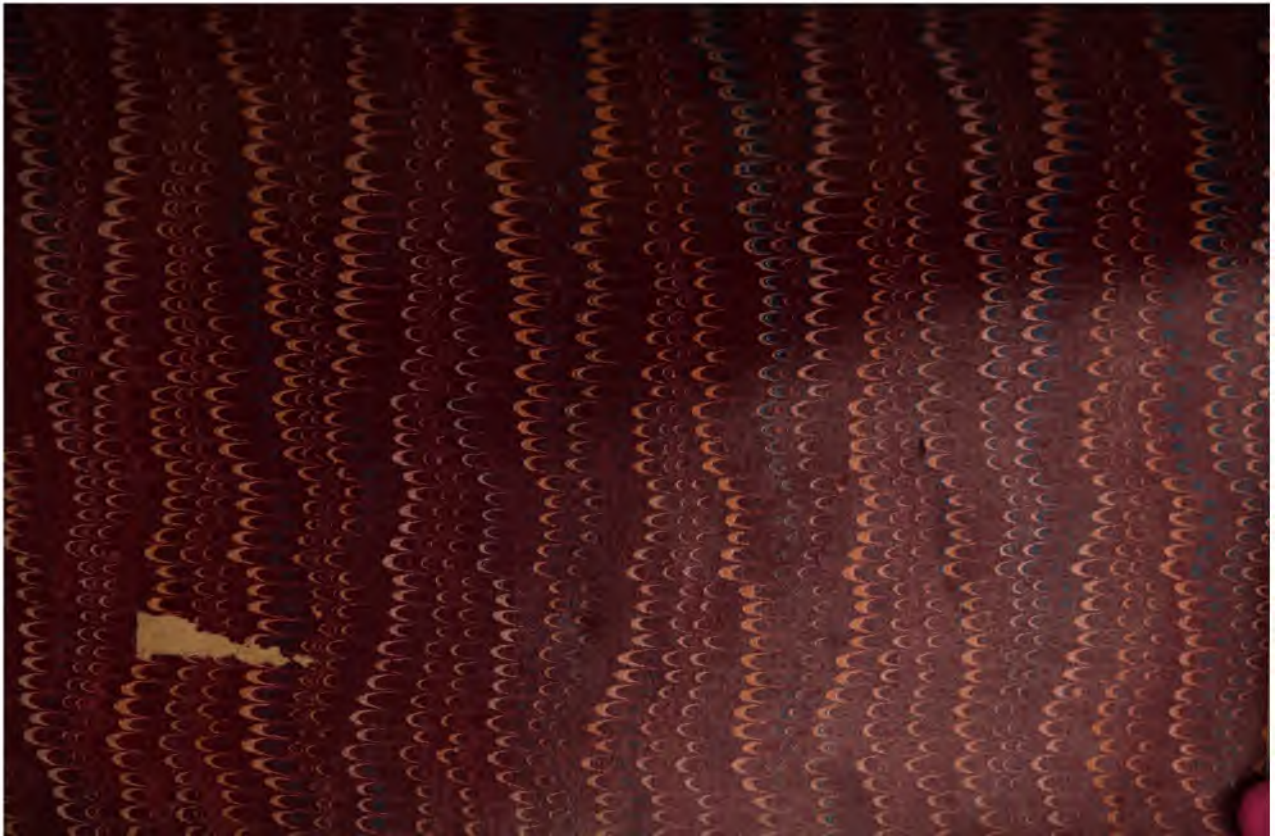

3 2044 018 752 980

WIDENER
MAR 2 3 1994
BOOK DUE